

ПОЛИТИКИН

26. 8. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН

БРОЈ
1652

ЗАБАВНИК

ЗАО
ДУХ
СА
ФИЛИ
ПИНА

Фирма

Веровали или не!

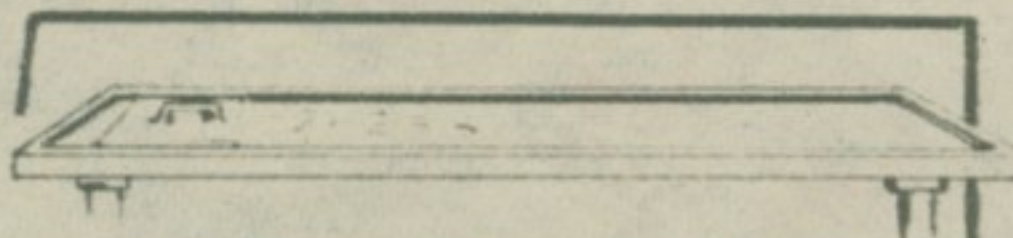
ЗАПАДНА МОТА

ОД 60 БРОДОВА И
200000 ТОНА ВОЈНЕ
ОПРЕМЕ КОЈУ СУ АМЕРИ-
КАНЦИ ПОТОПИЛИ 1944.
ГОДИНЕ, И ДАНАС ЛЕЖИ
ПОД ВОДОМ У БЛИЗИНИ
ОСТРВА ТРАК У ТИХОМ
ОКЕАНУ КАО ИСТО-
РИЈСКИ СПОМЕНИК
КОЈИ СУ ЛОКАЛНЕ
ВЛАСТИ ЗАКО-
НОМ ЗАШТИ-
ТИЛЕ.

ПРВИ МОРЕПЛОВ- ЦИ

УСУЂИВАЛИ СУ СЕ ДА КРЕНУ
НА ДУКА ПУТОВАЊА КОРИСТЕКИ
ПТИЦЕ КАО ПУТОКАЗ.

ПЕШЧАНЕ ТАБЛИЦЕ

НЕКАДА СУ У ЕНГЛЕ-
СКОЈ ЗАМЕЊИВАЛЕ ШКОЛ-
СКУ ТАБЛУ.

РАТНИ СЛОНОВИ

КОЈЕ ЈЕ ЈОШ 326. ГОДИНЕ ПРИЈЕ
НАШЕ ЕРЕ КОРИСТИО ИНДИЈСКИ ЦАР
ПОРУС, ТОЛИКО СУ ОДУШЕВИЛИ АЛЕК-
САНДРА ВЕЛИКОГ ДА ИХ ЈЕ И САМ
УВЕО У СВОЈУ ВОЈСКУ - ИАКО СУ
РАЂЕНИ СЛОНОВИ, КАО И ОНИ КОЈИ
СУ ОСТАЈАЛИ БЕЗ ВОДИЧА, БИЛИ
ПОДЈЕДНАКО ОПАСНИ ЗА ОВЕ
ЗАРАБЕНЕ СТРАНЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

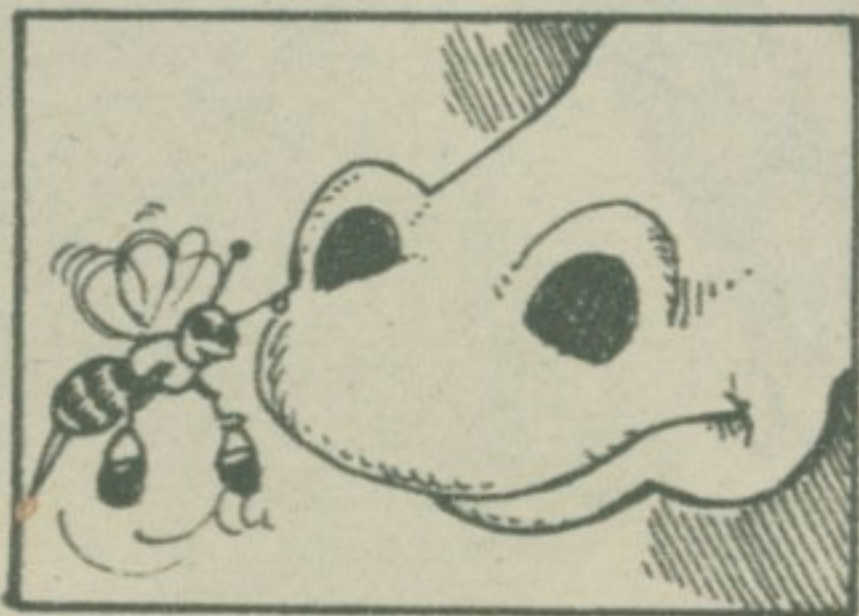

• • • на једном такмичењу у игрању
на флиперима које је недавно одржано
у Бону између 33 учесника убедљиво је
победио тридесетосмогодишњи Ман-
фред Јеки који је на овој справи без
прекида играо 101 час, 11 минута и 11
секунди.

• • • ветеринари зоолошког врта у
Тел Авиву нису били у стању да спасу
носорога који је недавно угинуо у вели-
ким мукама од камена у жучној кеси
тешког чак 2,5 килограма. Ово је први
забележени случај оваквог обољења
код носорога.

• • • док су на главном тргу у Рич-
монду (САД) радници чистили бронзани
споменик генерала Роберта Леја на ко-
њу приметили су да из ноздрва статуе
ждрепца излећу ројеви пчела. Када су
отворили споменик, открили су да су у
шупљем коњском врату и грудима пчеле
изградиле кошнице из којих је извучено
око 250 килограма меда.

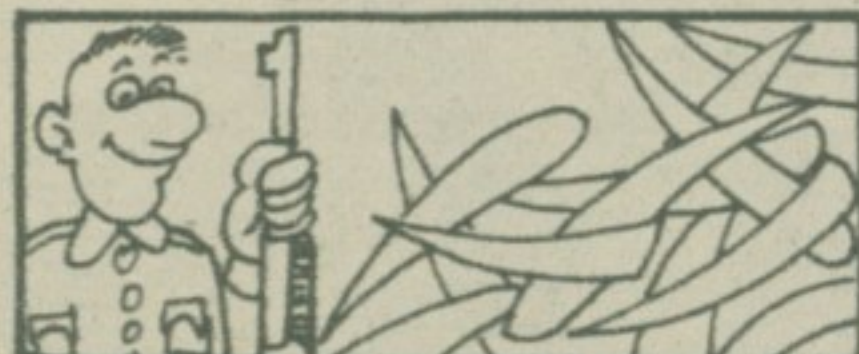

• • • у Великој Британији поред па-
са за следе постоје и они који помажу
глухима. Најбољи од ових специјално
дресираних паса је црни лабрадор по
имену Чам. Он је у стању да разликује
много врсте звукова и када се, на при-
мер, огласи лонац са пискавцем, будил-
ник или нено закуца на врата, Чам води
своје газде у том правцу.

• • • према најновијим подацима
једног московског института за статис-
тику просечни грађанин Совјетског Са-
веза висок је 1,70 метара, тежак је 70 ки-
лограма, ради у фабрици 39,4 часова не-
дељно, дневно гледа телевизију сат и
по, свакодневно чита бар једне новине
и иде у биоскоп 16 пута годишње.

• • • чувари националног парка у
Зимбабвеу били су принуђени да убију
преко 2000 слонова јер су се ове живо-
тине претерано намножиле. Ради за-
штите средине планирано је да се у сле-
деће три године убије још 1000 слонова.

• • • у познатом вашингтонском му-
зеју „Смитсонјан“ недавно је завршен
инвентар који је трајао читавих пет го-
дина. Међу бројним полисаним стварима
пронађене су и неке прилично необичне
као што је томахаки Дејви Крокета, пар
ципела број 54, радни комбинезон авија-
тичара Линдберга, 114429 разних птичи-
јих јаја и двадесет три препарираних пан-
де обучене у пиџаме које је носио аме-
рички председник Ајзенхауер.

• • • у јапанском граду Курашири
налази се необична зграда са темељима
окренутим увис и кровом на земљи. У
њој је ресторан у коме су сав намештај,
слике и украсно биље окренути наопачо
и причвршћени за таваницу, чак су и ча-
совници подешени тако да се казале
окрећу у супротном смеру.

Амерички физичари са Чикашког универзитета изјавили су недавно да ће кроз три године завршити нови супермикроскоп који ће пружити јасну слику једног јединог атома. Швајцарски истраживачи, на посебан начин, већ су постигли оно што су многи научници још пре неколико година сматрали немогућим. Швајцарци су применили потпуно нов поступак, начинивши такозвани растертунел-микроскоп, помоћу којег се површина неког предмета може оцртати несхватљиво прецизно и чак тродимензионално.

Слика коју су добили приказивала је површину глатког предмета као равномерно заталасану и испресецану степеницама. Те степенице високе су често само колико један атом. Чак ни најбољи савремени електронски микроскопи не би могли измерити тај размак, а помоћу растертунел-микроскопа то је било могуће. Он је увео науку у несхватљиво мале димензије, у микросвет атомског царства. А мере су заиста чудесно мале: атом има у пречнику само који десетомиллионити део милиметра, атом злата на пример – три десетомиллионита дела милиметра.

Игла као бандера

Научници знају како се атоми у одређеној материји међусобно повезују, како реагују на стране атоме и шта се догађа кад се материја јако загреје. Али, готово ништа, или веома мало знају шта

НОВИ ПУТЕВИ У МИКРОСВЕТ

ПРВЕ СЛИКЕ АТОМА

ШВАЈЦАРСКИ НАУЧНИЦИ НАЧИНИЛИ СУ МИКРОСКОП ПОСЕБНЕ ВРСТЕ ДА БИ ИСПИТАЛИ ДОСАДНУ РЋУ КОЈА ГОДИШЊЕ ПОЈЕДЕ СИЛНЕ МИЛИЈАРДЕ И ПРИ ТОМ УЗ ПУТ УЧИНИЛИ АТОМЕ ВИДЉИВИМ.

код Цириха, у Швајцарској: физичари Герд Биниг и Хајрих Рорер и техничари Кристоф Гербер и Едмунд Вејбел.

Било им је јасно да атом, с језгром и електронима који око њега

Па ипак, управо тај пут водио је ка успеху. Четири истраживача начинили су уређај за опипавање, који је могао да мери стотомиллионите делове милиметра, дакле доволно танан да „опажа“ и атоме,

При томе је одлучујуће: чим се размак између врха игле и површине препарата измени, мења се и проток струје и то у толикој мери да приближавање од једног ангстрема удесетостручава проток струје.

Лако је замислити колико на такво прецизно мерење може да утиче и најмањи потрес – изговорена реч, дисање, кораци у суседној одаји.

Због тога је читав уређај смештен у вакуум, безваздушни простор, и постављен на „јастук“ магнетног поља, па су изнад њега, без нежељених последица, могли да прелећу и млазни авиони.

Опитима и мерењима утврђено је затим да се врх игле помера за један десетомиллионити део милиметра кад се напон струје промени за један волт. Дакле, сад је ту била и мера: читањем промена напона струје одређивано је и преко коликих „брда“ и „долина“ прелази врх игле.

Као на ТВ екрану

Остало је само још да се начини механизам који ће бесконачно полагано померати иглу изнад подлоге – препарата. Ту је послужила прецизна швајцарска механика часовника. Игла је милела „брзином“ од 40 милионитих делова милиметра у секунду, уздуж, па попречно.

Тачка по тачка, ред по ред, као што то чини растер на телевизијском екрану, стварала се слика површине материје изнад које игла прелази. Све је то – преко пи-

Творци растертунел-микроскопа, слева надесно: физичари Герд Биниг и Хајрих Рорер и техничари Кристоф Гербер и Едмунд Вејбел.

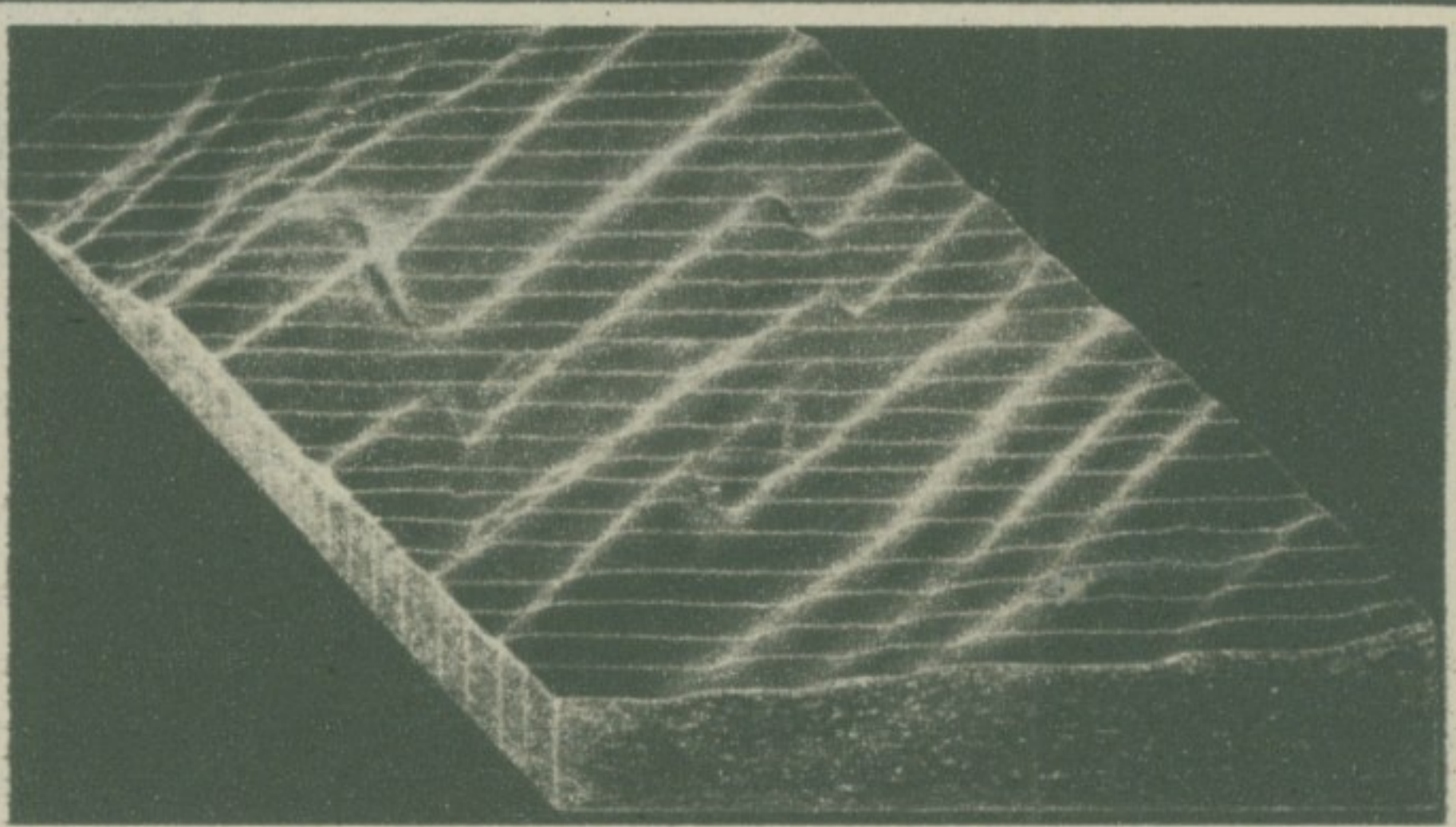
се догађа на површини материје, како се атоми везују кад им недостаје сусед.

А управо тамо, на површини, одигравају се процеси који целом свету задају много мука. Кад наше аутомобиле почне да нагриза рђа, то је последица површинске хемијске реакције, као и кад оксидирају електроде на свећницама мотора. Кад полупроводници, због недостатка контакта, изазивају искључења појединих делова, склопова, такође и најчешће последица оксидације, а то је од изузетне важности за електронику и управо је бит истраживања швајцарских научника.

Шта се при тим површинским реакцијама тачно догађа, и пре свега зашто, још је загонетка за науку. Њу од 1979. године настоје да реше чланови истраживачке лабораторије ИБМ у Ришликону

круже, никако не могу видети под светлошћу што нам омогућује да посматрамо свет око нас јер та светлост има таласну дужину од око 6000 ангстрема (један ангстрем, јединица која више није у употреби, износи десетомиллионити део милиметра). Она је сувише „груба“, па атоми „нестају у удубљењима између њених таласа“.

Ни снопови електрона нису долазили у обзир, јер они разарају управо оно што научници желе да виде. Дакле, остало им је још механичко „опипавање“ уз помоћ бесконачно тананог врха посебне игле. У први мах личило је то на покушај да се чипкасти златни налит обради бушилицом за бетон јер и најтања постојећа игла у поређењу са атомом делује као бандера. Уз то, иначе не приметни потреси и померања око нас, онемогућили су прецизна мерења.

„Снимак“ кристала силицијума: гредасте степенице су висине само колико један атом. Узрслине означавају неправилне везе у кристалу.

као и да га обезбеде од свих потреса.

Не диши!

Тајна њиховог растертунел-микроскопа који нема ни сочива као обични, нити „флуоресцентни ширм“ као електронски – лежи у физичкој појави, откривеној још 1928. године: такозваној тунелској струји.

Прво су Швајцарци морали начинити иглу с врхом пречника од милионитог дела милиметра. Њу ће надносити над површину препарата који проводи струју. Кад се затим кроз иглу пропусти струја, она почиње да тече ка препарату – чак и кад се он и игла не додирују! То је та такозвана „тунелска струја“. Електронски зрак је притом дугачак само пет до десет ангстрема. То „игли опипивача“ пружа изузетну тананост.

саљке коју покреће посебан механизам повезан са иглом – сложено у слику-графикон какву досад људско око није видело. Она је показивала удубљења и удољице материје чија висинска разлика износи 1,4 ангстрема, а на врховима чак омогућавала читавање размака од стотомиллионитог дела милиметра. Такве податке није у стању да пружи ниједан постојећи микроскоп друге врсте. Атом је на графичком приказу постао видљив, а његове димензије мерљиве.

Пошто је растертунел-микроскоп завршен, швајцарска четворка почиње да проучава битно питање за електронику: оксидацију, која нагриза контакте и прекида везе у тананим проводницима и полупроводницима веома сложених електронских уређаја.

УЗ СЕРИЈУ
„МИСТЕРИЈЕ
СВЕТА“
АРТУРА КЛАРКА

ПЛЕС КАМЕННИХ

ЦИНОВА

Међу најдраматичније остатке древних култура без сумње спадају праисторијски камени споменици – мегалити (од грчког „мега“ – велики, „литос“ – камен). Ове ђутљиве громаде обрађеног камена вековима изазивају чуђење и занимање јавности и археолога који настоје да тачно објасне њихову природу, намену и старост. Велики камени споменици могу се наћи на многим странама света – у Алжиру, Палестини, Етиопији, Судану, на Кавказу, у Ирану, Кашмиру, средњој и јужној Индији, Асаму, Јапану, на Суматри, тихоокеанским острвима, Новим Хебридима, у Јужној Америци, Европи. Процењује се да их има бар 50.000 – од обичних смишљено поређаних стена, до грандиозних каменних конструкција.

Неопрезно коришћење израза „мегалит“ за све ове споменике у различитим земљама и из разних периода и разноврсних култура довело је до крупне заблуде. Било се, наиме, појавило веровање да су они међусобно генетички повезани; да су дело својеврсног „мегалитског народа“. Заблуда је одавно напуштена, и данас се сматра да су мегалитске грађевине широм света међусобно сличне једино због тога што су начињене од сличних материјала и на сличан начин.

Чему нису служили

Људи су од памтивека размишљали о пореклу и значају камених споменика. У средњем веку, на пример, у њима су видели дело ђавола, врачева, паћуљака или цинова који су на Земљи живели пре потопа. У каснијим епохама ова примитивна архитектура везивана је за друиде, свештенике келтских народа. Али, прва озбиљнија истраживања указала су да су камени блокови укопани у тло много векова пре него што су се Келти

Највећи камени круг: малобројни остаци британског мегалитског комплекса Ејвбери, чији су каменови употребљени за градњу кућа.

уопште појавили у Европи. Неки научници су тврдили да су мегалити поједностављене копије грађевина подигнутих и постављених у древно доба на Средњем истоку или у Грчкој, чије су цртеже заступници неке нове вере или трговци примитивним материјалима пренели на север чак до Британије и Шведске. Маштовитији „теоретичари“ – попут Ериха фон Деникена у новије време – веровали су у подстицаје с неба или интервенцију посетилаца с других планета.

Захваљујући утврђивању старости материјала уз помоћ угљеника-14, данас је старост већине мегалита, бар у Европи, прилично добро позната. Камени споменици у Шпанији и Португалији подигнути су између 3.800 и 3.000 пре наше ере, а у Скандинавији између 3.000 и 1.800 пре н. е. Старост британских мегалита слична је оној код шпанских и португалских, док су у Ирској постављени око 2.500 година

пре наше ере. На Малти се могу наћи и мегалити, изграђени 4.000 година пре наше ере.

Много је лакше рећи чему мегалити нису служили него поуздано објаснити каква им је била намена. Сигурно је, на пример, да нису служили за одбрану. Они су, заправо, толико разуђено постављени да би пре олакшавали него спречили непријатеља. Нису, исто тако, служили ни као станишта, нити као основе палата неке владајуће класе. Под неким мегалитским конструкцијама пронађени су делови скелета и разни предмети који указују да су они служили и као гробнице. Ипак, за већину је сигурно да нису имали такву намену. Данас је извесно да мегалити нису били ни светилишта за жртвовање људи. У прошлом веку, наиме, када су камени споменици у Европи приписивани друидима, романтичарска машта потхрањивала је такве сцене ужаса. Непристрасни истраживачи, међутим, нису

Вероватни поступак изградње Стоунхенџа: цртеж приказује довлачење мегалита од 45 тона (горе), постављање у рупу и усправљање уз помоћ конопца и скела (средина) и постепено дизање горњег блока од 7 тона помоћу дрвених платформи (лево).

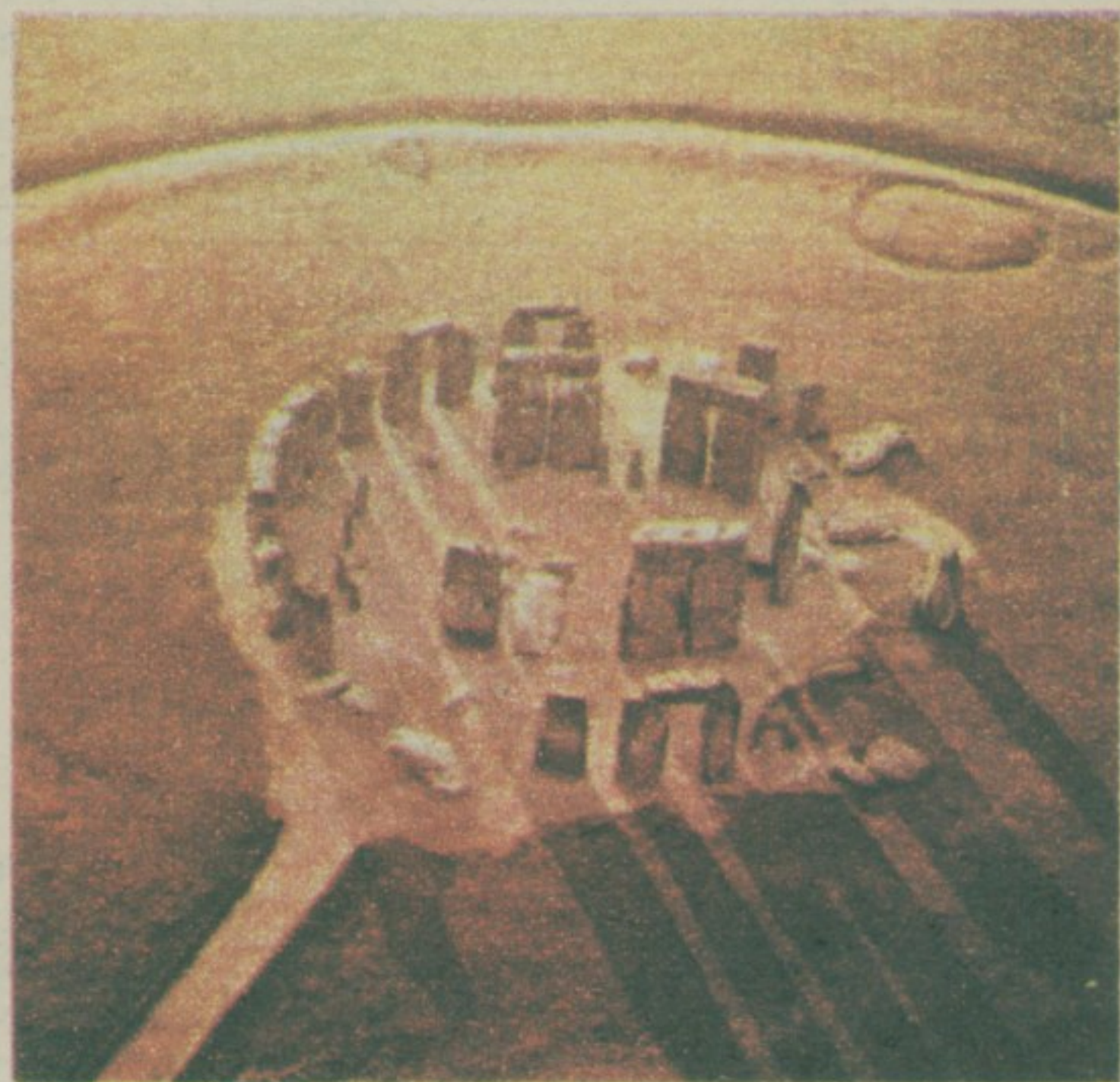
МЕЂУ ДЕСЕТИНАМА
ХИЉАДА МЕГАЛИТА
РАШТРКАНИХ ШИРОМ

СВЕТА ПОСЕБНО
МЕСТО ЗАУЗИМАЈУ
КАМЕНИ КРУГОВИ,
МАДА ПОСТОЈИ
ОБИЉЕ
ПРЕТПОСТАВКИ, ЈОШ
СЕ НЕ ЗНА КО ИХ ЈЕ И
ЗБОГ ЧЕГА ПОДИГАО.

ре, али ми немамо довољно знања ни да нагађамо какве је она врсте била.

Слетишта за „летеће тањире“

Мегалитске структуре у Европи деле се у четири главне групе. У првој су „менхири“ – појединачни стојећи каменови – чије име потиче од велшких речи „men“ (камен) и „hir“ (дуг). Највише их има у Бретањи а дуги су од једног до шест метара. Другу групу чине „стојећи каменови“ постављени у редове или кругове; ови потоњи називају се „камени кругови“. У трећој групи су „погребне одаје“, дуге до

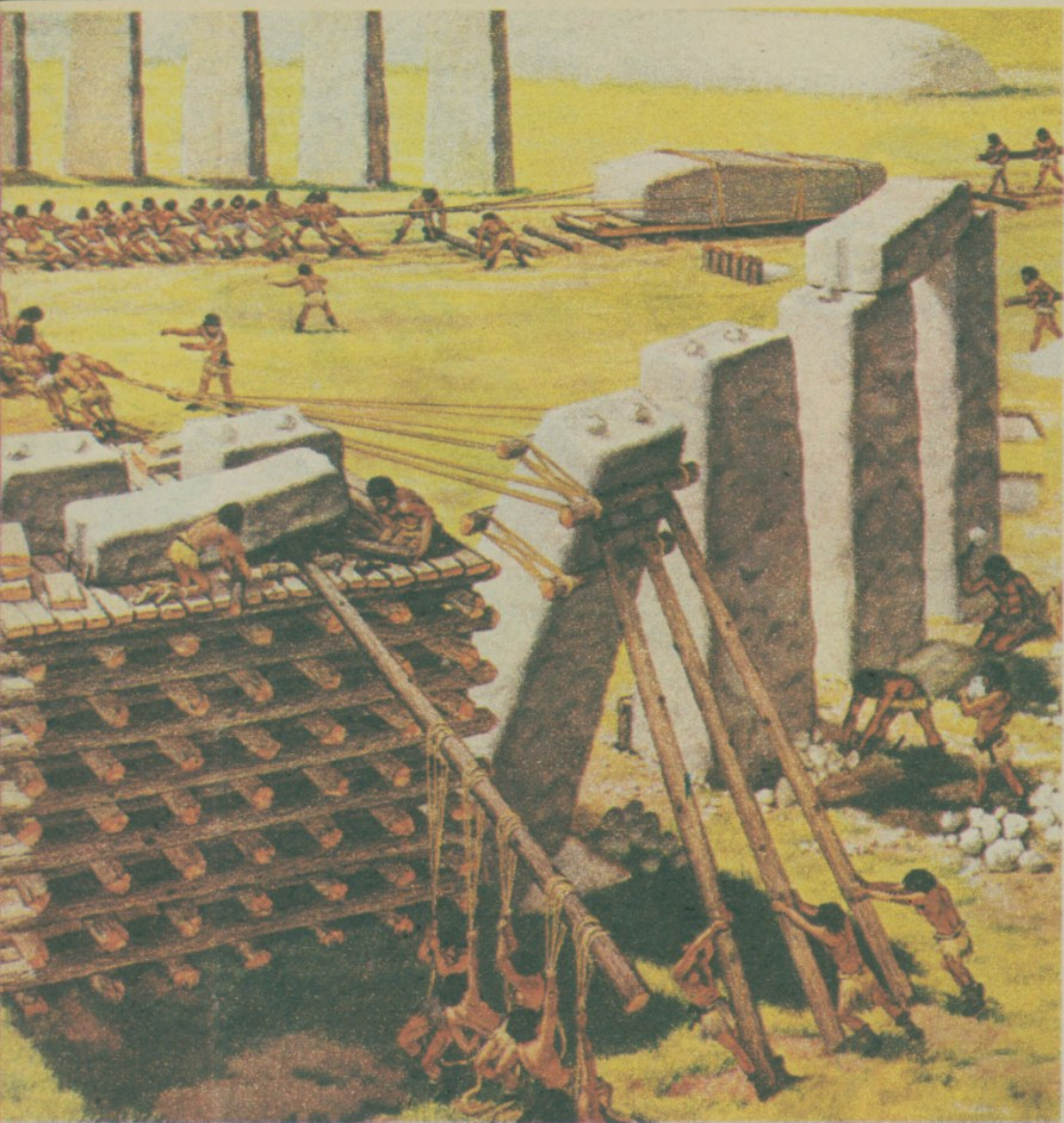
Опсерваторија, компјутер, светилиште или нешто четврто: најочуванији камени круг Стоунхенџ, окружен Обријевим рупама.

успели да нађу ни најмањи доказ да су мегалитске локације имале везу са жртвовањем људи.

Ако пођемо од обичаја примитивних народа који и данас живе у забитим деловима света, мегалитима би се могле приписати разноврсне друштвене и верске функције. Могуће је да су служили као станица за свечаности, погребне, велике обреде. Могли су то да буду комеморативни споменици значајнијим људима или великим догађајима или места за повремена племенска окупљања, процесије или неке ритуалне игре. Мегалити су такође могли да буду у служби неке тада нове ве-

20 метара, потпуно затрпане хумкама од земље или камења. Четврту групу чине невелики мегалитски храмови, грађени једино на острвима Малта и Гоцо.

Камени кругови су специфичност Велике Британије, мада их се неколико налази и у Бретањи, на северозападу Француске. Има их приближно 600, а од давнина носе необична имена: „Ђавољи кругови“, „Веселе девице“, „Краљеви људи“, „Ожаловљени“, „Игра цинова“. Најпознатији међу њима је мегалитски комплекс у Солзбријској равници, стотинак километара од Лондона. Древни Саксонци су му наденули име Стоунхенџ –

„камена утврда“ — али ни они нису знали кад је и због чега подигнут.

Када се сиве магле ваљају преко Солзбријске равнице, Стоунхенџ личи на коло џинова, а шум ветра подсећа на шапат о тајнама давно прохујалих дана. Не треба се, стога, чудити што је ова чудна грађевина пре но што су је Саксонци назвали Стоунхенџ носила име „Плес џинова“. О настанку овог и других камених кругова још од давних времена колају безбројна предања. Говорило се да су стубове подигли патуљци, „мали људи“ из британских митова. По другој легенди, делове Стоунхенџа пренео је из Африке народ џинова. Треће предање тврди да је камени круг преселио из Ирске чаробњак Мерлин и поставио га на плато благо искошен ка истоку на Солзбријској равници.

Било је и других заблуда о Стоунхенџу — од идеје да је то било древно тркалиште, преко оне да је посредина арена за борбу бикова, до спекулације према којој је реч о слетишту за летеће тањире. Неки проучавачи, као Џефри од Монмута у 19. веку, тврдили су да су камени блокови Стоунхенџа служили за извлачење енергије из Сунца и Земље, па отуда веровање у њихове магичне лековите моћи. ... У том камењу, писао је Џефри, „има магије и лековите моћи против

многих болести... јер ту нема ниједног камена који не поседује видарску способност...“

Њухемово откриће

Мислећи на Стоунхенџ и друге камене кругове енглески песник Џон Китс је почетком 19. века написао:

„Жалосни кругови друидског камена на заборављеном беспућу“

Китс је био сјајан песник (један од највећих лиричара романтизма), али, авај, лош археолог. Идеја о друидском пореклу каменних кругова старог је датума и није Китсов изум, али је краће погрешно. Друиди су, наиме, ступили на сцену тек око двестоте године пре наше ере, готово читаво хиљадугодиште пошто је Стоунхенџ био завршен.

Археолози су Стоунхенџ проучавали стотинама година, настојећи да открију тајне његовог порекла и намене. Захваљујући мерењима помоћу угљеника-14, установили су да је грађен у три засебне фазе у току периода дугог преко 1.700 година. Прва фаза протезала се између 2.800 и 2.200 година пре наше ере, друга између 2.100 и 2.000 а треће између 2.000 и 1.100 година пре наше ере. Последњи радови, као што видимо, завршени

су пре више од три хиљаде година. У то време градитељи Стоунхенџа нису могли да знају за точак, нити су користили припитомљене коње, па још није објашњено како су с растојања од тридесет километара довлачили толике мегалите, од којих су неки дуги и преко пет метара и чија маса износи и до педесет тона.

Стоунхенџ се састоји од два круга рупа, два круга каменова и две камене „потковице“. Спољни круг рупа, с пречником од 88 метара, састоји се од 56 Обријевих рупа — тако названих по опату Џону Обрију који их је открио у седамнаестом веку. С пречником од 30 метара, спољни круг каменова, назван Сарсенски круг, садржавао је 30 пешчаних мегалита високих преко четири метара, с масом од 25 тона, на које су били постављени хоризонтални мегалити („линтели“). До данас се очувала отприлике половина првобитних џиновских каменова круга.

У средишњем делу споменика налази се „потковица“ од пет масивних трилита (на грчком трилит — три мегалита постављена у облику капије). Сваки се састоји од два усправна мегалита од по педесет тона, са упола мањим одозго. Отвор „потковице“ гледа у правцу оближње камене громаде назване Хилстоун. Сам правац до-

био је име Авенија. Године 1958. самоуки истраживач С. Њухем утврдио је да линија Авеније и један белег означавају место изласка сунца у летњем солстицију — почетак лета. Исто тако, пронашао је белег који означава залазак сунца у зимском солстицију — почетак зиме. Њухем није био научник, па су, на жалост, његова открића прошла незапажено.

Опсерваторија и компјутер

Недуго затим, 1963. године, подстакнут истраживањима угледних научника, професора Александра Тома и астронома Фреда Хојла, амерички астроном Џералд Хокинс проучио је план Стоунхенџа и подацима нахранио компјутер. Одговори које му је рачунска машина пружила били су изненађујући. Испоставило се, наиме, да Стоунхенџ на извештан начин представља праисторијску астрономску опсерваторију. Ову тврдњу Хокинс је поткрепио следећим наводима:

● Ако за најдуже дана у години стојите у средишту споменика лицем према отвору трилитске „потковице“ и гледате између два мегалита Сарсенског круга, видећете излазак Сунца изнад Хилстоуна.

● Ако за најкраће дана у години стојите у средишту споменика лицем према врху „потковице“, то јест леђима окренути њеном отвору, и гледате кроз трилит и два мегалита Сарсенског круга, видећете залазак Сунца.

Компјутер је показао да се гледањем кроз прорез у трилитима „потковице“ према отворима у Сарсенском кругу могу уочити и други астрономски догађаји: Сунчев излазак у зимском солстицију, најсевернији излазак и залазак Месеца, најјужнији излазак Месеца... Хокинс је, такође, покушавао да установи улогу 56 тајанствених рупа око Стоунхенџа. На крају је дошао до закључка да је посредина једноставан компјутер за предсказивање помрачења Месеца.

Месечева орбита се у току једне половине месеца налази изнад Земљине орбите, а у току друге половине испод ње. Пресецишта орбита називају се „чворови“. Помрачење Месеца, његов пролазак кроз Земљину сенку у васиони, може да се догоди једино када се пун Месец нађе у једном од чворова.

Да би предвидели помрачење Месеца, господари Стоунхенџа требало

је да знају положај Сунца и Месеца на њиховим орбитама и позицију чворова, као и летњи и зимски солстициј. Хокинс је разрадио систем који по свој прилици објашњава употребу 56 рупа. Користећи као маркере три црна и три бела камена, правилно распоређена у кругу показао је да њихово подударење са појединим рупама у односу на Сунце наговештава одређену врсту помрачење.

Моћни господари Стоунхенџа

Док за време помрачења улази у Земљину сенку, Месец постаје сабласно црвен. Можемо лако замислити какав је утисак моћи на своје поданике остављао свештеник способан да предвиди тако магичан догађај!

Хокинсово мишљење није у научном свету прихваћено без резерви. Већина, ипак, сматра да је он делимично у праву, нарочито у погледу закључака о изласку и залазку Сунца и Месеца. Доиста је могуће, веле они, да је Стоунхенџ коришћен као примитивна праисторијска опсерваторија, па и као камени рачунар за поједине небеске појаве — али је вероватно служио и као храм, или културно састајалиште, или нешто треће.

Стоунхенџ и други камени кругови дело су неолитских староседелача са нашег континента, који су ту живели хиљадама година, међу које су, по свој прилици, повремено стизали дошљаци из Азије. Њихова градња почела је пре шест миленијума, хиљаду година пре појаве писма у цивилизацијама Египта и Месопотамије. А њихови „примитивни“ градитељи очигледно су знали много више о геометрији, математици и астрономији него многи данашњи житељи градова. Та чињеница треба свакако да нас испуњава задовољством и поносом када размишљамо о мегалитској баштини човечанства.

Камени кругови ће и даље подстицати истраживаче и изазвати радозналост посетилаца. Тешко је, међутим, очекивати да ће бити прикупљени сви одговори на многобројна питања која и даље остају. Као и друге ишчезле цивилизације, тако и епоха мегалитских споменика има своје тајне. А камени џинови на магловитој Солзбријској равници настављају своју вечиту игру, шапућући тајне векова.

У историји литературе није било продуктивније уметнице од француске књижевнице Жорж Санд: њена сабрана дела износе чак 105 томова! Рођена 1803. а умрла 1876. године, та имућна, образована и смела жена шокирала је своје савременике јер је носила панталоне, јавно пушила на дугачку муштилку и проповедала слободу љубави. И још нешто, сасвим у складу са несвакидашњом личношћу баронице Ауроре Дидеан, како се у ствари звала Жорж Санд: њен живот уткан је у судбину два велика уметника с којима је имала сентименталне везе. Први је знаменити песник Алфред де Мисе, а други Фредерик Шопен.

Жорж Санд је за нас посебно интересантна јер у два романа спомиње наше људе и крајеве, на жалост чинећи им неправду. Захваљујући новијим истраживањима, откривено је зашто је Жорж Санд учинила велику грешку.

УБИСТВО И ПЉАЧКА

Године 1838. Жорж Санд је у Бриселу издала роман „Ускок“. Назив дела упућује нас на помисао да је реч о нашим ускоцима, али то је само на први поглед.

Пер Орио Соранцо, главни лик овог пустиловног романа, оличење је суровости и немилосрдности због чега и добија надимак Ускок. Страх и трепет за све и свакога што плови морима, Соранцо убија и шаље на дно без повода и без милости. Једна од две личности које приповедају његове доживљаје каже:

„Реч „ускок“ долази од „скока“, што на далматинском језику значи бегунац. Порекло ускока и разне мене кроз које су они пролазили заузимају значајно место у млетачкој историји. Упућујем вас на њу. За сада ће вам бити довољно да знате да су се аустријски цареви и кнежеви често служили тим разбојницима да би бранили приморске градове од турских насртаја. Да би себе поштедела плаћања тог страшног гарнизона, који се не би задовољио малим, Аустрија је затварала очи пред њиховим гусарењем, а ускоци су грабили све што би срили на Јадрану, упропаштавали трговину Републике, пуштошили Истру и Далмацију. Дуго су обитавали у Сењу, у дну Кварнерског залива и ту, заштићени високим планинама и густим шумама, пркосили онима који су више пута покушавали да их истребе. Око 1615. године споразум склопљен с Аустријом најзад их је без пошторепредао освети Мле-

ПОГРЕШИЛИ

ЖОРЖ САНД И НАШИ УСКОЦИ

чана и италијанска обала била је очишћена од њих. Ускоци су, дакле, престали да чине јединствено тело и, принуђени да се разиђу, раширили су се по свим морима и увећали број гусара, који су, у сва времена и на свим местима, угрожавали трговину народа. Још дуго је, после истеривања те расе, крвожедније и грубље од свих које живе од убистава и пљачке, име ускок изазивало ужас у нашој војној и трговачкој морнарици.

Ово је истина

Из ових редова Жорж Санд јасно је због чега је грабљиви и немилосрдни Соранцо назван Ускок. Међутим, књижевница није једном речју није обавестила читаоце да њен јунак нема никакве стварне везе са нашим ускоцима, да није из њиховог краја нити је њихове „расе“, као што и не плови водама којима су једрили наши ускоци. Јер, ускоци су били сасвим другачији него што их је представила ова списатељица.

Ускоци су били житељи Босне и Херцеговине који су после турских освајања у 15. веку пребегли на територију Млетачке републике или Аустрије. Било их је дуж целог динарског планинског система, од Ријеке до Котора, одакле су „ускакали“ на новоосвојене турске области, ратујући против Турака самостално или као аустријске, односно млетачке полурегуларне јединице. Најчувенији ускоци живели су у Клису у Сењу, да би се после пада клишке тврђаве 1537. године, повукли у Сењ. Од тада су нарочито на гласу сењски ускоци, чувени по својој храбрости и смелој морнарици. Од њихових напада није била поштеђена ни млетачка трговачка морнарица која је уз сталну палину помоћ вршила притисак на Аустрију да ускоке исели у унутрашњост и да им спали бродове. Међутим, Аустрија је тек од 1615. до 1617. успела да пресели ускоке даље од мора, око Оточца и у Жумберак, чиме престаје њихова ускочка активност.

– УСКОК СЕ
РАСПОЗНАЈЕ МЕЂУ
СВИМ
РАЗБОЈНИЦИМА КАО
АЈКУЛА МЕЂУ ДРУГИМ
МОРСКИМ НЕМАНИМА
СВОЈОМ НЕУГАСИВОМ

КРВОЖЕДНОШЋУ.
ЗНАТЕ ЛИ ДА СУ ТИ
ОДВРАТНИ ГУСАРИ
ПИЛИ КРВ СВОЈИХ
ЖРТАВА ИЗ ЉУДСКИХ
ЛОБАЊА! –
НАПИСАЛА ЈЕ
ФРАНЦУСКА
КЊИЖЕВНИЦА О
СЛАВНИМ
РАТНИЦИМА С НАШЕ
ОБАЛЕ И ОСТАЛА
ЖИВА.

Колико су ускоци били блиски народу, колико су поштовани и цењени, најбоље показује низ наших народних песама. Најпознатији ускоци Стојан и Илија Јанковић, Иво, Јуриша и Тадија Сењанин заиста су постојали, а песме о њима убрајају се међу најлепше у целокупној нашој народној епизи. Слика ускока у њима, њихове племенитости, хуманости и храбрости, сасвим је другачија него у „ускочким“ романи-

ма Жорж Санд који су иначе и сумњиве књижевне вредности.

Јасно је да књижевница није познавала наше људе, њихову нарав и обичаје, што се донекле може и оправдати, али остаје велико питање због чега их је, већином, приказала као сурове, крвожедне и примитивне, још мало па као људождере. Претпоставља се да је такву слику о њима стекла из раније објављених романа и путописа о нашим крајевима и људима. Многи мање познати писци и хроничари писали су пре Жорж Санд о ускоцима што је довело да се у француској литератури 19. века развије „ускочка“ традиција, цео низ романа и путописа. Али, док је у њима било и израза симпатија и топлине, романтичарска и не увек здрава машта Жорж Санд насликала је наше људе искључиво тамним бојама. Овим својим чином она је увелико утицала да се и неколико деценија после ње у извесним делима француске књижевности задржи слична представа о нама. Врхунац тог мрачног ра-

СТЕ, ДАМ

систичког и шовинистичког приказа Јужних Словена достигла је слабо позната књижевница Рене Динан својим романом који је издала 1930. године, такође под називом „Ускок“. Иако се званично не поводи за Жорж Санд, јасно је да се користила њеном књигом, приказујући нас још црње него њена претходница. Заиста је тешко замислити шта је то могло бити црње од оног што пише Жорж Санд. Уверите се и сами.

Гусар с црвеним турбаном

Стари Леонцио који, наводно, познаје ускоке, прича:

„Ускок се распознаје међу свим тим разбојницима као ајкула међу другим морским неманима, својом неугасивом крвожедношћу. Знате ли да су ти одератни гусари пили крв својих жртава из људских лобања да би се обезбедили од сваке самилости. Кад би прихватили неког бегунца и примили га на свој брод, подвргли би га овој грозној церемонији да би прове-

рили није ли му остало нешто од човечности и, ако би оклевао пред том гнусобом, бацали су га у море. Данас се ствари друкчије одигравају: када неки брод падне у њихове руке, сви путници, чак и жене и деца, убијају се на лицу места и на површини воде не остаје ни једна једина даска која би до наших обала однела вест о несрећи. Ми лепо видимо бродове који су кренули са италијанске обале како пролазе кроз наше воде, али их нико не види да стижу на обале Леванта, а оне које Грчка шаље на Запад никад не приспевају у висину наших острва. Будите сигурни, ваша висост, да је страшни гусар с црвеним турбаном, кога виђају како се шуња од једне до друге подводне стене и кога су рибари са предгорја Ација назвали „Ускок“, заиста прави ускок, од чисте расе кољача и крвопија“.

Интересантно да је овај роман, вероватно због узбудљиве радње, одавно познат и код нас. Први превод појавио се још 1868. године, дакле за живота славне књижевнице. Остао је и запис Жорж Санд како је у Ноану, где је живела до смрти, писала „Ускока“, у зиму 1837–1838. Све се одиграло у хладној соби у којој су се мешали стравичан фијук ветра и пукетање ватре са камина, па је можда и ова атмосфера утицала да напише роман пун језивих слика и описа. „Више сам била опседнута него одушевљена својим предметом“, записла је маштовита Жорж.

Освета страшнија од корзиканске

„Лепи Лоренс“ је други роман Жорж Санд у којем спомиње наше поднебље и народе, више и чешће него у „Ускоку“.

Француска позоришна група кренула је из Анконе преко Крфа у Цариград. Међутим, у близини наше обале доживела је бродолом и успела да се домогне једног пустог острвца. Доцније се пребацила у Дубровник, где је прихватио црногорски кнез Климентије. Он их кроз кршевите пределе води у своју кнежевину, и негде између Црне Горе и Херцеговине „у један древни манастир којег је он претворио у свој витешки замак“. Али, цела та, иначе узбудљива прича о доживљајима ове трупе у замку и на нашем тлу, плод је књижевничине романтичарске маште. Већ на први поглед јасно је да она врло слабо познаје наше прилике, нарави, обичаје. Главни противник кнеза Климентија, а

владар под овим именом није постојао у историји Црне Горе, зове се – Данило Његош! Од градова спомињу се Задар, Сплит, Дубровник, Бар и Београд, а на неким местима наводе се и наше речи: бура, вила, хајдук, гусле, понор.

Пишући да наши људи имају „херојске душе“, Жорж Санд се нарочито задржава на представи самог кнеза, „лаика са чином владике“, сличног еписким јунацима, лепог и стаситог, човека своје земље и Европљанина са нешто француске културе. Према Жорж Санд, кнежева мајка била је Францускиња, школовао се у Паризу и „зна Корнеја и Расина“! Јасно је да књижевница претерује.

Међутим, како се претпоставља узевши у обзир све чињенице како је Жорж Санд приказала црногорског владика, његове физичке и умне особине, не ради се ни о ком другом већ о самом Његошу. Ова претпоставка заснива се на изворима који су могли да допру до Жорж Санд у којима француски путописци са много симпатија говоре о изразито високом, лепом и ученом црногорском владика, његовој култури и путовањима по Европи. Као основа за овакав приказ и владике и његовог народа Сандовој је вероватно послужио један путопис Станислава Беланжеа објављен 1845. године, дакле кад је Његош био владика. Беланже, између осталог, пише:

„Црногорци, Срби словенског порекла, храбри су, ратоборни, гостољубиви и осветољубиви. Корзиканска освета бледа је пред њиховом“.

Освету на неколико места спомиње и Жорж Санд, називајући је „немилосрдном“, додајући да је „далеко страшнија у тим брдима него у планинама Корзике“.

Наравно, и „Ускок“ и „Лепи Лоранс“ надмашују по књижевним и уметничким вредностима своје многобројне претходнике који се баве нашим крајевима и људима. Али, ова два романа, по мишљењу књижевних зналаца, нису досегла литерарни ниво других дела Жорж Санд. И најзад, из свега је јасно да њен аутор није ни приближно имао праву слику о нашим личностима нити поднебљу где оне живе: Жорж Санд никад није крочила на наше тло, а користила је непоуздане изворе. И мада у њеним редовима има и веродостојних података, ови су романи ипак књижевно-историјски промашај.

Приредио: Иван Лончар

Анегдоте

НЕПОТРЕБНА БОЈАЗАН

Винстона Черчила (1874–1965), британског политичара, државника и писца (Нобе-

хвалио деведесетогодишњем Черчилу што га је примио додавши:

– Можда ћу имати част да поново с вама разговарам... овај... идуће године?

лова награда за књижевност 1953. године), пред сам крај његовог дугог живота интервјуисао је млад репортер. На разговору новинар је топло за-

– Не видим зашто да не – одговорио је Черчил. – Ви делуете као веома здрав млад човек и вероватно ћете дотле поживети.

ИСТО ТАКО

Војводу од Единбурга, мужа садашње британске краљице Елизабете II, који је стигао авионом на неку важну церемонију, питао је председник одбора за дочек какав је био лет.

– Реците ми, господине, да ли сте ви икада летели? – одговорио је војвода питањем.

– Ох, разуме се, Ваше Краљевско Височанство, веома често.

– Па, било је исто тако – завршио је војвода конверзацију.

ИЗ ДРУГОГ СВЕТА

Чуеног швајцарског зоолога и геолога Александра Агасиза (1835–1910), професора Универзитета Кембриџа у савезној америчкој држави Масачусетс, позвали су да одржи неколико предавања у Њујорку. Професор је одбио изговоривши се, што је и

било тачно, да је презаузет. Мислећи да је у питању хонорар Њујорчани су му се поново обратили понудивши за тих неколико предавања огромну суму. На њихово неописиво изненађење Агасиз је по други пут одбио рекавши: „Просто напросто немам времена да зарађујем паре“.

ПОД ЈЕДАН И ПОД ДВА

Пред крај другог светског рата британске снаге под командом фелдмаршала Монтгомерија (1887–1976), овећаног славом због победе над Ромелом код Ел Аламејна у Северној Африци, и америчке на челу са генералом Патеном (1885–1945) бориле

не; друго, оставите ми ваше гориво.“

Ускоро потом Американци су постигли спектакуларну предност над непријатељем далеко надмашивши продор Британаца. Генерал Патон је тада послао Монтгомерију младог официра с једном једином кантицом бензина и усменом поруком:

су се заједно против Немаца на тлу Француске. На жалост, између команданата чији је задатак био да тесно сарађују дошло је до зле крви и, после једног жучног састанка, Монтгомери је послао Патону следећу поруку:

„Имам част саопштити вам само две ствари: прво, држите се што даље од ме-

„Генерал Патон вам захваљује на саопштењу и топло се нада да сте задовољни што се сада са својим момцима налази довољно далеко од вас. Шаље вам и ову кантицу бензина, једину које у датим околностима може да се лиши, пошто вам је сигурно јасно да је њему гориво потребније него вама.“

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

УФ, ЈЕДВА САМ ЧЕКАО
ОВАЈ ВИКЕНД...

ИМАМ ДА ЗАВРШИМ
МИЛИОН ПОСЛОВА!

ХМ... ДА ВИДИМО
ШТА ЈЕ НАЈВАЖНИЈЕ...

ДА ПОДМАЖЕМ ВРАТА,
ПОТКРЕШЕМ ОГРАДУ
ИЛИ ПОКОСИМ ТРАВУ?

НЕ, НЕ... ВАЖНИЈЕ ЈЕ ДА
ОПЛЕВИМ ЈАГОДЕ... ИЛИ ДА
ОФАРБАМ ОГРАДУ?

ХМ... ОДАВНО СЕ СПРЕ-
МАМ ДА ДОВЕДЕМ У
РЕД ПОДРУМ!

ХЕЈ, ДЕЦО, ШТА
ТО РАДИТЕ?

УЈКА ПАЈО,
БРЗО
ДОБИ
ОВАМО!

НАЈВАЖНИЈИ ДОГАЂАЈ
ЗА ДАНАС... СУСРЕТ
ПАТКОВГРАДСКИ ПЛАВИ
ПРОТИВ ДИЗНИЛЕНДА!

ДА НИЈЕ БИЛО ИГРАЧКЕ...

КАДА ЈЕ СПАСИЛАЧКА ЕКИПА
СТИГЛА НА МЕСТО ГДЕ СЕ СРУШИО
ПУТНИЧКИ АВИОН ЦЕСНА,
НАИШЛА ЈЕ НА БЕЖИВОНА ТЕЛА
ЖЕНЕ И МУШКАРЦА. ОНДА ЈЕ
ШЕРИФ У РАЗБАЦАНОМ ПРТЉАГУ
УГЛЕДАО ПЛИШАНОГ ЗЕЦА И
АУТОМОБИЛЧИЋ...

Дени Сатерфилд, шериф за округ Самнер Каунти у америчкој држави Тенеси, био је те септембарске ноћи прошле године у својој канцеларији заједно са двојицом помоћника. Када су чули удаљен прасак и експлозију, истрчали су да виде о чему се ради. Један од помоћника који је управо стигао да замени свог друга на ноћној дужности обавестио их ја да је видео нека светла како промичу небом и мало после је силно грунуло. Сигурно се неки авион срушио. Дени је позвао још осморицу људи и кренули су ка месту удеса, у правцу шуме. Претпостављали су да неће наићи на преживеле.

Кроз густу и прилично неприступачну шуму пробијали су се пуних дванаест часова. Пут су осветљавали јаким батеријским лампама, али никако нису наилазили на место несреће. Већ је увелико свануло кад су коначно угледали страشان приказ: гомила метала била је разбацана на све стране, док се део групе авиона готово обмотао око једног дрвета. Га-

спазу у том кршу. Угледао је малог плишаног зеча и неки аутомобилчић. О свом открићу обавестио је и остале, па су сви кренули на различите стране са зебњом у срцу. Претражили су детаљно сваки грм, свако парче земље тражећи, ни они сами нису били сигурни шта. Наравно, претпостављали су да је у цесни било и неко дете, али то нису могли сасвим поуздано да тврде, играчке су указивале на такву могућност.

Није прошло ни десет минута, а Дени Сатерфилд је почео да дозива остале. На једној заравни, стотинак метара удаљеној од места несреће угледао је обрисе мајушног тела. Ухватила га је таква паника да детету није смео ни да приђе. Ни остали нису били ништа храбрији. Тешко им је било кад су морали да констатују смрт двоје људи из срушене цесне, али када је то требало поновити и са тим малим бићем, нико се није усуђивао да се прихвати тог задатка.

трчали и почели да га умирују, мазе. Дечак се умирио и почео радознано да их гледа. Кад му је неко из екипе запевао популарну дечију песмицу чак се и насмејао.

Да је неко могао да види ту групу од десет одраслих људи како се отима о дечака који тешко да је имао две године утркујући се ко ће да га носи и како да га развесели, помислио би да нису сасвим нормални. Нико никад није видео шерифа Денија Сатерфилда тако радосног, понашао се као дете. Толи-

Породица Џонсон снимљена на окупу месец дана пре несреће. Сада је остао само мали Нил.

ко су сви били срећни што се малишану ништа није десило, да је преживео, да су заборавили на све остало, чак и на чињеницу да су му родитељи погинули.

Тек кад су се вратили у град успели су да сазнају ко су погинули у авионској несрећи. Био је то двадесетседмогодишњи Џон Џонсон, искусни пилот, и његова супруга Хелен. У изнајмљеном авиону они су из Чикага кренули ка месту Галтин у Самнер Каунтију да посете Џоновог брата. До каквог кvara је дошло на авиону, који је био узрок несреће остаје тајна. Важно је само да је осамнаестомесечни Нил несрећу самим чудом преживео. Дечак очигледно није био свестан онога шта се догађа: оног тренутка кад се са незнатним огреботинама „приземљио“ у шуми, почео је да пузи у потрази за неким познатим лицем. Вероватно је тако „ишао“ извесно време па се уморио и заспао на трави. Тако су га и нашли људи из спасилачке екипе...

Стручњаци ни до данас не могу да одговоре на питање како је мали Нил могао да преживи овај удес. Забележено је мало примера, као што је случај наше стјуардесе Весне Вуловић, да се људи спасу после пада авиона. „Случај Нил“ и даље збуњује научнике, они могу само да нагађају шта је ублажило страشان ударац о тле са висине од неколико хиљада метара. Највероватније је мајка држала дечака у крилу и заштитила га својим телом.

В. С.

зили су по стаклу, комадима крила и пилотске кабине. У целом том ужасу спасили су два беживотна тела, млађе жене и мушкарца. Пришли су им да виде дају ли можда знаке живота мада су добро знали да је то готово немогуће. На жалост, није им било помоћи.

Одједном су шерифову пажњу привукле две играчке, право је чудо како је уопште успео да их

У једном тренутку из групе од десет немих људи издвојио се Џорџ, најмлађи шерифов помоћник који је баш месец дана пре тога добио девојчицу. Пришао је детету а онда почео готово радосно да виче:

– Жив је! Дете је живо, дише!

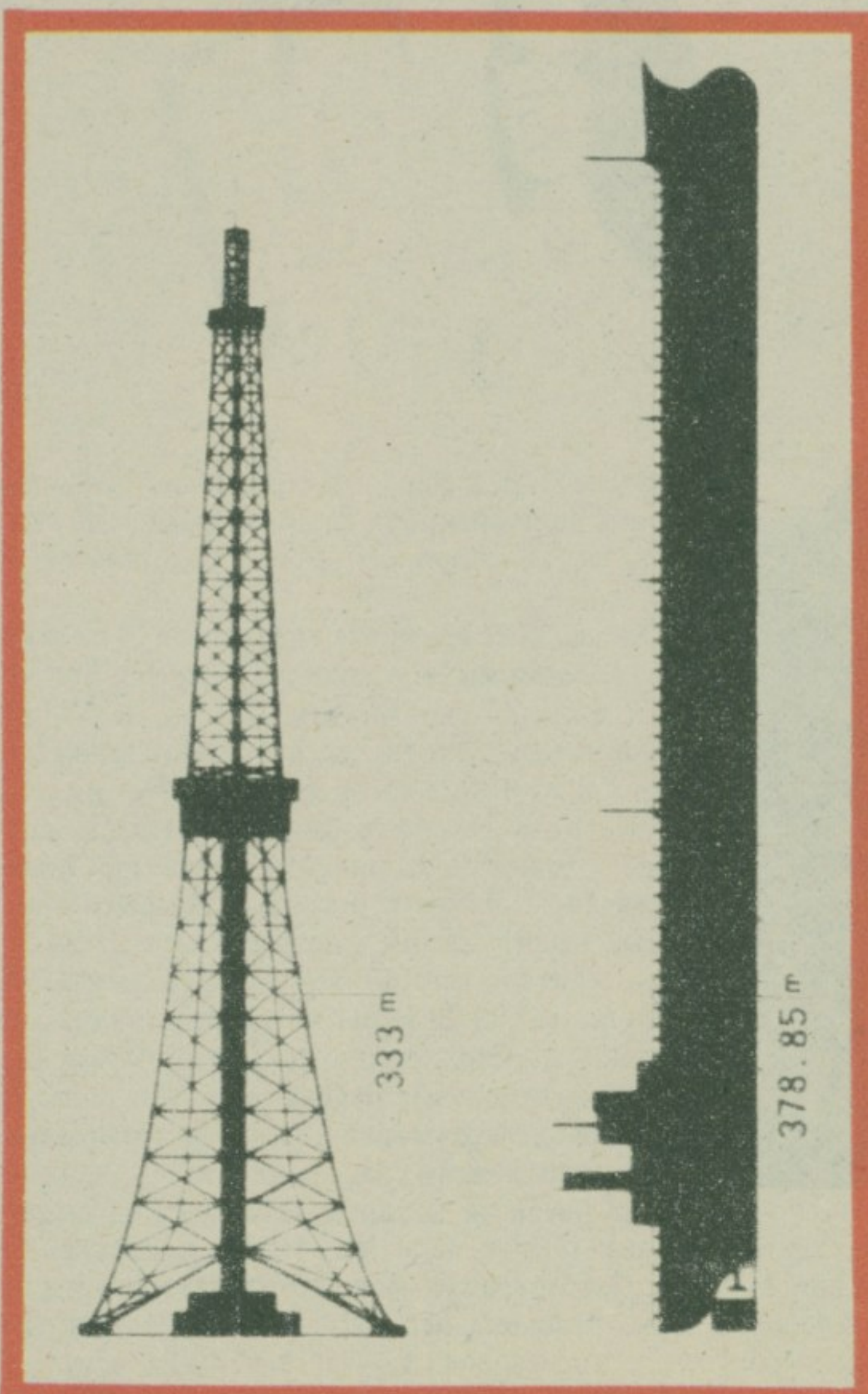
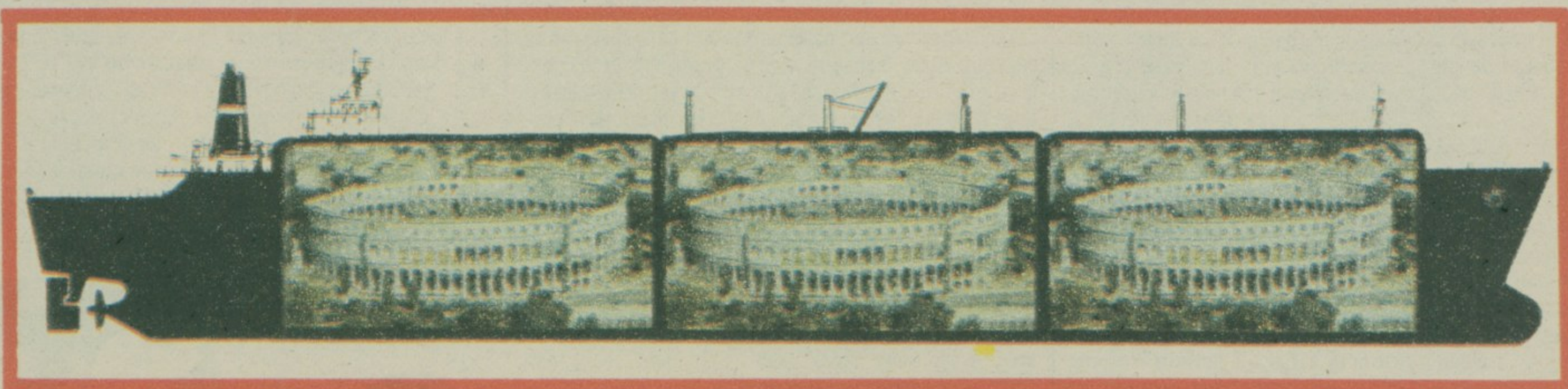
Дете које је очигледно од преморености заспало на трави, пренуло се и заплакало. Сви су одмах при-

„ГЛОБТИК ТОКИО“, НАЈВЕЋИ ТАНКЕР НА СВЕТУ

Кад би се спојиле све цеви потребне за укрцај терета, била би то цев дугачка 2,5 км, пречника 1 м. А када би се томе припојиле и све цеви за довод морске, слатке воде, те за пару и друге системе, дужина свих тих цеви на овом гигантском танкеру износила би 22 км, као, рецимо, растојање између Београда и Обреновца.

У овог цина на таласима могу се сместити тачно три пулске Арене.

Често као симбол величине помињемо Ајфелову кулу у Паризу, па је зато занимљиво с њом упоредити „Глобтик Токио“.

ПЛОВЕЋИ НАФТОВОД

У оштрој трци ко ће превести што брже и што више терета, посебно нафту, почела је градња огромних танкера. Светом данас плови двадесетак танкера гиганата и сваки од њих је право „мало чудо“, али је ипак најзанимљивији „ГЛОБТИК ТОКИО“, први изграђени гигант-танкер на свету.

Наручилац првог гиганта био је 40-годишњи Пакистанец Рави Тико, власник лондонског предузећа „Глобтик танкерс“. У прво време он је имао три мања танкера, а онда је, осетивши да се примиче ера великих бродова за превоз терета, одлучио да у јапанском бродоградилшту „Кјур Шипјард“ изгради највећи танкер на свету.

Вест о градњи гигантског танкера од око 500.000 бруто регистарских тона у свету је примљена као сензација, поготову међу бродогради-

**МАДА ДАНАС ЗБОГ
НЕСТАШИЦЕ ЦРНОГ
ЗЛАТА СВЕ ВИШЕ
ОГРОМНИХ ТАНКЕРА
СТОЈИ БЕСПОСЛЕНО У
ЛУЦИ, НЕКИ ОД ЊИХ
ИМАЈУ ПОСЛА
ПРЕКО ГЛАВЕ.**

тељима. У то време танкери су једва прелазили 200.000 брт, а сада се одједном говори о танкеру два и по пута већем него што је тада био највећи танкер у свету.

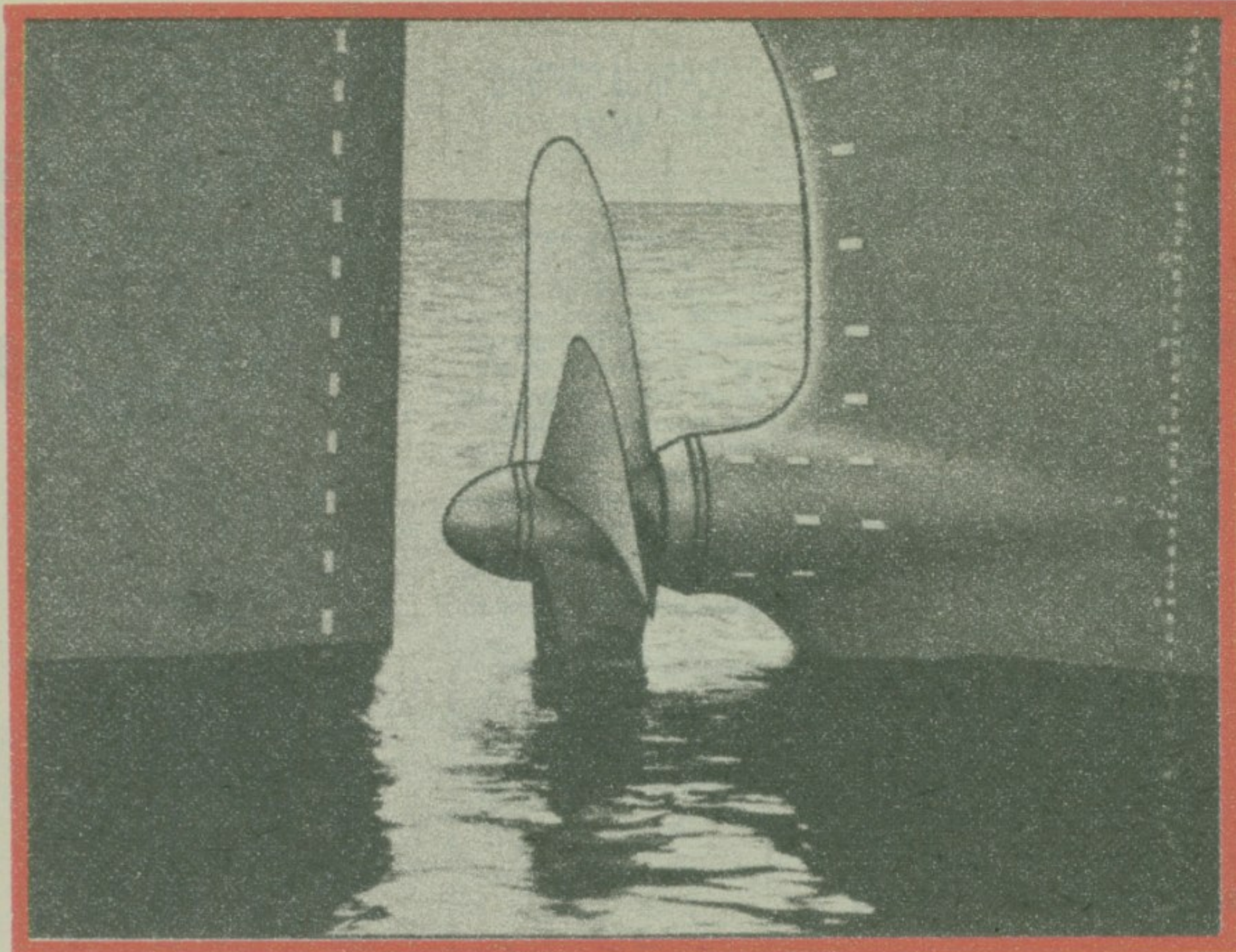
Цена је била уговорена на дан закључивања уговора, 20. марта 1972. године, и износила је 25 милиона фунти стерлинга. Пуне две године трајале су припреме за градњу, што је и разумљиво јер је све тре-

бало радити први пут, а то посебно поскупљује нови брод. Кад су све припреме биле довршене, почела је градња „Глобтик Токија“ и успешно завршена за само – десет месеци!!!

Рад у рукавицама

Одмах по довршетку изградње „Глобтик Токио“ је преузео линију – Јапан – Персијски залив – Јапан. Кад плови пун нафте према Јапану, треба му три недеље да стигне до јапанске луке Киреа. Враћајући се празан, до Персијског залива стиже за свега шест наест дана. На овој релацији „Глобтик Токио“ пловиће, како је предвиђено, све до краја 1993. године.

Зашто је „Глобтик Токио“ тако дуго ангажован за превоз нафте у Јапан? Са својих 100 милиона становника Јапан је велики потрошач нафте које нема. Да би та нафта у великим количинама стално дола-

зила у Јапан, требало је осигурати превоз, а да би то било што јефтиније, требало је нафту доводити од једном у великим количинама. Изградњом „Глобтик Токија“ добрим делом је решено снабдевање ове високоразвијене острвске земље. После „Глобтик Токија“ изграђен је његов близанац – „Глобтик Лондон“, истих величина и својстава, и тако је обезбеђено стално снабдевање Јапана нафтом из Персијског залива. Неколико година касније изграђен је још један гигантски танкер – „Глобтик Мару“ – који је стајао у резерви када би један од прва два одлазио на доковање, чишћење и реконструкцију или мање и веће поправке.

Гигантски танкер „Глобтик Токио“ није само велико стовариште нафте већ леп, елегантан и чврсто грађен брод. Посада се састоји од 45 људи, све су то углавном техничари и инжењери, а своје послове обављају преко командних уређаја – у рукавицама. Живот на броду лепши је и богатији него на обичним теретњацима: сваки члан посаде има своју кабину са телевизором и телефоном помоћу кога се у свако доба дана може разговарати са читавим светом. Брод има кино-салу, три бара, две аутоматске куглане, дворану музичких аутомата и неколико веома удобних просторија за дневни боравак. Прехрана на броду је – *alla carte* – тј. бира се према јеловнику за поједини дан.

А плата појединих чланова посаде? То јесте и није тајна, креће се у просеку по 6.000 долара за стручна лица, а руководе-

ћа радна места, има их десетак, у просеку 8.000 долара. Плата заповедника брода је мала тајна, мада се тврди да она износи око 10.000 долара, али ни то није све јер заповедник за сваку успешну вожњу има и награду од фирме за коју вози нафту. Нека вас не изненађују тако велике зараде чланова посаде „Глобтик Токија“: од часа кад се члан посаде укрца, па све до искрцаја, без обзира да ли то траје месец или годину, нема одмора. Ради се у три смене: осам часова у служби, шеснаест слободно, док се на командном мосту ради четири часа, а осам се одмара. За случај болести на броду постоји резервна посада.

Ураган – опасност бр. 1

На „Глобтик Токију“ све мора да функционише, од човека до машине. Замислите шта би се догодило да се овај гигантски танкер судари с другим бродом или да погрешно правац пловидбе и негде се насуче и „распара“ своје корито? Пола милиона тона нафте у мору, била би то катастрофа, и људска и материјална...

Да би пловидба „Глобтик Токија“ била што сигурнија, брод је опремљен уређајима као какав већи вештачки сателит. Захваљујући томе, његова сигурност у пловидби, за време укрцаја или искрцаја нафте подигнута је на 99 посто. Без обзира што се ради о броду дугачком око 400 метара он се читав, од прамца до крме, у свако време може видети на екрану.

Мада је „Глобтик Токио“ веома чврст и сигуран ипак је рањив и то из више

разлога: прети му експлозија плинова у броду, могући судар с другим бродом, судар са подморском хриди или сусрет са снажним ураганом. За

За гигантски танкер потребан је и гигантски пропелер тежак 62 тоне. Кормило је, разумљиво, кудикамо теже (240 т) а на његовој површини (170 м²) може да се паркира 48 аутомобила!

прва три узрока постоје прецизни уређаји који то контролишу и на време спречавају. Међутим, урагани остају опасност број 1. Због тога су власник и фирма за чији рачун „Глобтик Токио“ превози нафту организовали сталну и врло распрострањену метеоролошку службу. Она се допуњује другим подацима и искључиво ради за пловидбу „Глобтик Токија“ на линији Јапан – Персијски залив.

Недавно је скромно прослављена прва десетогодишњица беспрекорног функционисања пловитег нафтовода који чине гигантски танкери „Глобтик Токио“, „Глобтик Лондон“ и „Глобтик Мару“ на релацији Јапан – Персијски залив – Јапан. Статистичари су том приликом прорачунали да је тим пловитем нафтоводом у току протеклих десет година доведено у Јапан близу – милијарду тона сирове нафте.

Драгутин Чубрић

ЛИЧНА КАРТА

– тежина	238.000 тона
– носивост	485.000 тона
– дужина од прамца до крме	379 метара
– ширина	62 метра
– газ	28,47 метара
– снага главног бродског мотора	45.000 КС
– економска брзина пловидбе	14,50 миља
– највећа брзина пловидбе	16,00 миља
– капацитет танкова за укрцај нафте	585.560 м ³
– пумпе (сисалне) за укрцај и искрцај терета	4 × 6.000 м ³ /час
– број чланова посаде	45 људи

Бродски пропелер, вијак

Има 5 крила, пречник сваког је 9,25. Тежина пропелера – 62 тоне, више од шест вагона.

Бродско кормило

Висина кормила је 15, а ширина 13 метара, тежина 240 тона или 24 вагона. Површина кормила износи нешто мање од 170 квадратних метара, а то би било довољно да се на том кормилу комотно паркира – 48 аутомобила!!!

Палубе

Укупна површина главне бродске палубе износи 20.680 квадратних метара, а то је површина два олимпијска стадиона, и још би остало простора за два мала помоћна игралишта. На овом простору могло би да се смести 80 тениских игралишта.

Сидра и ланци

Танкер „Глобтик Токио“ има два велика сидра, свако тежи по 30 тона или три вагона. Дужина ланца за та два сидра је 760 метара, а тежина нешто мање од 300 тона или 30 вагона.

Боја

За бојење брода утрошено је 410 тона разне боје!

Висина брода

Од крова кормиларнице до кобилице, најнижег дела брода, висина брода износи 58 метара што одговара висини облакодера од 20 спратова. Врх постолја за радар налази се на висини од 75 метара, а то је већ висина 26-спратнице.

Димњаци

„Глобтик Токио“ има два димњака, сваки висок по 25 метара, пречника 5,30 метара. Врхови димњака удаљени су од дна брода 70 метара!

Терет (нафта)

При свакој пловидби „Глобтик Токио“ превезе количину нафте која би се могла сместити у 32.160.000 канти од по 18 литара. Кад би све те пуне канте поставили једну на другу, добили би висину 2.969 пута већу од највеће планине у Јапану Фуџи – 3.778 метара.

СТРМО СРЕДОЗЕМНО МОРЕ

Бродови који плове из алжирских лука према Марсеју „веру се“, у буквалном смислу те речи, уз водену површину.

Током неколико година француски научници су уз помоћ сателита испитивали медитерански базен. Прикупљени подаци показују да водено огледало Средоземног мора „понавља“ рељеф дна које је уз европске обале више но уз афричке. Захваљујући овим истраживањима научници су успели да испитају не само рељеф већ и структуру дна Средоземног мора.

АНТИМИКРОБНА ТАВАНИЦА

Није ни потребно говорити колико је у хирургији важна стерилност. Она се постиже стерилизацијом инструмената, антисептичким препаратима, јонизацијом ваздуха, кварцним лампама и тако даље. Новину у овој области свакако представља антимикробна таваница, изум научника из Немачке ДР, која се поставља у операционим салама. Површина таванице „изрешетана“ је безбројним рупицама које не-

престано усисавају загађени ваздух и замењују га стерилисаним. Такве таванице могу се употребљавати свуда где треба одржавати висок степен чистоће ваздуха.

ИЗВИНИТЕ, МОЖЕМО ЛИ...

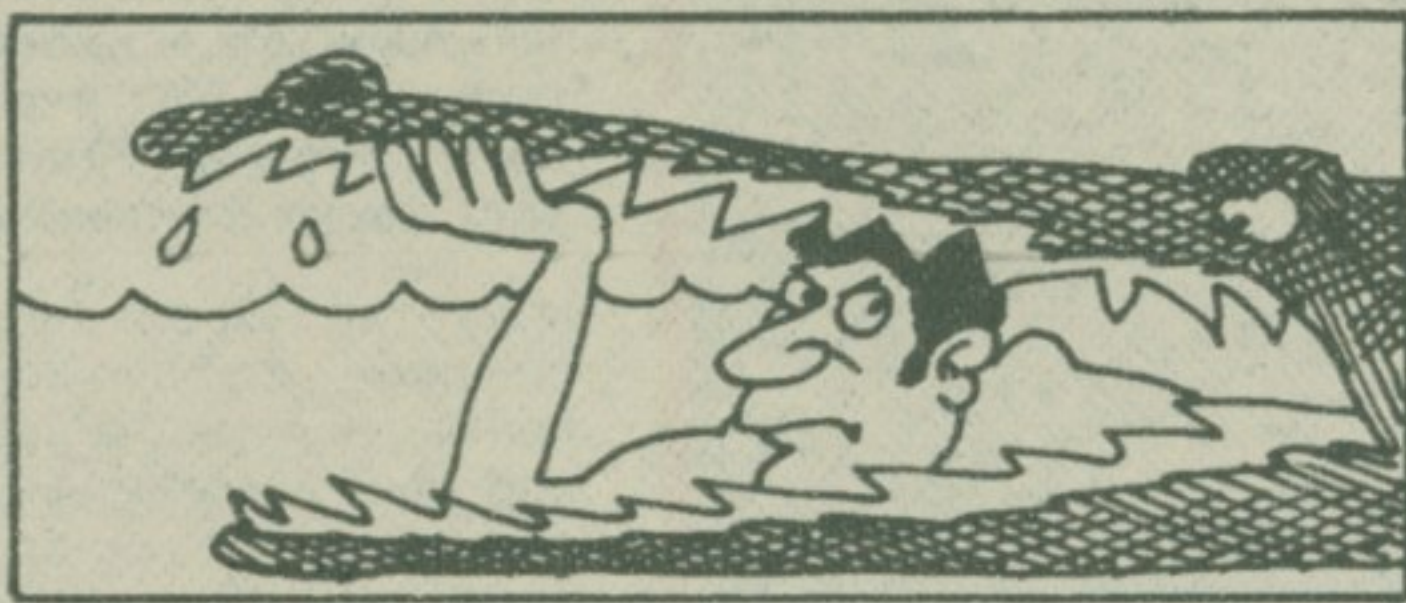
Судија Рој Тескер управо је давао завршну реч у судници у Оукленду, Канзас, када су два радника ушла, учтиво се извинили судском послужитељу и питала да ли би било незгодно да баш тада изнесу стојећи часовник јер треба да га поправе.

Послужитељ је питао судију, судија је дао дозволу, радници су се поклонили уваженом суду и изнели часовник стар 250 година.

Тек годину дана касније у суду су схватили да им је сат украден. На врло учтив начин.

ПАМЋЕЊЕ И КАКО ГА СТЕЋИ

Минијатуризација електронских апарата се наставља. Недавно је, на пример, у Енглеској на основу силицијума конструисан елемент „памети“ за електронски рачунар који није већи од мравца. Овај уређај за памћење, састављен од 152 дела, може да прими 64 хиљаде јединица информација.

РЕЗЕРВАТИ ЗА КРОКОДИЛЕ

На северној обали Аустралије живе велики крокодили. Пре десетак година ловци на крокодилску кожу готово су истребили циновске гмизавце тако да су власти ставили крокодиле под заштиту. Сада су се крокодили поново толико намножили да се грађани Дарвина, на пример, не усуђују да

оде на градске плаже. И разумљиво: сусрет на плажи или у води са зубатим чудовиштем не слуги на добро. Ипак, захтев становника Дарвина да се поново дозволи лов на крокодиле није услишен. Нађено је компромисно решење: крокодиле ће преселити у специјалне резервате или ће их поклањати зоолошким вртovima. За последње две године пресељено је већ 180 гигантских примерака.

КОРПА ЗА ПАУЛИНУ МАМУ

Лепа Паула Сели ушета је мртвахладна у један супермаркет у Карсонвилу, САД – гола од појаса навише, пришла касирки и затражила обешане бесплатне намирнице за „прву женску топлес муштерију“. Прво се намрштила касирка, онда се намрштио шеф, али је Паула на крају добила бесплатну корпу. У конкурс који је супермаркет организовао није било назначено колико би го-

дина дотична топлес-дама морала да има. Паула их има три...

И ОТУДА И ОДОВУДА

Преко локалне радиостанице у граду Хесеу у Западној Немачкој недавно се чуло овакво упозорење возачима: „Возачи, пажња. Упозорење за маглу! Магла смањује видљивост на 50 метара – у оба правца“. Колико да се зна.

НЕЋУ У СРЕДИНУ!

Празноверја и празноверних има свуда, па и у Јапану. Тамо се, рецимо, верује да је довољно да мало посолите извор (обично неку особу) своје несреће, па да вам се срећа осмехне.

Ако, а дешава се често, со закаже и ништа се не промени, празноверни ће се окренути последњем, очајничком средству – преселиће купатило. Верује се, наиме, да промена места на коме се оно налази, може да промени и злу срећу.

Празноверни Јапанац никако неће себи допустити једну грешку – да се, сачувај боже, слика између две особе. Онај у средини, верује се, умире први.

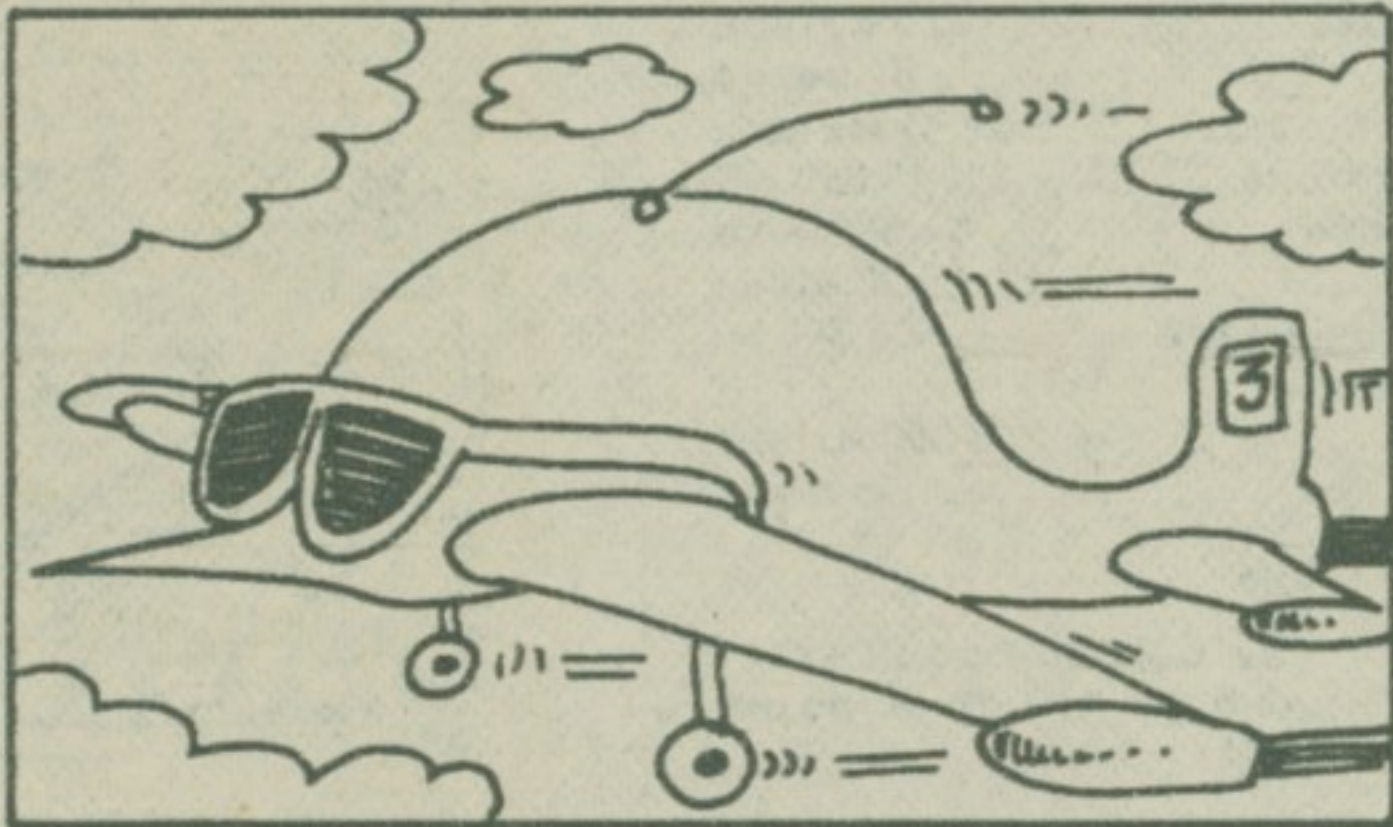
ШТА ЋЕ МЛАЗЊАКУ ПРОЗОРИ?

Како ли ће изгледати суперсонични млазњаци будућности? У конструкционом бироу велике америчке компаније „Локхид“ то се већ зна: уопште, рецимо, неће имати прозорчиће.

Путницима ипак неће бити досадно јер ће гледати тачно оно што види

дишта испред њиховог. Досади ли некоме овај „пилотски“ поглед, моћи ће лепо да промени канал и захваљујући камерама постављеним са спољашње стране авиона, осмотри околину и из другог угла.

Биће, наравно, и оних који ће више волети да погледају филм или драму, одиграју неку видеоигру или заврше важне послове уз помоћ компју-

и пилот кроз прозор на својој кабини: приказ ће им се указивати на ТВ екрану на задњој страни се-

тера – и то ће бити могуће, јер ће авион бити у вези са компјутерским центрима на земљи.

НАЈХЛАДНИЈА ТЕЧНОСТ НА СВЕТУ

Група британских научника уверена је да је пронашла најхладнију течност свих времена. Ваљда да би и друге у то убедили, на вратима лабораторије универзитета у Ланкастеру истакли су напис: „Најхладније место у Великој Британији“.

Која је то и колико је то хладна најхладнија течност на свету? Реч је о течном хелијуму чија се температура спушта и испод 237°C. Да би је добили, научници су утрошили седам година истраживачког рада.

ПЛАТИ, ПА МЕ ТУЦИ!

Џек Мичел из Хероугејта у Великој Британији био је уверен да је смислио савршен начин да уз мало модрица заради много пара: он дозволи момку да га пред девојком пребије, момак њему да 90 фунти или у преводу, оно милион и по ста-

рих динара...

Сервис „Ти мени паре, ја теби омогућим да пред девојком испаднеш херој“ радио је сасвим лепо извесно време. Муштерије су се најчешће одлучивале за „сценарио“ по коме Џек прво мало изиграва пијаног силеџију који насрће на девојку, а онда на сцену ступа херој који га пребије. Неволја је би-

ла у томе што су на сцену често ступали и полицајци који су Џека на крају запамтили и лепо му објаснили да ће га на крају и ухапсити, па макар све те тучњаве и биле намештене.

Пословна авантура Џека Мичела завршила се тако што се вратио свом правом послу – инструктор је војнице.

КРАЈ ЈЕДНЕ ИЛУЗИЈЕ

Грађани САД губе доскора непоколебљиво уверење да ће следећа генерација живети боље од садашње.

Према испитивањима јавног мишљења, која су спровели лист „Вашингтон пост“ и телевизијска компанија АБЦ, још само 44 одсто Американаца верује да ће њихова деца живети боље од њих. Пре три године тако је мислило 60 одсто грађана САД. Заправо не сви, међу црним становништвом владао је већи песимизам: већ тада сваки други није веровао у бољу сутрашњост.

су у асфалт на пешачким прелазима на раскрсници у Сапороу на којој је до сада забележено највише саобраћајних несрећа.

Интересантно је да је цела идеја о производњи оваквих светлећих сигнала потекла од продавца и власника околних радњи који, како су рекли, нису више могли да гледају како пешаци, нарочито деца, иду право под точкове аутомобила. Рас-

ШТА ЈЕ АЈНШТАЈН МИСЛИО

Филолози и историчари у свету још не могу да се сложе око тога где се и када појавила стенографија. Познати филолог Херберт Боге у својој студији о античкој стенографији каже да је још 63. године пре наше ере једна оптужница изнета у римском сенату против завереника била записана неком врстом стенографије.

Богеова студија-приручник о античкој и средњовековној стенографији — чува се, поред још четрдесетак хиљада књига из те области, на полицама једне од најређих библиотека у свету — у библиотеци посвећеној искључиво стенографији у немачком граду Дрездену. Књиге у овој библиотеци-музеју написане су на педесетак језика.

У свету излази око сто часописа из области стенографије, све њих прима ова библиотека у Дрездену и укључује их у своје каталоге. Већ неколико година њени сарадници сарађују са институтима за стенографију у Чехословачкој, Јапану, Италији, Француској, СР Немачкој, Холандији и Сједињеним Америчким Државама. У Дрезденској библиотеци обавља се и истраживачки рад чији обим може да се схвати само ако се зна

да данас у свету постоји више од три хиљаде међународних система стенографије.

Недавно је у овом раду забележен и један значајан успех: дешифровани су стенографски записи Алберта Ајнштајна с путовања по источној Азији из 1923. године. Тешкоћу у дешифровању представљало је то што се познати научник служио давно

застарелим системом стенографског бележења који већ дуго није у употреби. Дешифровани записи у ствари су утисци с путовања, али међу њима има и искрено изнетих мишљења о неким познатим немачким физичарима, о Макс Планку и Макс Лауеу, на пример, као и о неким Гетеовим, Хајнеовим и Шилеровим делима.

СЕМАФОРИ У АСФАЛТУ

У највећем граду Јапанског острва Хоканда, Сапороу, инсталирани су први семафори који уместо да стоје на стубовима светле испред пешачких ногу, из асфалта. Четири таква семафора који нису округли као они класични, већ представљају у ствари дуге испрекидане светлеће траке, уграђени

крсница је прилично велика, пешачке зебре исцртане су не само под правим углом већ и дијагонално тако да се на њој стварала таква гужва у којој пешаци нису могли да виде кад се промени светло на семафору. Овако, црвено светло које изненада засветли испред ногу заустави и најзамисљивијег пролазника, па и онога ко се највише жури.

ОТПАДНИКОВ ПРСТЕН

У румунском селу Добруи археолози су недавно открили златан прстен из 5. века пре наше ере — прележао је, значи, у земљи скоро две и по хиљаде година. На прстену је угравиран натпис и цртеж који представља тренутак кад скитски цар добија симболе власти од једне од скитских богиња. Новопечени владар стоји погнуте главе пред богињом која седи на престолу са „свевидећим“ огледалом у рукама. Ту је и урезано име скитског владара: Скил.

О драматичној судбини овог младог скитског владара причао је још Херодот. Пошто га је васпитавала мајка Јелинка, Скил се приклонио обичајима старих Грка и њиховој високој култури. Он је често навраћао у грчку колонију Оливију која се налазила на ушћу једног од рукаваца Дњепра. Своју свиту је том приликом остављао пред градским вратима. За време његовог боравка у Оливији ова градска врата остајала су затворена и Скитима је био забрањен приступ у град, и то под претњом смрти. Скил је, међутим,

преодевен у грчко одело (већ и само то сматрано је преступом) приносно жртве античким боговима, разговарао са филозофима и проводио време као прави Јелин.

Али, ништа не може заувек да остане тајна, па је тако било и са Скиловим понашањем у грчкој колонији. Један Скилов потајни непријатељ испричао је Скитима шта Скил ради у граду. И не само то: одвео их је на градску кулу с које су мог-

ли да виде свог владара како у грчкој туници игра неку ритуалну игру.

Скити су збацили свог неверног владара и вероватно би га одмах убили да он није успео да побегне преко Дунава тракијском цару. За новог цара Скити су изабрали Скиловог брата који је одлучио да казни издајника: скипо је војску и кренуо на Тракију. Не желећи крвопролиће, тракијски цар је издао Скила. И он је био погубљен. „Тако су

Скити чували своје обичаје и тако сурово кажњавали оне који би примили туђе” — завршава Херодот своју причу.

Све док у Добруи није пронађен овај златан прстен научници нису баш веровали у истинитост Херодотове приче, чак су и сумњали у постојање самог Скила. Прстен, пронађен у крају где се по Херодотовим речима Скил скривао, потврђује речи древног грчког историчара.

Натпис на прстену изазвао је велико интересовање научника јер је исписан језиком који је науци непознат. Према томе, натпис још није од гонетнут али научници не сумњају да ће он, кад једном буде прочитан, омогућити да се одговори на многа питања скитологије. Јер, поред овог натписа на прстену и још друга два, веома кратка нису сачувани никакви други споменици скитске писмености.

ДЕЧАК КОЈИ ЈЕ ПОБЕДИО СМРТ

Четворогодишњи Ерон Блументал је био увек весело дете. Зато се његов отац толико забринуо када се једнога дана усред игре ухватио за стомак и зајаукао од болова. Испитивања нису ништа открила, али у недељама које су уследиле Ерон није престајао да се жали на болове у стомаку.

А Ерон није имао обичај да кука без потребе... Во-

оно што се с њим дешава-
ло.

Ерон је примљен у Дечју болницу у Денверу. Експлоративна операција потврдила је најцрње сумње: Ерон је имао тумор који се ширио и притискао танану мрежу нерава. Још је нешто било ван сваке сумње: операција није долазила у обзир јер је опасност да се приликом уклањања тумора оштети и сама кичмена мождина била огромна, а то би значило – парализу.

Језива вест за Блументалове. Сенди данима није могла да престане да плаче. Доктори су прописали уобичајену терапију: зрачење како би се тумор сма-

картонским „протезама“. Већ после неколико минута деци је досадило, молила су да их скину.

– Скините их, али запамтите: Ерон то не може – одговорила је.

Другови Крокодила Ерона никада нису заборавили ову лекцију. Нису га запостављали, али с њим нису поступали ни као да је чудо. Набавили су плава колица у којима су га вукли свуда унаоколо. Када би дете из неког другог реда пришло Ерону да га пита за протезу, окупали би се око њега и одговарали на питања водећи рачуна да дошљак не претера.

– Ни у једном разреду који сам до сада водила

Ерон никада није био дете које се жали без разлога. Зато се његов отац толико и забринуо када се једнога дана усред игре ухватио за стомак и јаукао од болова.

ВОЛИМО ТЕ, ЕРОНЕ!

лео је другове и игру, да се вози на задњем седишту очевог бицикла, да се смеју... У забавишту су му се сви обраћали именом који је сам изабрао – Крокодил Ерон. Свуда је са собом носио и гуменог крокодила, а на вратима његове собе стајао је напис: „Молим не узнемиравати! Крокодил спава“.

Операција не долази у обзир

Ерон је био јединац. Та-та Елиот и мама Сенди су се развели, али су живели у истој улици у Денверу у Колораду, на неколико минута једно од другог. Њихови односи били су пријатељски и Ерон је без уобичајених трзавица делио своје време између две куће и родитеља. Чинило се да му не недостаје ни љубави, ни сигурности, ни пажње. Кад су болови у стомаку почели, Сенди и Елиот су се ипак запитали: то нема никакве везе с њиховим разводом?

Онда је, априла 1980, Елиот спазио неко искривљење при врху Еронове кичме: „Није могуће да је заиста толико крива, то ми се само чинило...“ Дијагноза педијатра била је кратка: сколиоза, доста распрострањена деформација кичме, овога пута се чак не препоручује ни операција.

Тог лета је Ерона почео да боли врат. Било је дана када је набадао као старац: једном су га у кади издала колена, пао је; читаве недеље тетурало се као пијанац. Сколиоза више није могла да објасни

Др Епштајн је после Ерона оперисао још тринаесторо деце. Исход је сваки пут био исти.

њом и кортизон да би се ублажили отоци око и у самој кичменој мождини. И једно и друго знали су шта то значи: одлагање. На крају тумор готово увек победи...

Време безнађа

Четворогодишњем детету не можеш рећи да умире. Елиот и Сенди хтели су да се Ерон пошто-пото врати колико-толико нормалном животу. С протезом на леђима, у октобру је био у „својој школи“ иако су га болест и терапија страшно умарале.

Мада није знао истину, Ерон је ипак схватио да је болестан, а највише се плашио да у уобичајеној гужви, метежу и трци неко дете не налети на њега и не повреди га: замолио је васпитачицу да им то објасни. Дајан Антерспен је учинила и више од тога: читав Еронов разред, њих шеснаесторо, замолила је да један дан проведу у

ДИЈАГНОЗА ЈЕ БИЛА КРАТКА, ЈАСНА И

ЈЕЗИВА:

АСТРОЦИТОМ, ТУМОР КИЧМЕНЕ МОЖДИНЕ.

КАКО РЕЋИ ЧЕТВОРОГОДИШЊА- КУ ДА УМИРЕ? НИКАД

МУ НИСУ НИ РЕКЛИ, ОДЛУЧИЛИ СУ СЕ ЗА

ПОТПУНО НОВУ,

ПРАКТИЧНО

НЕИСПРОБАЊУ ВРСТУ ОПЕРАЦИЈЕ...

није владао дух таквог заједништва – каже Дајан Антерспен.

Само, Ерону никако није бивало боље. Од коритзона се надуо, црте лица су му се разлиле. Кад год би лекари покушали да смање дозу, почињале су неиздржљиве главобоље, а ноге би му још више ослабиле; приблжавао се и граници толеранције на зрачење. За Блументалове је то било тешко време.

„Кадтад ми се чинило да бих више волео да га нема, него да гледам како пати“, сећа се отац.

Било је то време очаја, али Еронови родитељи нису одустајали. У децембру је снимак тумора погледао и један неуропатолог из Њујорка: астроцитом, ретка врста тумора кичмене мождине, гласила је мрачна дијагноза.

– Знате ли икога ко би могао да помогне Ерону?

– Др Фред Епштајн, можда још једино он... Први пут откако је мора почела, јавила се некаква нада за Ерона. Техника коју је др Епштајн усавршио била је, додуше, до те мере нова да се о њој још није писало чак ни у медицинским часописима.

Ниједан дрхтај

Јануара 1981. Блументалови су поново били у Њујорку, овога пута с Ероном. Пошто је погледао дечака, четрдесет трогодишњи неурохирург Фред Епштајн рекао је родитељима да ће можда моћи да га оперише.

Описао им је како би то изгледало: употребио бих хируршки мокроскоп и недавно конструисани кавитронски ултразвучни хируршки аспиратор (ЦУСА), ин-

струмент сличан оловци намењен хирургији мозга. Врх ЦУСА, објаснио им је, вибрира брзином од 23 хиљаде пута у секунди и на тај начин практично претвара ткива у течност, исисавајући их потом напоље.

То омогућава хирургу да одстрани тумор, а да при том не оштети околна ткива.

– Хоћете ли се – питао их је – ипак одлучити за операцију и пошто вам кажем да је ова техника сасвим нова, па према томе и практично неиспитана? Кичмена мождина је најосетљивији део људског тела: дрхтај руке, оп-

ростив чак и у хирургији мозга, могао би у Ероновом случају да изазове трајну парализу...

Рекао им је још и да је оперисао свега неколико пацијената сличних Ерону и да, мада ниједан од њих није због тога остао парализован, не може да им гарантује да се тако нешто сада њему неће догодити. Без операције, Ерона је кад-тад чекала парализа. И смрт... Сенди и Елиот Блументал нису имали избора. Пристали су.

У зору 5. фебруара два болничара гурала су Еронова колица према операционој сали Универзитетске болнице у Њујорку. С обе стране дечаковог узглавља, држећи га за руке, трудећи се да разговарају што је нормалније могуће, корачали су Сенди и Елиот Блументал. Онда им

рући у једини део мождане који се може додирнути без кобних последица. Опрезно, Епштајн је почео трагање и ту, унутар једре белине мождане, угледао је дугачак, црвенкастосив тумор велик као људски прст.

Док је кавитронским ултразвучним хируршким аспиратором прелазио по тумору, кроз операциони микроскоп гледао је само у врх који је вибрирао. У таквим операцијама напредак се мери милиметрима. С времена на време, чуо се само глас анестезиолога који је саопштавао Еронове виталне функције: дечак је добро подносио операцију. Фред Епштајн је уклањао делић по делић тумора.

Четири сата касније, операција је још трајала, а напетост и замор тражили

и лица изобличених од страха и брига, каже:

– Тумор је уклоњен. Ерон је покренуо прсте...

Није им рекао, а није ни морао, знали су то и сами – Ерон Крокодил постао је медицинско чудо.

Страшно сам се бојао

Неколико недеља после операције, Ерон је направио прве кораке. Почетком лета већ је ходао. Сви симптоми – нестабилност, укрућеност, слабост и болови у стомаку – ишчезли су. Крајем лета је већ возио бицикл и као некада рекетом ударао тениску лоптицу о зид куће.

Данас, две године после хируршког захвата, Ерон се и даље одлично осећа. Има скоро седам година и прошле јесени кренуо је у први разред. Једини видљиви траг море

КАЛИПСО II

Широм света познати океанограф Жак-Ив Кусто, на прагу седамдесет треће године, потрудио се да унапредити досадашњи начин путовања морем уз помоћ ветра. Нема више једара, јарбола, конопаца... Уместо тога он предлаже ваљак висок тринаест метара и пречника метар и по који је покретан и прилагођава се правцу ветра. Вентилатор са мотором јачим око једног киловата увлачи ваздух из овог цилиндра и ствара такозвану депресију из које се рађа покретачка снага равна мотору који је дванаест пута јачи.

– Желео сам нови брод јер је наш Калипсо коме је четрдесет година већ зрео за

пензију – каже Кусто. – И то брод који има решење, еколошко у правом смислу.

У остварењу ове његове замисли помогли су му стручњаци из Академије наука, тачније Лисјен Малавар по коме је ваљак већ добио име. Монтирао га је на броду дужине 22 метра и дао му име „Ветрењача“. Ако проба буду дале добре резултате, Кусто ће исти принцип применити код свог новог Калипса II који ће бити дугачак осамдесет метара и тежак осам стотина тона, а покретаће га два цилиндра која ће бити под контролом компјутера – уз помоћ мотора од сто педесет (бивших) коњских снага.

кроз коју је прошао је искривљење горњег дела леђа изазвано тумором и губитком костију због операције. Носи корективну протезу и могуће је да ће једнога дана претрпети још једну операцију да би му се леђа исправила.

Недавно, прелиставајући албум, угледао је фотографију огромног написа који су му другови из заба-

вишта послали када је први пут био у болници: „Волимо те, Ероне Крокодиле“, пише у великом, црвеном срцу. Ерон чува и слику из њујоршке болнице:

– Све ове балоне су ми они послали... Страшно сам се бојао, али сада ми је добро – каже и смећећи се окреће нови лист.

М. Ј.

је речено да даље не могу...

А кичма?

Ерона су положили на операциони сто и дали му анестезију. Др Епштајн је по средини дечакове кичме направио рез дуж читавих леђа. Пошто је повукао кожу и мишиће при врху кичме, уклонио је спољашне делове пршљенова. Пажљиво је засекао мембрану која прекрива кичмену мождину, повукао је уназад и причврстио низом шавова.

Онда је кроз природни урез на задњој страни кичмене мождане направио још један фин рез проди-

своје: мишићи на леђима и раменим Фреда Епштајна су се укрутили, једна болничарка морала је да га масира, све док се грч није повукао.

После шест застрашујућих и неизвесних сати, Фред Епштајн је гледао у чисту белину мождане. Операција је била завршена, али да ли је кичмена мождина остала неоштећена? Измрцварени хирург напетост је ишчекивао један једини знак да је све прошло добро. Добио га је. Ерон је промрдао прстима на ногама.

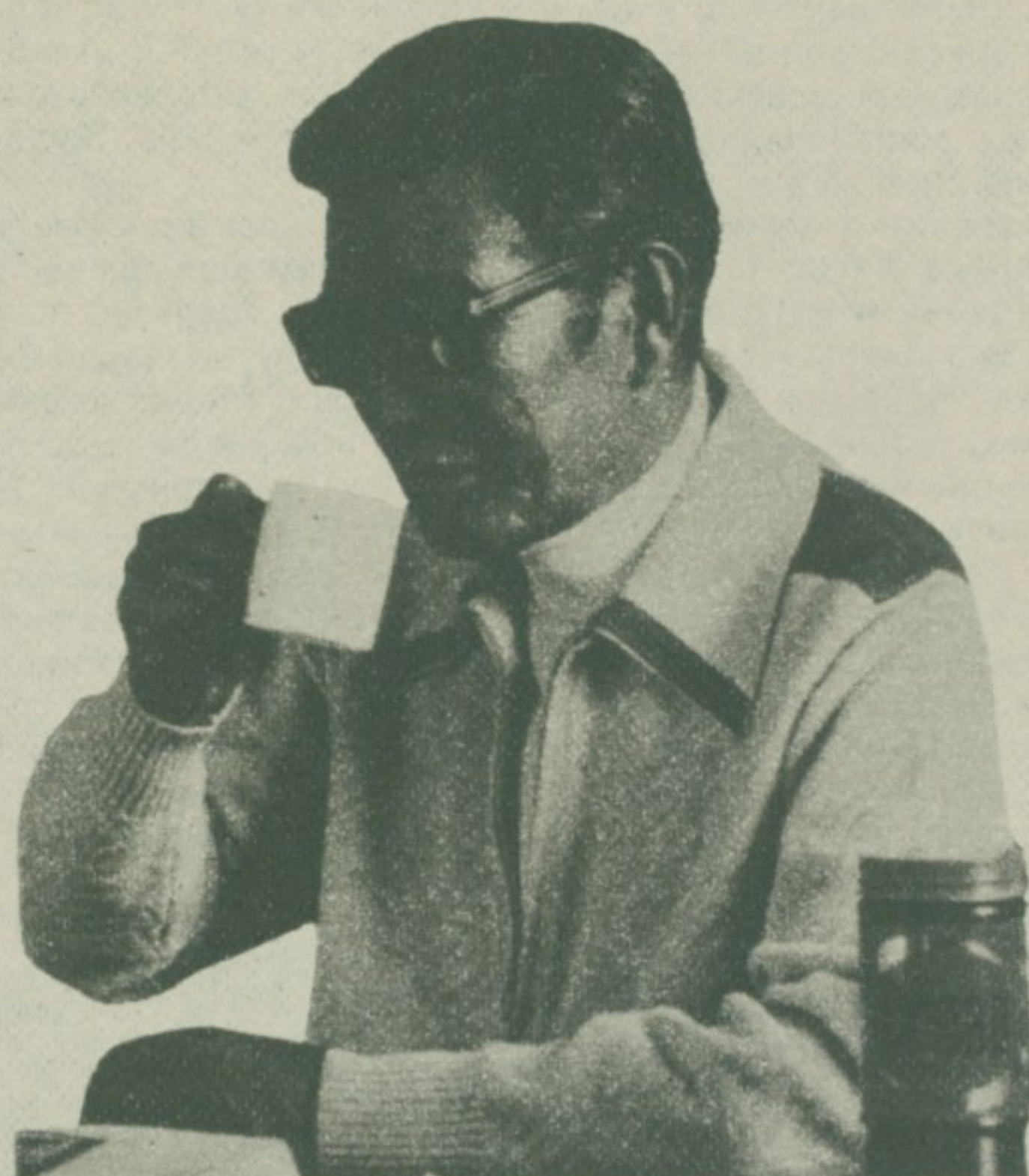
Др Епштајн је имао још толико снаге да Сенди и Елиоту Блументал, бледим

НИСАМ ДИВЉАК

Љубитељи паса, и не само они, добро знају да се добарман убраја међу најоштрије расе, односно оне чији припадници имају најлошију ђуд. Међутим, овај пас по имену Расти као да жели да побије овакве тврдње, па чак и најмању сумњу. Он је, очигледно, сушта супротност своје браће јер је без опирања пристао да се његов власник Том Русо, за потребе фото-репортера који трага за занимљивостима, читав дан игра са њим – преоблачи га у полицајца, гангстера, дендија, каубоја... Не само да није негодовао, већ се, тврде, чак и сам забављао овом игром.

ЈАПАНЦИ НЕ МОГУ БЕЗ ЊЕ

**НАРОД КОЈИ ЈЕ РЕЧИ
ЧАЈ ДОДАО СУФИКС
„О“, ШТО ЗНАЧИ
„ПОШТОВАНИ“,
ЗАВОЛЕО ЈЕ КАФУ И
ТАМАНИ ЈЕ ПРЕКО
СВАКЕ МЕРЕ.**

Једна вест обишла је крајем маја ове године свет, стидљиво била представљена и југословенској штампи, али није ни изда лека изазвала сензацију какву заслужује: у јапанском граду Кобеу почео је да се гради први у свету музеј кафе! Онима који прелиставају енциклопедије познато је да је постојбина биљке *Coffea* Етиопија и то њена област Кафа, да се сада највише гаји у Бразилу где је постала национални симбол, да се ритуално пије у целој Европи, на америчком континенту и у Африци, да су кафу и кафенисање код нас донели Турци, али нико, баш нико, не може да нађе неку везу између кафе и Јапана. А везе ипак има.

Почела је кришом

Иако су Јапанци почели да се навикавају на чај већ у првим вековима наше ере одмах после првих веза са Великим Кинеским Царством, иако су у средњем веку столећима били изоловани од осталог света, ова радознала нација

Сцена из једног од 600.000 кафића у Јапану. Цео дан ђаци и студенти проведу уз једну једину шољу кафе, а нико никад није видео да власник или келнер терети муштерију.

користила је и најмању прилику да сазна шта се то све дешава у Европи. Јапански властодршци су, све до 1853. били забранили свакоме Јапанцу излазак из земље, странци такође нису смели у Јапан, а ко прекрши ову одредбу кажњавао се искључиво смрћу. Али постојало је мало острво Дешима, у луци Нагасакија на коме је Холанђанима било дозвољено да оснују трговачку колонију у коју су бродови с робом могли да свраћају једанпут годишње. Они ретки Холанђани који су били стационирани на Дешими виђали су само јапанске владине службени-

ке и разговарали са њима али и с младићима који су уз њих учили холандски да би касније могли да послуже као преводиоци.

Опасне кафопије

Није био редак случај да се за преводиоца јављају млади научници жељни знања из Европе дајући читава богатства да би од неког Холанђанина тајно добио речник, медицински приручник или чак најобичнији – бедер (туристички водич). Један од таквих ентузијаста је и записао први пут на јапанском да „у свету постоји биљка названа кафа чије се арома-

тично семе употребљава у Европи за справљање неких лекова, а од њега се кува укусан напитака“. То је било, по јапанском рачунању времена, у периоду Тенмеи, између 1781. и 1789. године, а само шест година касније, 1795. у књизи „Нагасаки кенбунроку“ (што отприлике значи „Водич кроз Нагасаки“) поменуто је „да је један представник градских власти имао прилике да проба црни топли напитака

ропи и Америци да изуче политичке системе, државну управу и донесу са собом све плодове науке који могу на брзину да се пренесу и примене у Јапану. Уза све то, западњачку одећу и навике које су постале шик, почела је масовније у Јапану и да се пије кафа. Такозвана Меиџијева реформација почела је 1868. године, а већ 1886. у најстрожем центру Токија, Нихонбашију (Јапански мост), месту које је

Тако је отприлике изгледао онај чиновник који је са Холанђанима кришом попио прву кафу на острву Дешима.

кафу, коју му је понудио неки холандски трговац“.

Кад је на власт ступио деда садашњег цара (касније назван Меиџи) то је Јапану у другој половини прошлог века донело отварање према свету и талас модернизације. Млади људи разаслани су по Ев-

смаграно географским центром Јапанских острва, отворен је први локал у коме је служена само кафа – звао се „Сеншјутеи“.

Непуних сто година после тога, педантни статистичари забележили су да је 1978. у Јапану било 120.776

кафеа, локала у којима се поред кафе, чаја и сокова не служи ништа друго. А како се кафе пије и у ресторанима са западњачком храном, баровима, пивницама, кабареима и другим сличним локалима, из истих статистичких табела може се сазнати да у Јапану има готово шест стотина хиљада локала у којима се служи кафе! Ту се уз храну, пиће и кафу свакодневно мува бар дупло становништво једне Југославије! Али то није све. Улич-

наће бар један кафе. Ту се састају млади парови, налазе другарице на партију ћаскања, домаћице се одмарају од куповине, а ниједан љубавни, криминални или било који други јапански филм са савременом тематиком не може да прође без сцене у кафеу.

У џунгли какав је главни јапански град Токио толико је много кафеа да сваки од њих мора да се бори како би привукао муштерије. Неки од њих, уз шољицу топлог црног напитка,

сују ту реч значе: пушење дувана и пијење чаја. Све је мање правих чајиница, чај се у модерним киссатенима све теже носи са кафеом, уз коју и младо и старо воли, баш као што и идеограми кажу, да зади-ми. У киссатенима се најчешће седи у друштву, али има и много усамљеника који ту убијају време читајући новине, слушајући музику, пишући писма. Много је ђака и студената који читава домаће задатке испишу у кафеу, оних који уче и преслишавају се док сркућу кафу, а кад дође лето и са њим врућине и влажан врео ваздух, станари студентских собица се буквално пресељавају у кафеу који готово сви имају еркондишне и могу да им обезбеде пријатнију атмосферу за учење. Тако неки седе ту и по цео дан, а нико никада није видео да је келнер или влсник тирао, ни директно ни индиректно, муштерију која од јутра до вечери седи уз једну једину шољицу кафе.

Кажу да је послератни бум кафеа и пијења кафе дошао с американизацијом и лудилом за свим што је америчко, али ако је то и тачно, сами Јапанци су то вероватно заборавили. Кафа више није мода, она је уз сендвич или други оброк неопходан напитек за милионе запослених Јапанаца, ђаци и студенти њоме разбијају умор, шофери камиона носе по неколико конзерви већ скуване кафе на пут да се уз пут освежавају и ко све не.

Тако је, ето, сад мало разумљивије зашто су власти града Кобеа решиле да изграде први музеј кафе у свету. Има ту и мало јапанске жеље да од тога свега направи рекламни потез, али и статистика је неумољива па ће музеј за кафу ускоро примити прве посетиоце.

Двоспратна музејска зграда биће изграђена на острву у луци Кобеа, имаће 1800 квадратних метара површине, а поред историјата употребе кафе, разних справа и пржуна, цео један спрат биће посвећен производњи кафе у Африци и Азији, представиће се и цео светски систем трговине кафеом, а ту ће чак бити и библиотека са свом могућом литературом о кафи, и наравно, неизбежни кафе у коме ће се демонстрирати различити начини справљања кафе па и наше тј. турске. Цела зграда ће, кажу, бити обожена мрком, кафеном бојом, а и она и њена ближа околина дискретно ће мирисати на напитек који је, као што видимо, освојио и најудаљеније кутове света.

Драган Миленковић

Његов далеки потомак јапански бизнисмен с обавезном кафеом испред себе. Обратите пажњу на величину шољице – у Јапану се црна кафа пије из шоље за белу.

ни аутомати за продају хлађених и врућих напитака још су чешћи од угости-тељских локала и кад би некоме у руке могли да дођу подаци о броју тих аутомата, који у свако доба дана и ноћи нуде врелу или хладну „ајс“ кафу, не би могао да верује ономе што би из тих бројки сазнао: Јапанци су стварно постали кафофије.

Бар једна сцена

Народ који је од пијења чаја направио праву церемонију (и данас се то учи у специјалним школама као посебан предмет) који је речи чај придодео и суфикс „о“ (што значи: поштовани и додаје се само уз „свете“ намирнице: пиринач и воду) заволео је кафу више него што можемо и замислити.

На сваком кораку, у свим центрима, око свих раскршћа на путевима, чак и у најзабаченијем селу, поред бакалнице и евентуално поште, мора да се

продају и десетак врсти кафе која може да се понесе кући, други на зидовима нуде праве сликарске изложбе, трећи екране за електронске игре уграђене у столове како би млађи посетиоци могли истовремено да се забављају. Има кафеа који преко дискретних озвучења пуштају специјалну врсту музике: само са класицима рока или искључиво народне песме, а надалеко је чувен кафе „Ранбуру“ у кварту Шибуја који се специјализовао за озбиљну музику и гостима чак даје програм композиција које ће моћи да слушају из часа у час, током читаве недеље, од раног јутра до касне вечери.

Америчко лудило?

Иако је реч „кафе“ постала део јапанског језика, а уз њу се употребљава и америчко-енглеска „кофи шоп“, још је остала стара добра реч „киссатен“ како се некада називала чајиница, јер знаци који испи-

Појавило се у мишамим

НИСАМ ЛУД

Пришавши после обављеног посла својим паркираним колима, власник се веома неугодно изненадио када је видео да је каросерија аутомобила јако улубљена. Испод брисача на шофершајбни нашо је затакнуту цедуљицу са следећом поруком:

„Управо сам налетео мотором на ваша кола. Људи су видели шта се догодило и посматрали су ме док сам

ЕКСПРЕС УСЛУГА

Господин Пол Сантон, седамдесет седмогодишњи чиновник из француског града Тулуза, ушао је у општу градску болницу и питао дежурног лекара може ли своје тело да поклати науци. Када му је речено да може и да је то веома племенито од њега, г. Сантон је извадио пиштољ, испалио себи метак у слепоочницу и срушио се мртав.

„Тајмс“, 2. 2. 1976.

ово писао. Они мисле да сам вам оставио своје име и адресу. Варају се!”

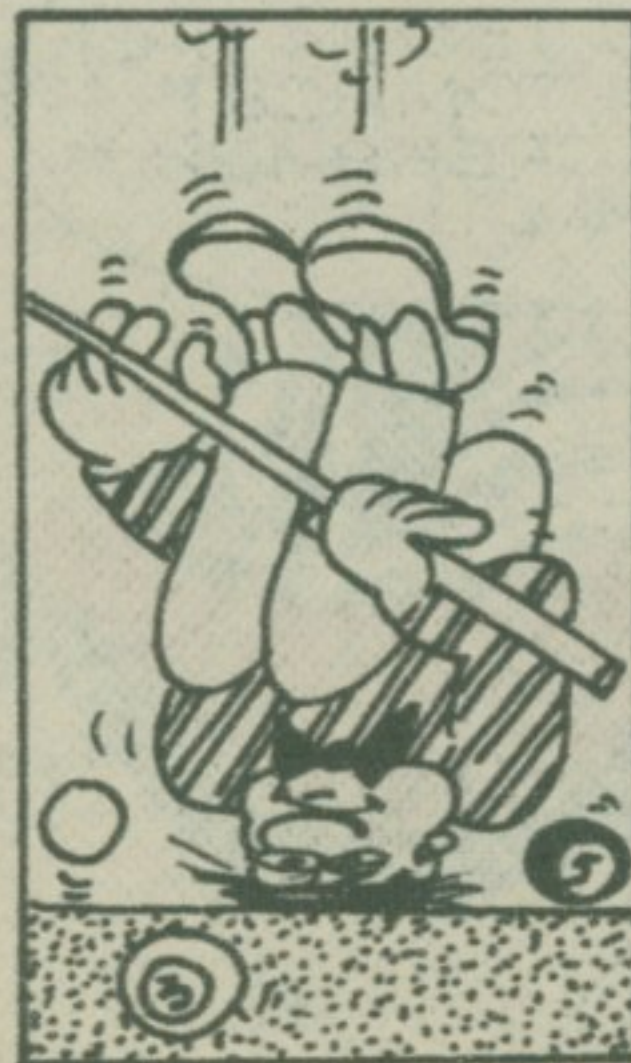
„Њујорк Хералд Трибјун“, 12. 4. 1979.

ПРАВО У ВЕЧНОСТ

Господин Роберт Фертри, паснонирани играч билијара, желео је да измисли нов ударац који би заувек остао забележен као „Фертријев“. У ту сврху окачио се главом надоле изнад стола помоћу балона испуњених хелијумом које је причврстио за ручне зглавке, а ноге је провукао кроз петље од конопца фиксираних на зиду.

Док је нишанио лоптицу, треснуо је главом на билијарски сто и остао на месту мртав.

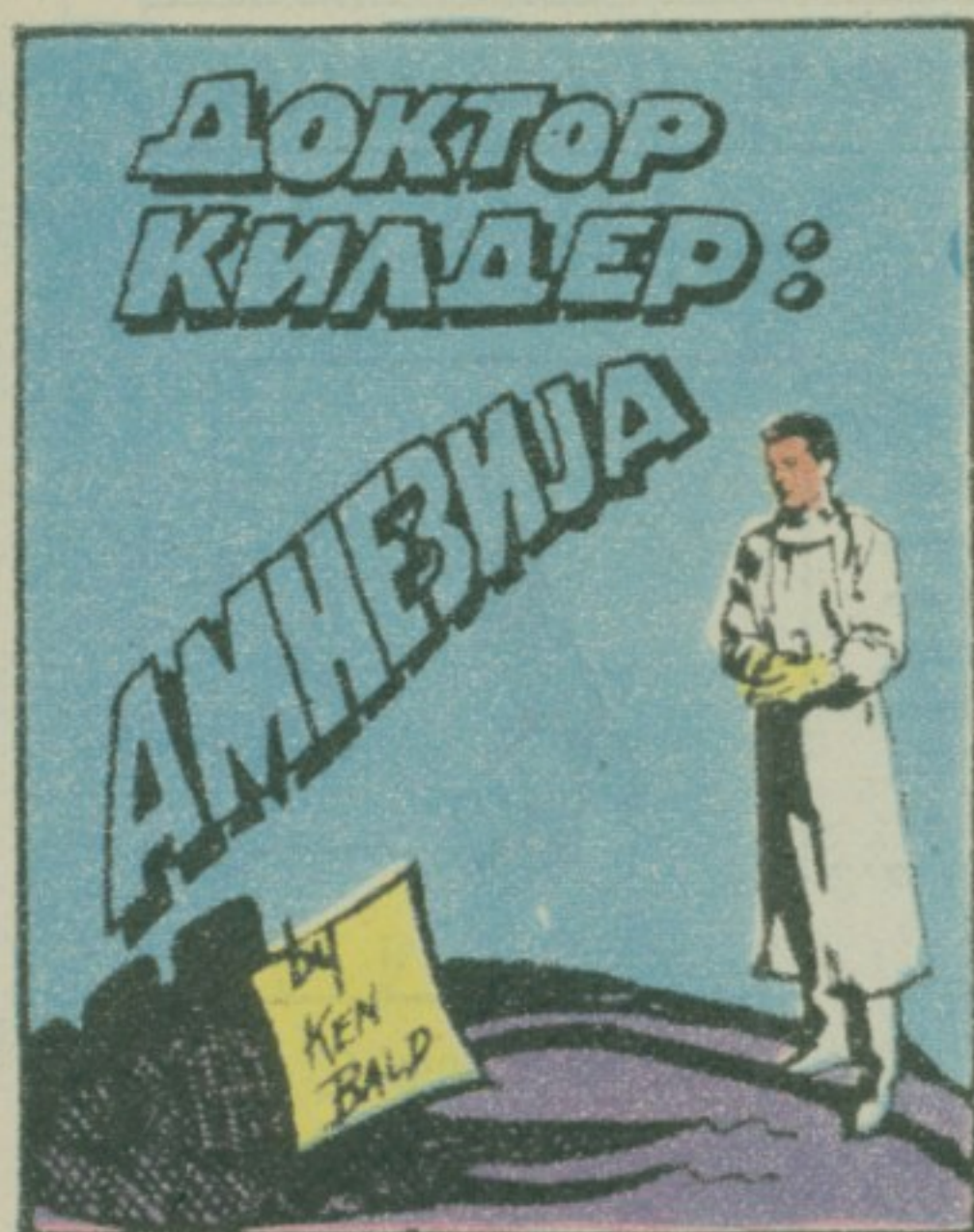
„Хонг-Конг Стандард“, 2. 1. 1979.

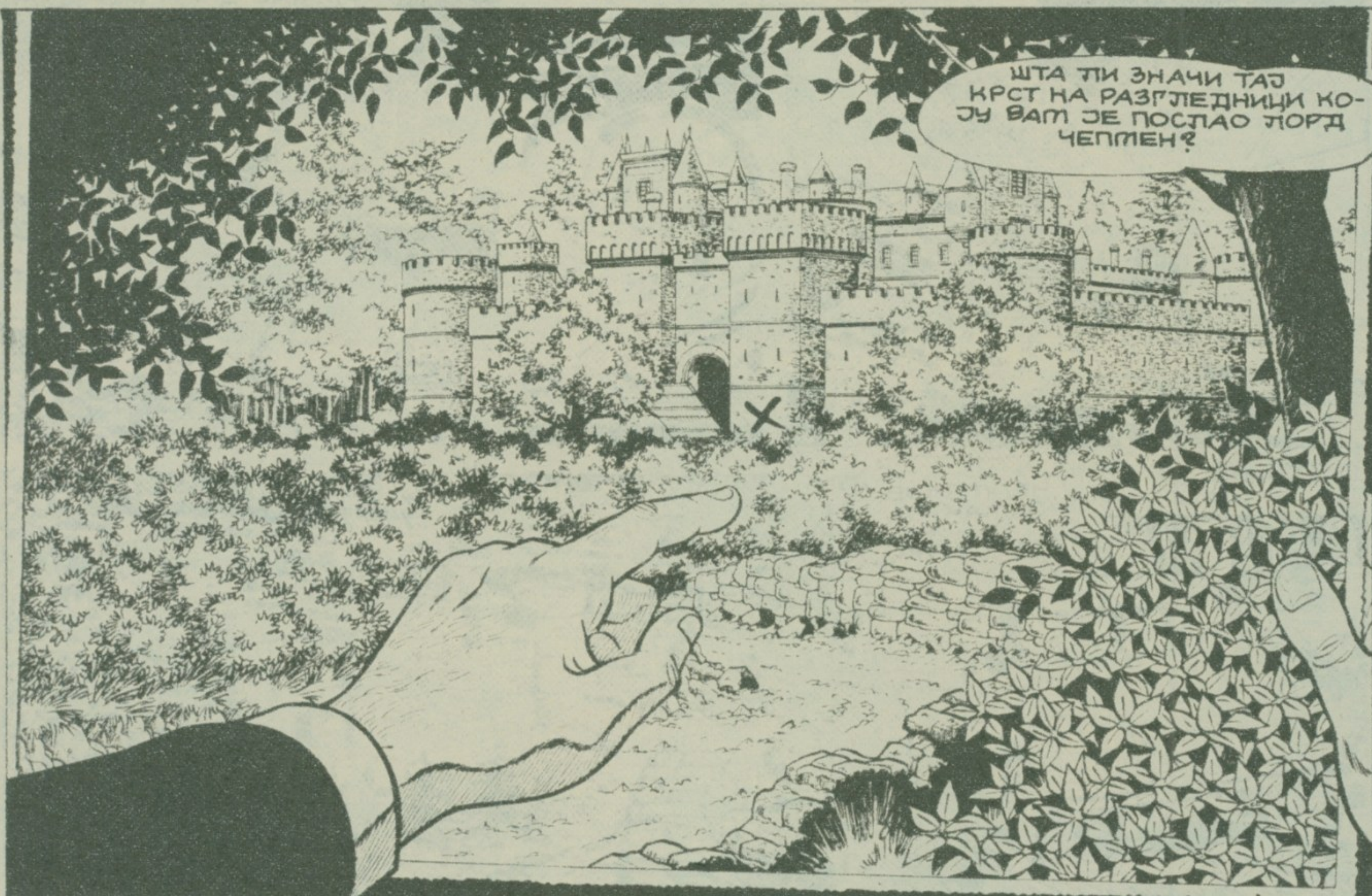
припадника Покрета за ослобођење земље. Када се то срећно окончало, умало нису померили од жеђи у пустињи Калахари („Где смо направили занимљиво скретање с пута“). Када су се дочекали Книберлија, њон је зарадио веома ретку тропску крену болест и ту је и умро.

Дорин се сама и ојађена вратила у Ипсвич и изјавила: – Закључила сам да су људи који су нам говорили да је лудост ићи на такво путовање били у праву!

„Гардијан“, 7. 7. 1973.

РИКОШЕТ: НОЋ ВАМПИРА

ОВАЈ ЈЕ
ПОТПУНО
ЛУД!

ОХ, КАО ДА
ЈЕ... НЕ, НИ-
САМ САЊАО...

МАЛО ЗА-
ТИМ...

ЧЕПМЕНОВ
ЗАТАК...

ДОБРО ДОШЛИ, ГОСПО-
ДИНЕ ОШЕТУ ЈА САМ
УПРАВИТЕЉ ИМАЊА,
ПИТЕР БРУСТ

ХВАЛА...
АЛИ,
РЕЏИТЕ
МИ НЕШ-
ТО...

ШТА ЗНАЧИ ОВАЈ КРСТ НА РАЗ-
ГЛЕДНИЦИ ЗАТКА?

МЕСТО НА КОМЕ ЈЕ СЕР
ДЕРЕК ДЕВИТ НЕСТАО ХИ-
ЉАДУ ОСАМСТО ОСАМДЕСЕ-
ТЕ?

ХМ... МАЛОПРЕ МИ ЈЕ
НЕКИ ЛУДАК ПРЕСЕ-
КАО ПУТ? МАЛО ЈЕ ФА-
ЛИЛО...

ИЗГЛЕДАО ЈЕ КАО ДА ЈЕ
ИЗ ФИЛМА СТРАВЕ И
УЖА-
СА?

ГОСПОДАР
ВАС ОЧЕКУЈЕ?

ТАКО МИ ЈЕ ДРАГО ШТО СТЕ СТИГЛИ, ГОСПОДИНЕ ОШЕТ?

И МЕНИ? ЈУД САМ ОД ЖЕЉЕ ДА СЕ И САМ УВЕРИМ У ОНО ШТО САМ ЧУО О ЗАПКУ, ЛОРДЕ ОСТИНЕ?

ПРИЗНАЈУ ВАМ, ЈЕДВА САМ ЧЕКАО ДА СЕ УПОЗНАМ С УНУКОМ СЛАВНОГ ПИСЦА ДЕТЕКТИВСКИХ РОМАНА, ТВОРЦА ВОЛТЕРА ПЕРГАМА?

ОВДЕ ЈЕ СВЕ ПОДРЕЂЕНО СЕГАЊУ НА МОЈ ДЕДУ: БИБЛИОТЕКА, РАЗНИ ПРЕДМЕТИ...

ФАНТАСТИЧНО?

ЕВО И ЦИГАРЕТЕ, МОНОКЛА И ЛЕГЕНДАРНОГ ШТАПА-МАЧА... И СТВАРИ, ДЕДА ЈЕ БИО ВОЛТЕР ПЕРГАМ?

ИЗВАНРЕДНО?

ЈЕСТЕ ЛИ ЗА ШЕРИ?

ВРЛО РАДО?

А САД ЋУ ВАМ РЕ-ГИ ЗАШТО САМ ЗАТРАЖИО ВАШУ ПОМОЋ ИМАЈУКИ У ВИДУ ВАШУ РЕПУТАЦИЈУ...

ХМ... НЕ МОЖЕ СЕ ОНА МЕРИТИ СА ПЕРГАМОВИ?

НИЈЕ БАШ ТАКО? УПРАВО СЕ РАДИ О ЗАГОНЕТКИ КОЈУ ВОЛТЕР ПЕРГАМ НИЈЕ РАЗЈАСНИО?

НЕШТО ШТО СЕ ДОГДИЛО ПРЕ СТО ГОДИНА, ПРВОГ МАЈА, У ВАЛПУРГИЈСКОЈ НОКИ? СУТРА ЈЕ СТОГОДИШЊИЦА?

ВАЛПУРРИЈСКА НОЋ ?!

ДА, МОЈ ДЕДА ЈЕ
ПОЗВАО НЕКЕ ПРИЈА-
ТЕЉЕ У ГОСТЕ, А МЕЂУ
ЊИМА И СВОГ РОЂАКА
ДЕРЕКА ДЕВИЛА...

ТЕ ВЕЧЕРИ ЗБИО СЕ ПР-
ВИ ДРАМАТИЧНИ ДОГА-
БАЈ У ПАРКУ...

"... ЧУДНОГ ЧОВЕКА, ВЕОМА БОГАТОГ, КОЈИ
СЕ БАВИО ДЕМОНОЛОГИЈОМ ..."

ОХ... ШТА ЈЕ ТО ?

АААХ!

МАЛО КАСНИЈЕ НАБЕ-
НА ЈЕ КАКО ЛЕЖИ НА
СТАВИ...

ОХ ? ДА ЛИ ЈЕ
БИЛА...

НЕ, НА СРЕКУ ? САМО
РАЊЕНА У ВРАТ ?

У
ВРАТ ?!
АЈИ...

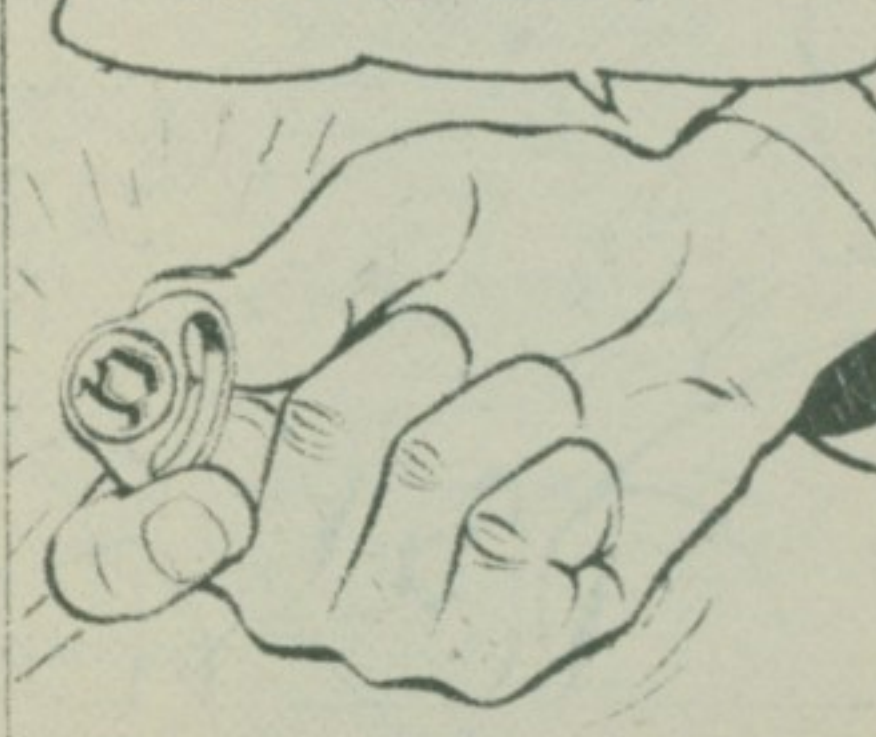

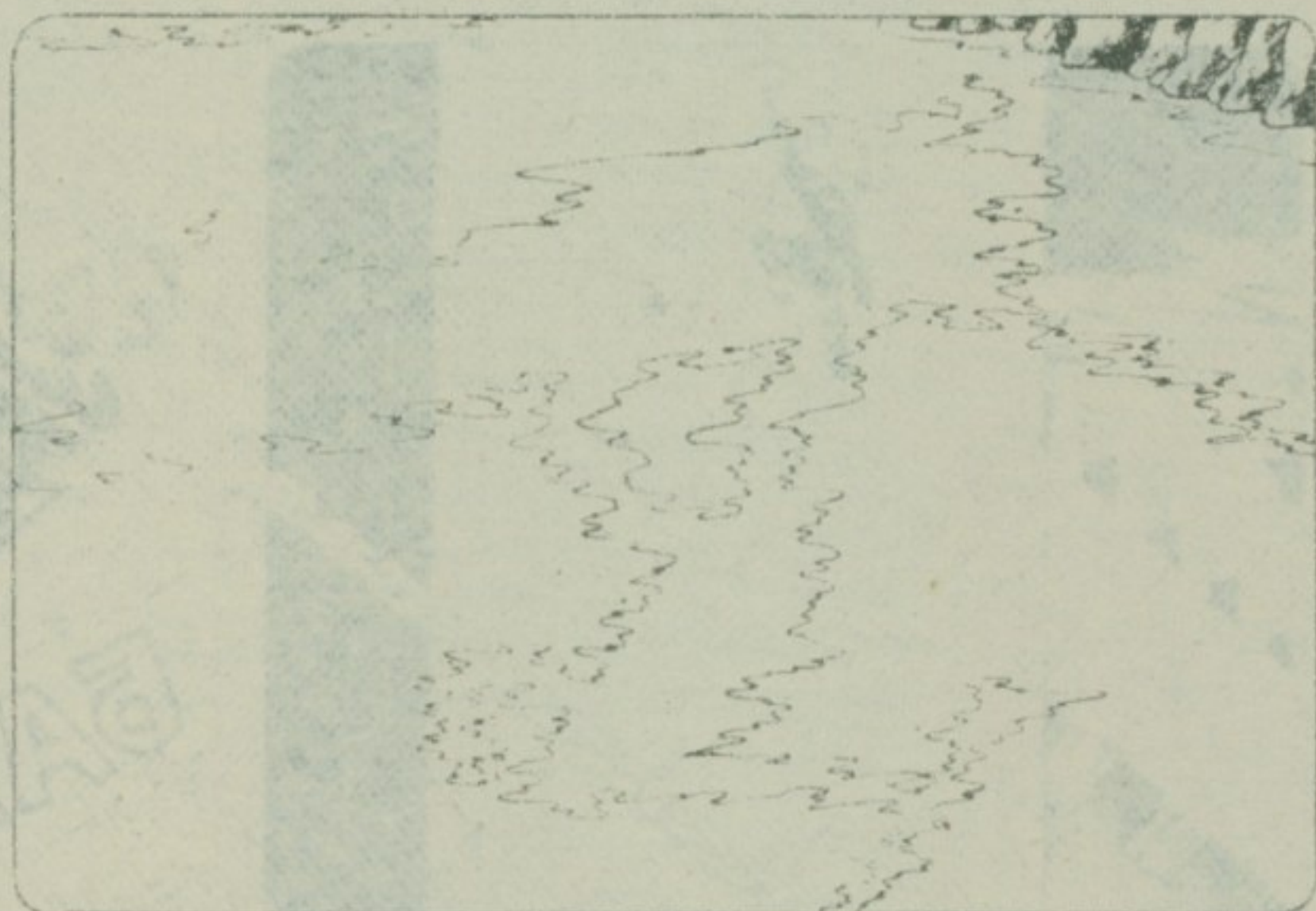
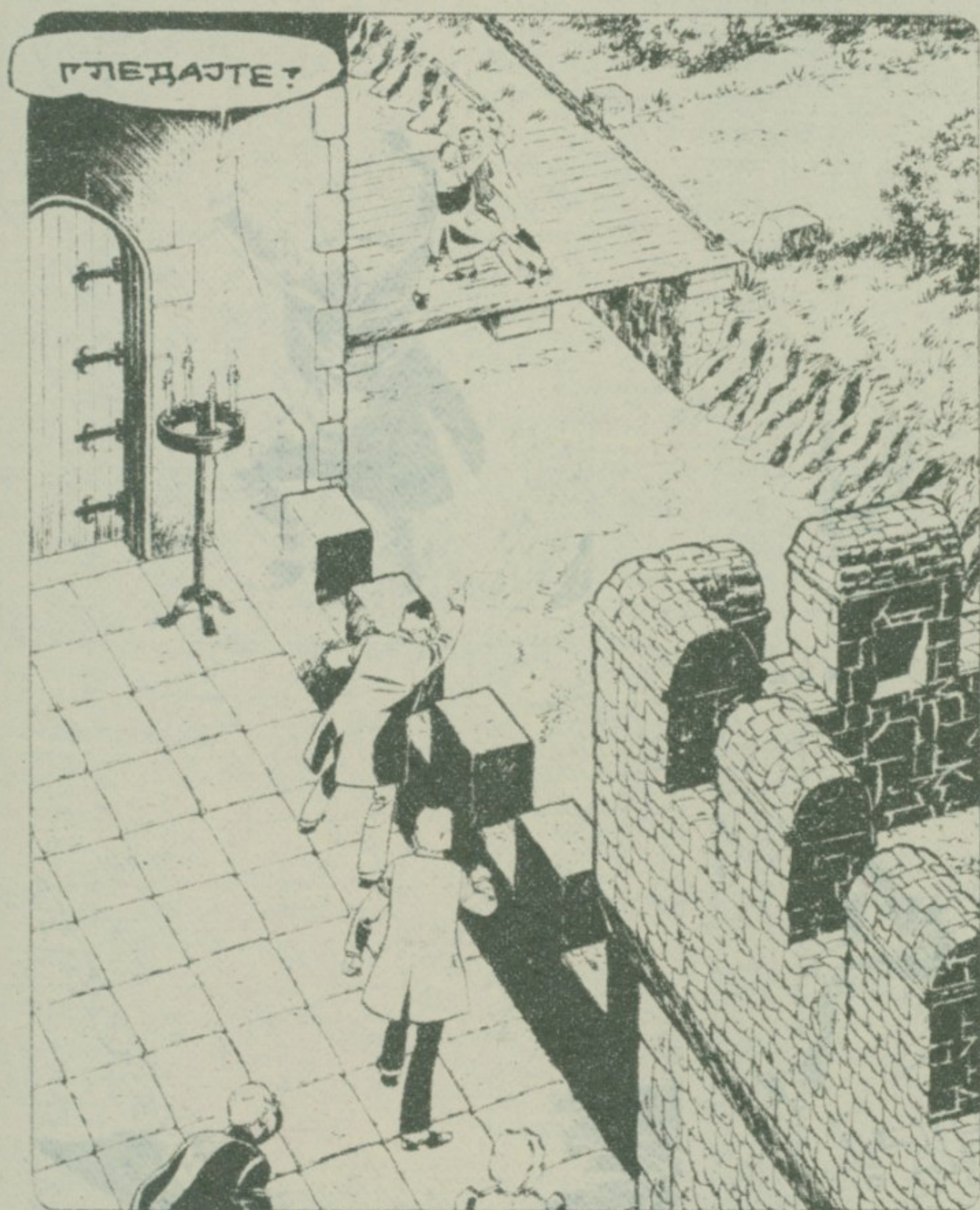
ДАТ УЈЕД ?
ВАМПИРСКИ ?

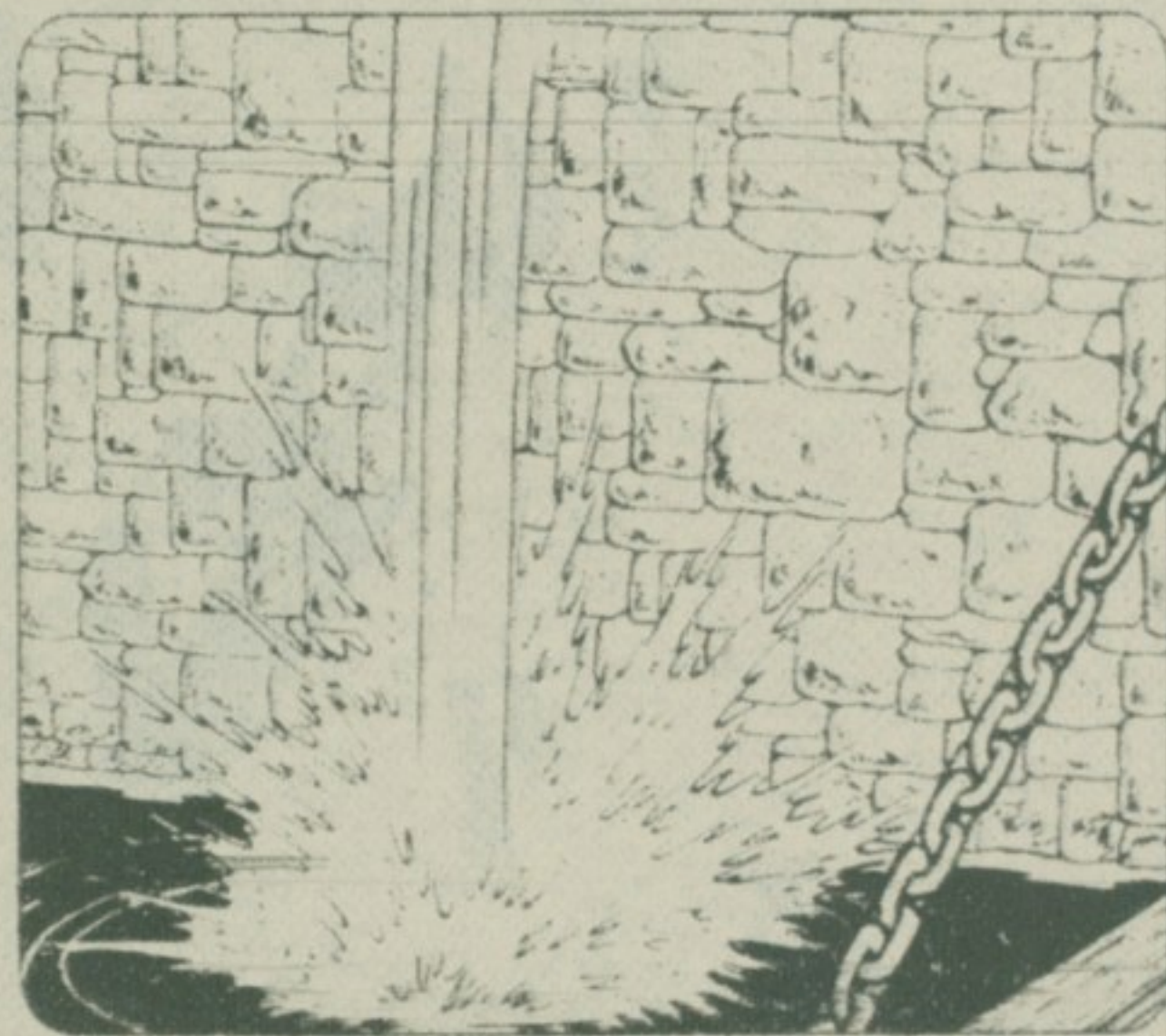
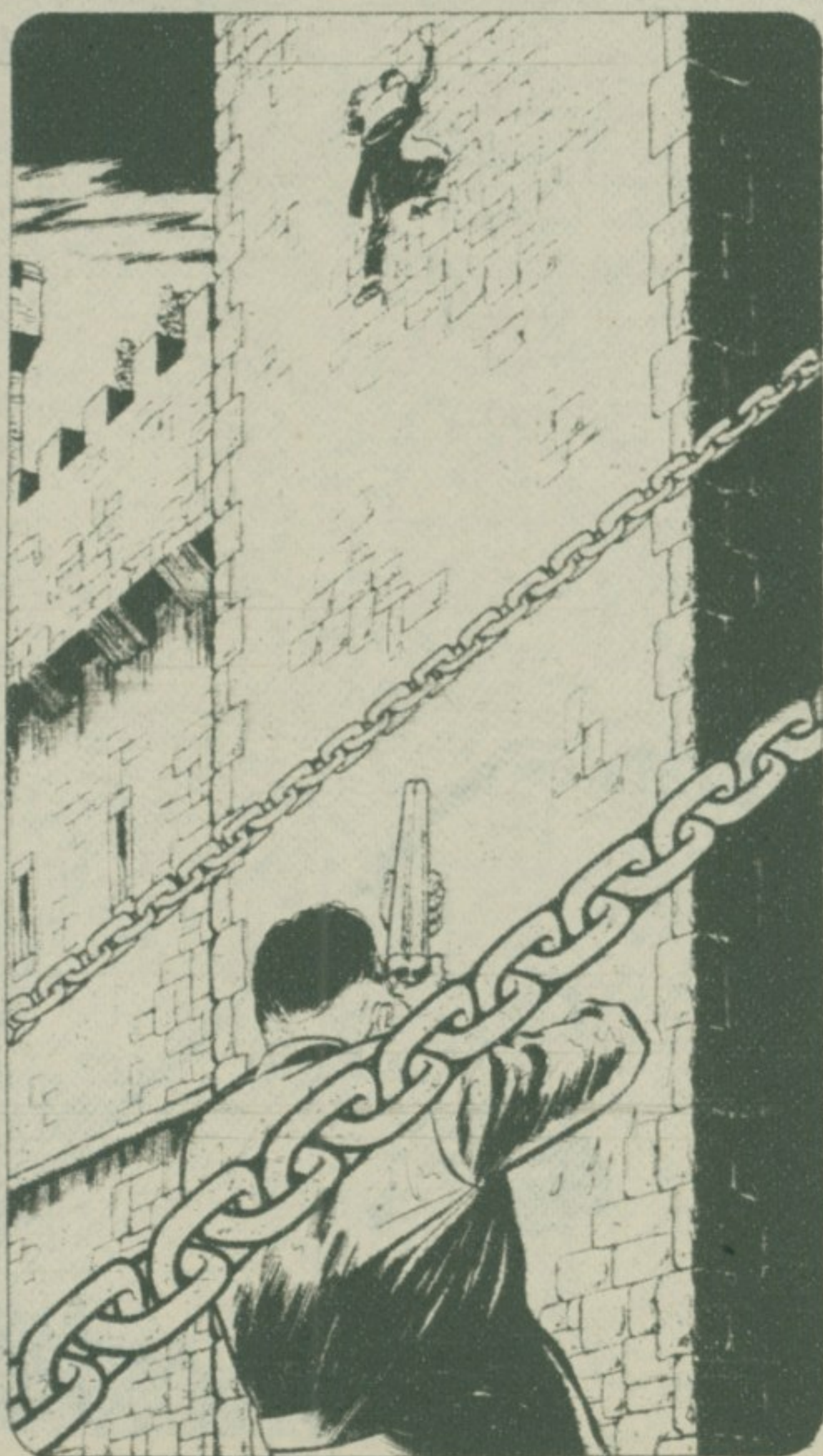
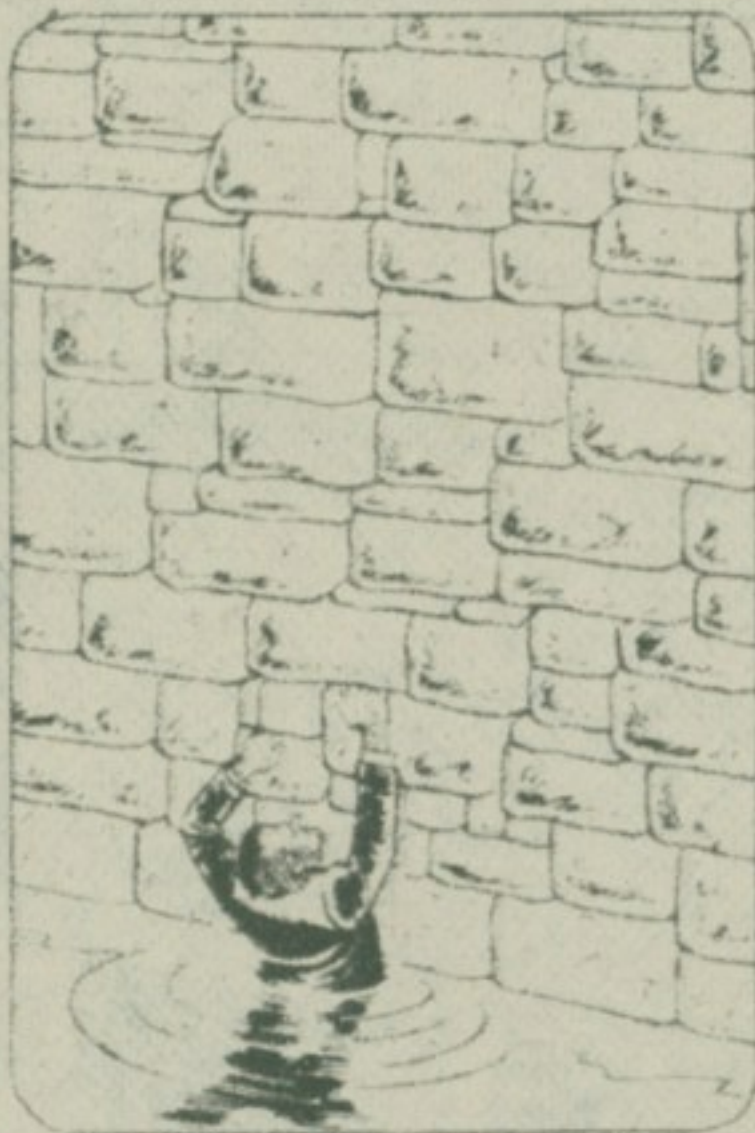
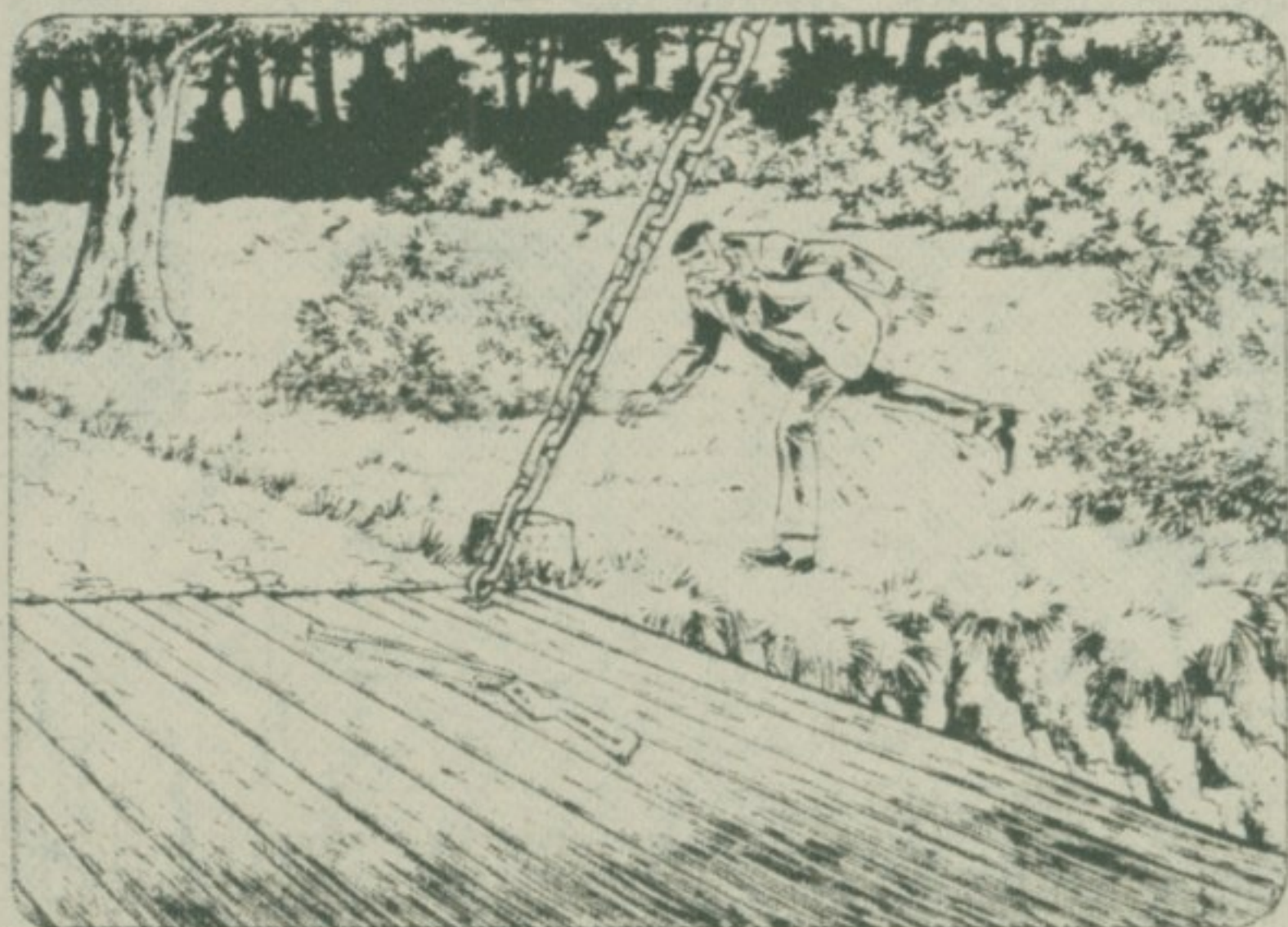
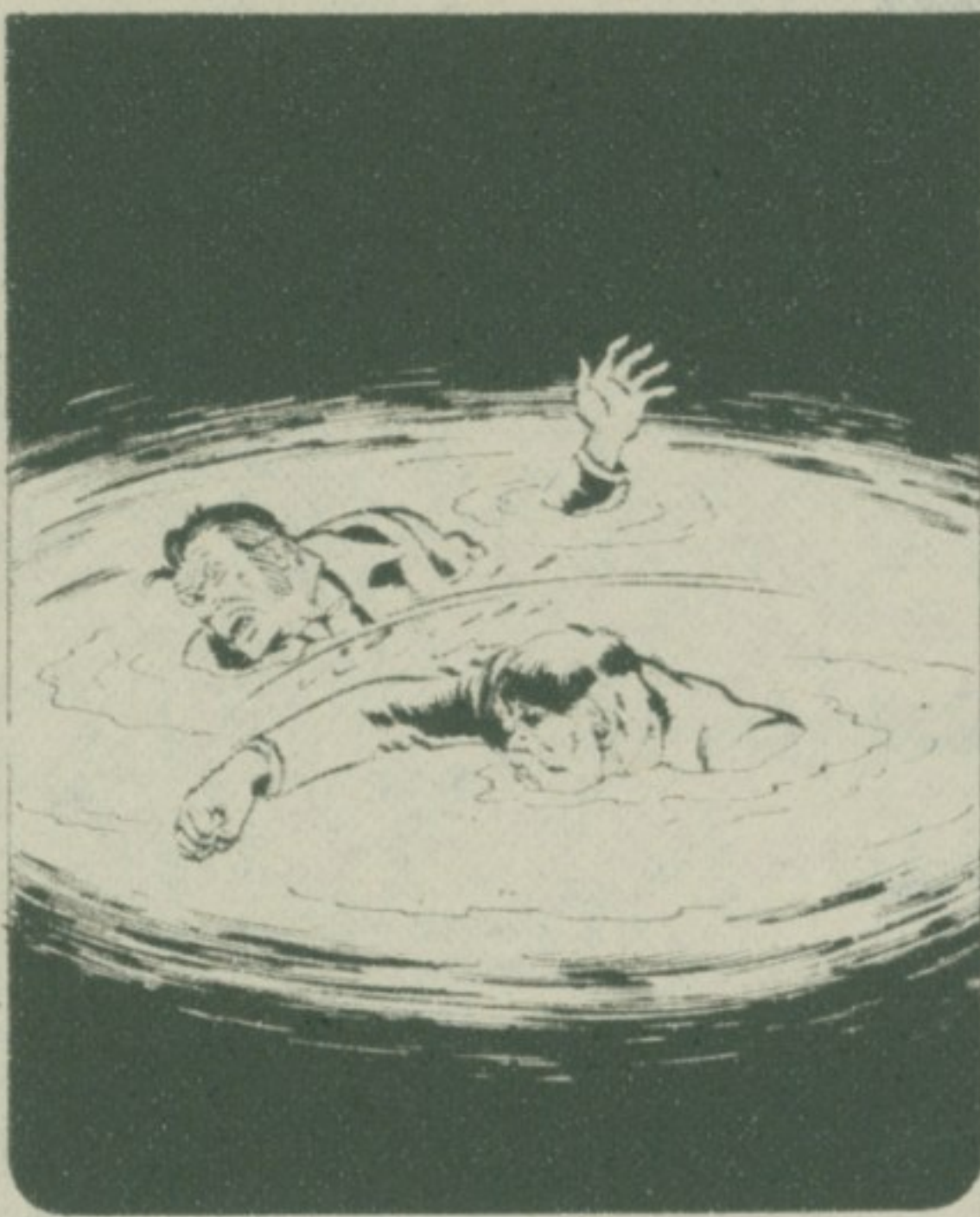

ДА ЛИ СЕ ЗНАЛО
КО ЈЕ НАПАДАЧ ?

НЕ, АЛИ ОВАЈ
ПРСТЕН ЈЕ БИО
ПОРЕД ЊЕ ?

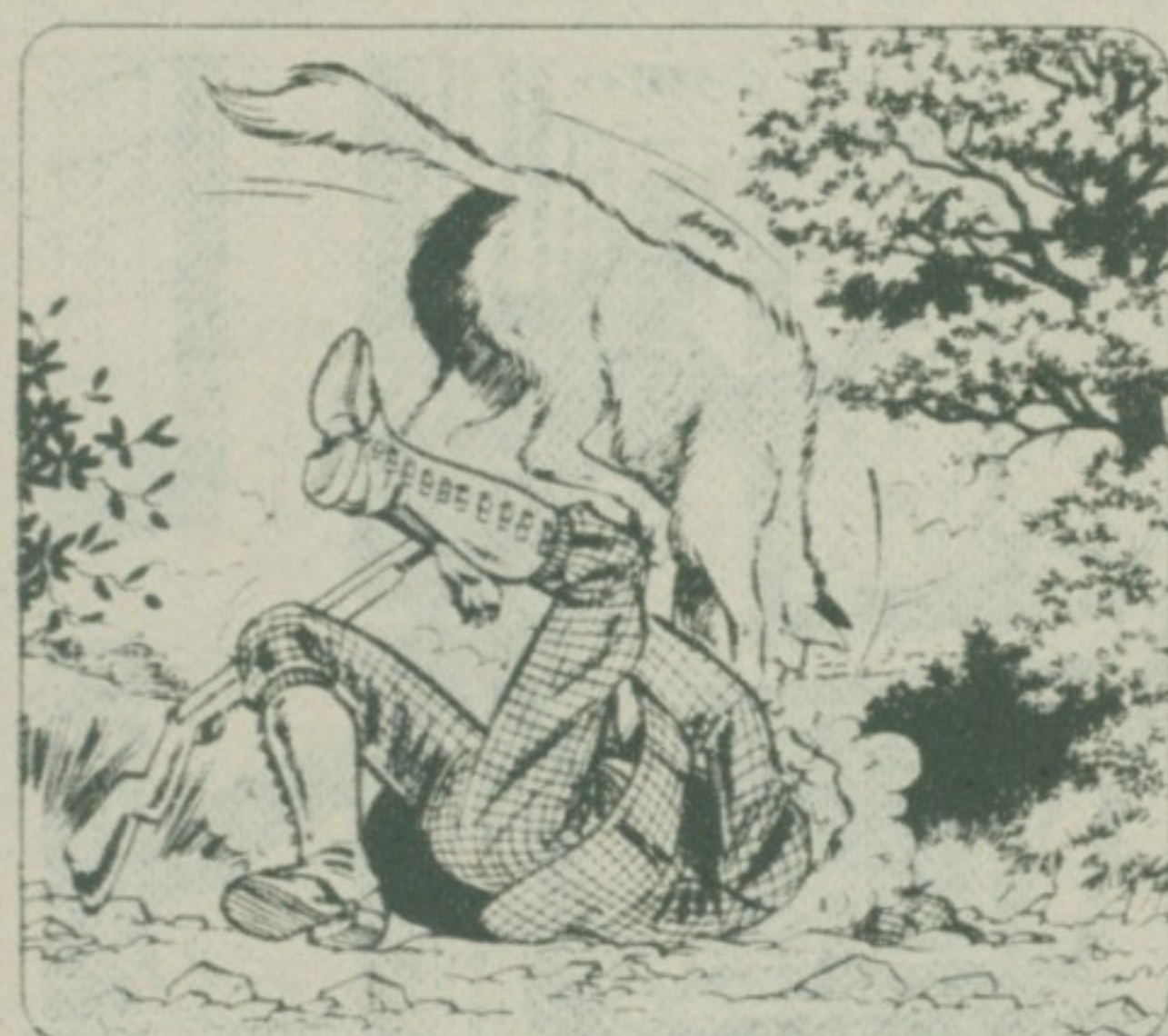
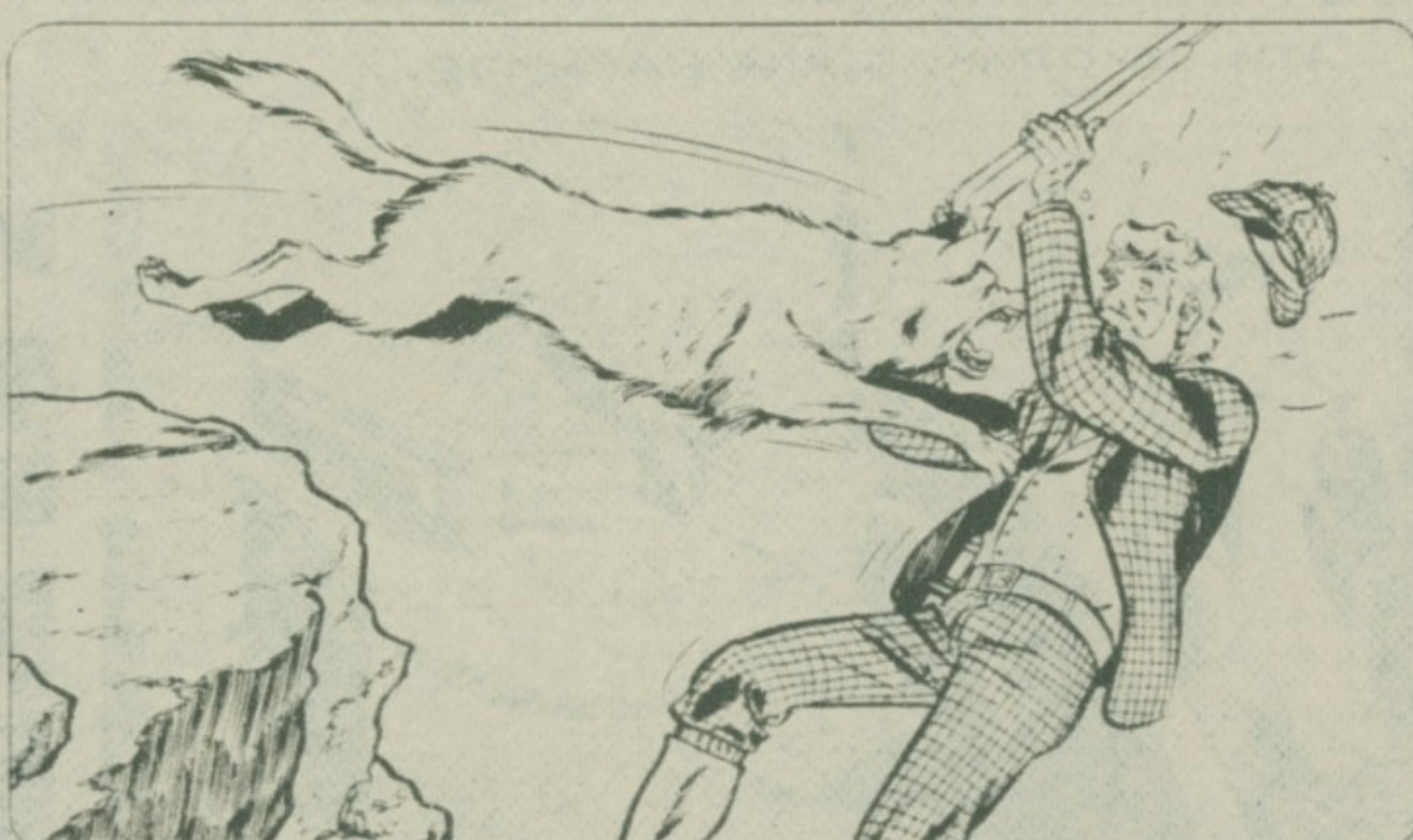
СУТРАДАН ЈЕ ПРЕТРА-
ЖЕНА ВОДА, АЛИ НИ ТРА-
ГА ОД ДЕРЕКА ТА БРУС
ЈЕ БИО СИГУРАН ДА
ГА ЈЕ ПО-
ГОДИО?

ПРИЧАО ЈЕ ПОСЛЕ ДА
ЈЕ ДЕРЕК ДЕВИЛ ЗА
ВРЕМЕ БОРБЕ ИМАО ЖИ-
ВОТИЊСКО ЛИЦЕ?

КАО ВОЗАЧ У ОНОМ
АУТУ, ПАЛОПРЕ...

И КАО СВИ ВАМПИ-
РИ, ДЕРЕК ЈЕ, ИАКО
НЕКОЛИКО ДАНА
МРТАВ, ИЗГЛЕДАО
САСВИМ СВЕЖИ

САХРАЊЕН ЈЕ У ГРОБНИЦИ ЗАТКА...

АЛИ, НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...

... САНДУК ЈЕ БИО ПРАЗАН И МОЈ ДЕ-
ДА НИЈЕ УСПЕО ДА ГА ПРОНАЂЕ НИ
ЖИВОГ НИ МРТВОГ?

И ВИ ОЧЕКУЈЕТЕ ДА ЈА РЕШИМ
ТАЈ РЕБУС ОД ПРЕ СТО ГОДИНА?

ПАЗИТЕ, РИК ОШЕТ, УС-
КОРО ЋЕ ВАМПУРИЈСКА
НОЋ, А ТАЈ НЕСРЕЋНИК
СЕ ВРАЋА?

КАКО ТО МИСЛИ-
ТЕ??

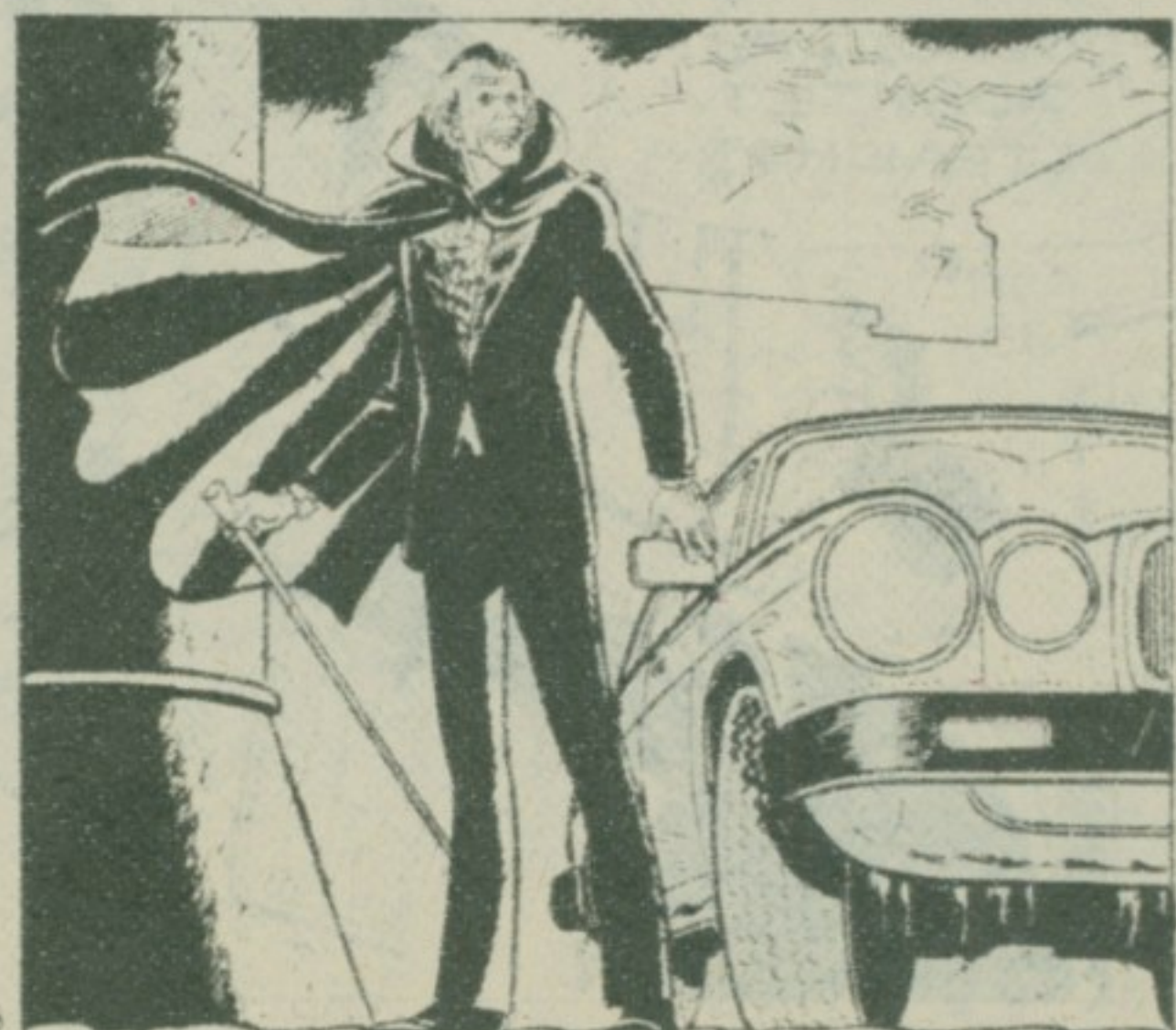
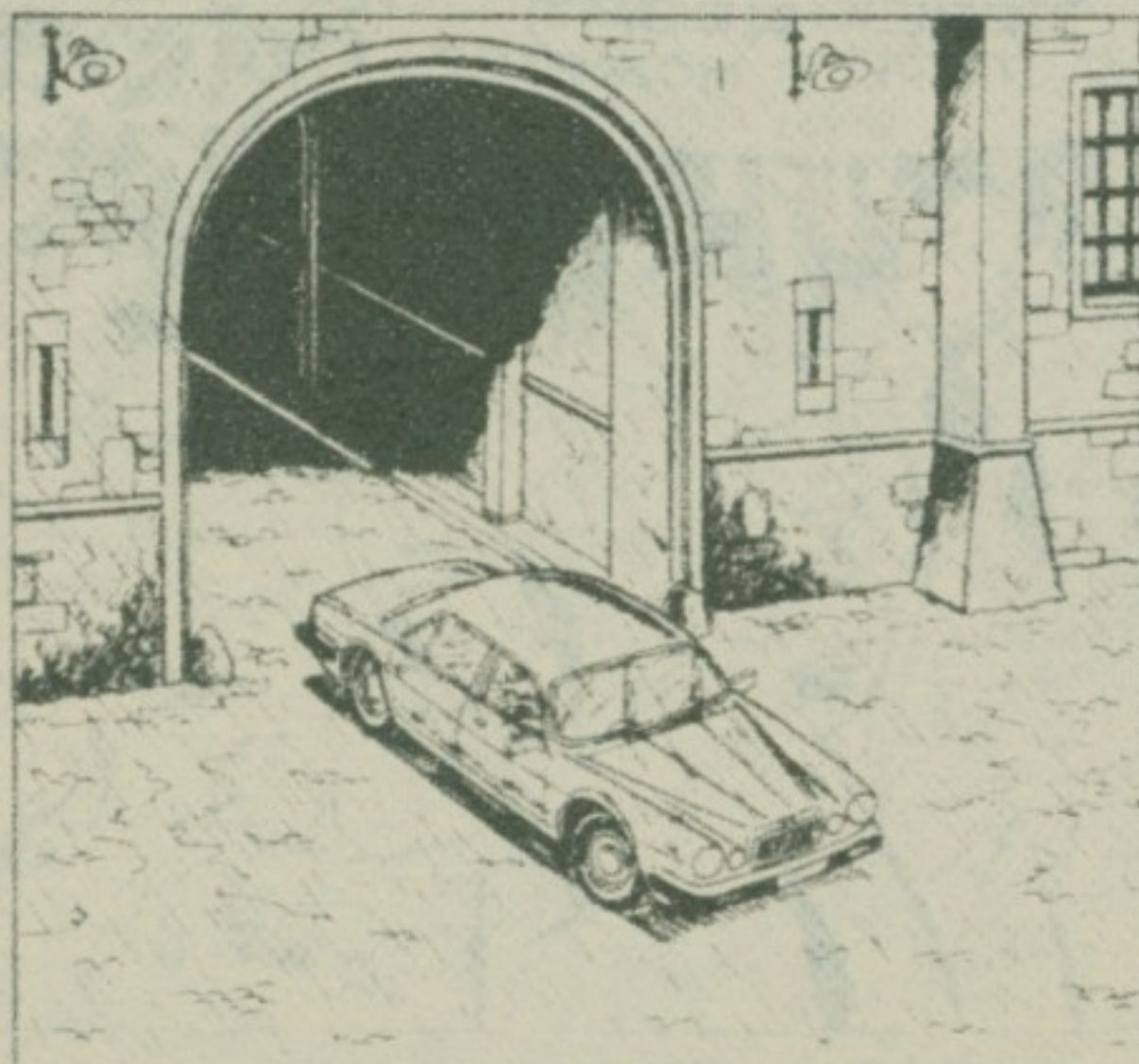
ЕТО ТАКО? ОХ,
СВЕТЛО?

НЕВРЕМЕ, БЕЗ СУМ-
ЊЕ?

ДО БАВОЛА, ЕНО ОПЕТ
ОНОГ АУТА?

ТАЈ УМАЛО ДА
МЕ ЗГАЗИ КАД САМ
ДОЛАЗИО?

ТО ЈЕ
АЛИСТЕР
ДЕВИТ,
МОЈ РОБАК, А
ДЕРЕКОВ
ПОТОМАК?

АХ, ЕВО И
СВЕТЛА?

ПОЗНАТИ КОМИ-
ЧАР АЛИСТЕР?
ПРОСЛАВИО СЕ У
УЛОЗИ
ДРАКУ-
ЛЕ?

ТО СВЕ
ОБЈАШЊА-
ВА...

КАКО СИ, РО-
БАЧЕ?

ДРАГО МИ ЈЕ ШТО САМ ВАС
УПОЗНАО, ГОСПОДИНЕ АЛИС-
ТЕР? ПОСЛЕ ОНОГ СУСРЕТА У
КОЛИМА...

ХА-ХА-ХА! УСПЕО САМ
ДА УПЛАШИМ СЛАВНОГ
РИКА ОШЕТА?

СТИГЛЕ СУ И
ДРУГЕ ЗВАНИЦЕ,

ПУКОВНИК БЕНСОН,
ПАРАПСИХОЛОГ, И ЊЕ-
ГОВА КРИ ДОРО-
ТИ?

КАКО ВАМ СЕ
СВИЂА ВРЕ-
МЕ КОД НАС?

СПИРИТИСТА РУТ ГРЕН-
ДЕЛ И ЊЕН БРАТ ТОМАС?
ЗАНИМЉИВО, ЗАР НЕ?

МИЛО
МИ ЈЕ?

ЗА ВРЕМЕ ВЕЧЕРЕ...

МОЛИМ ВАС
ПРОМЕНИМО
ТЕМУ?

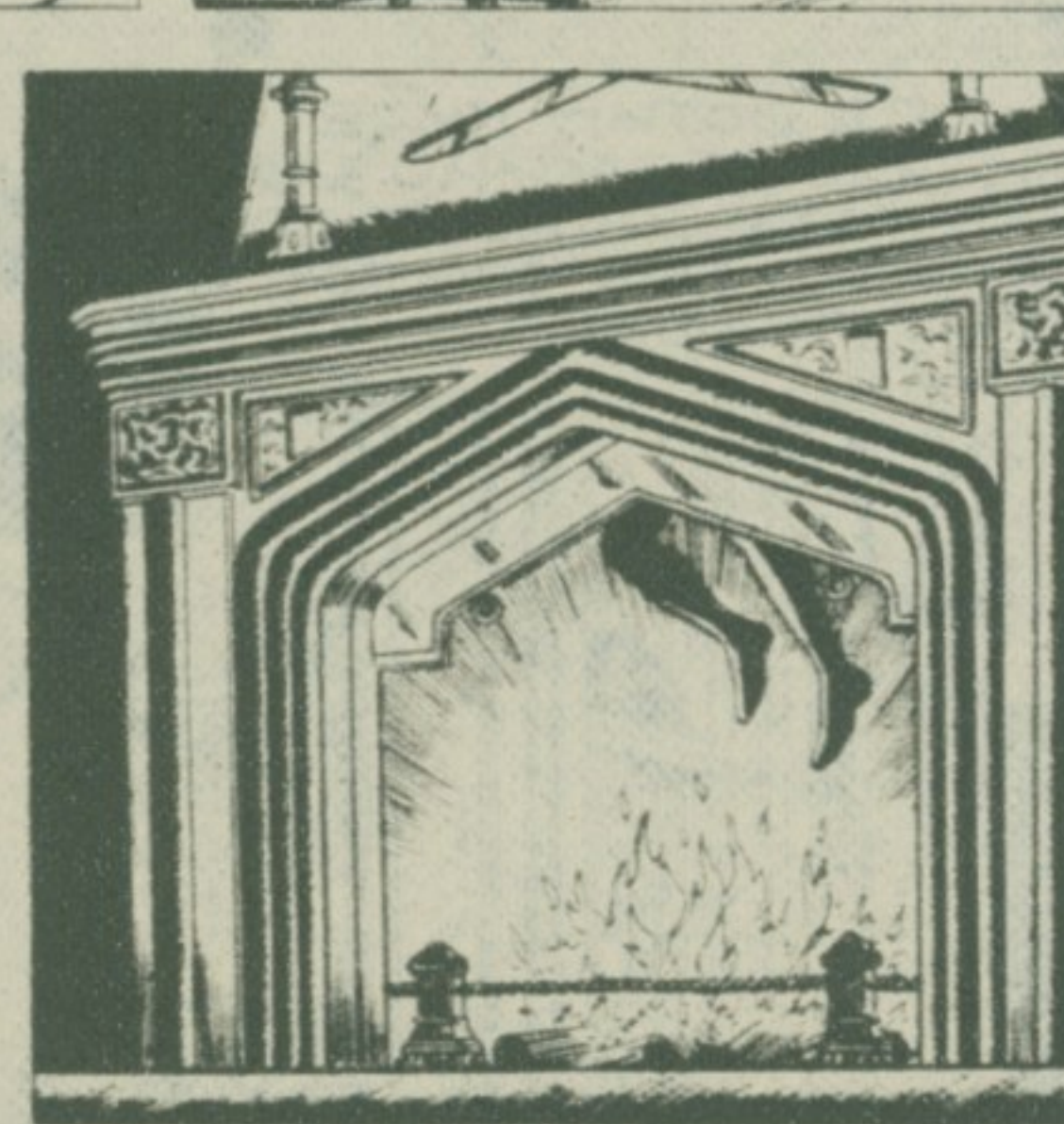
ВЛАШКИ ГРОФ ДРАКУЛА
БИО ЈЕ...

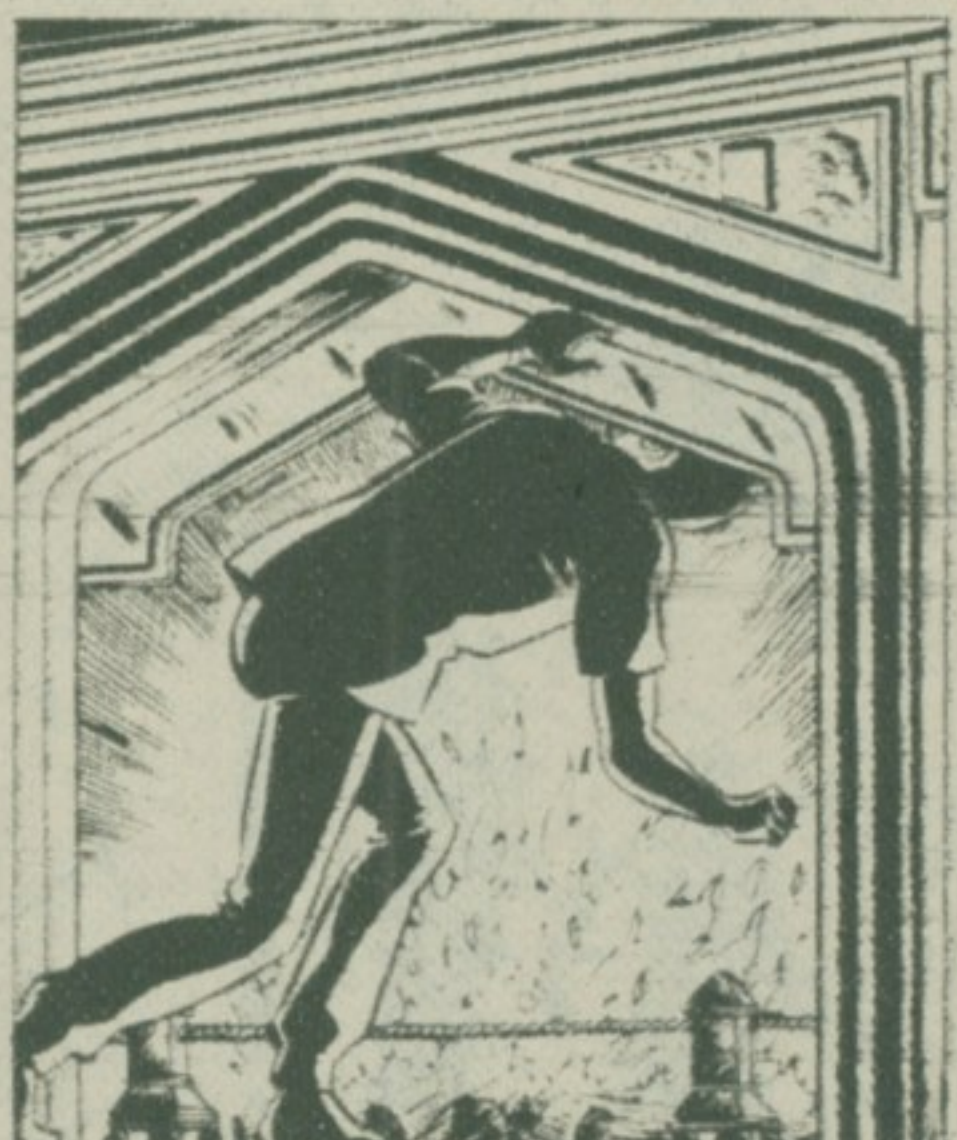
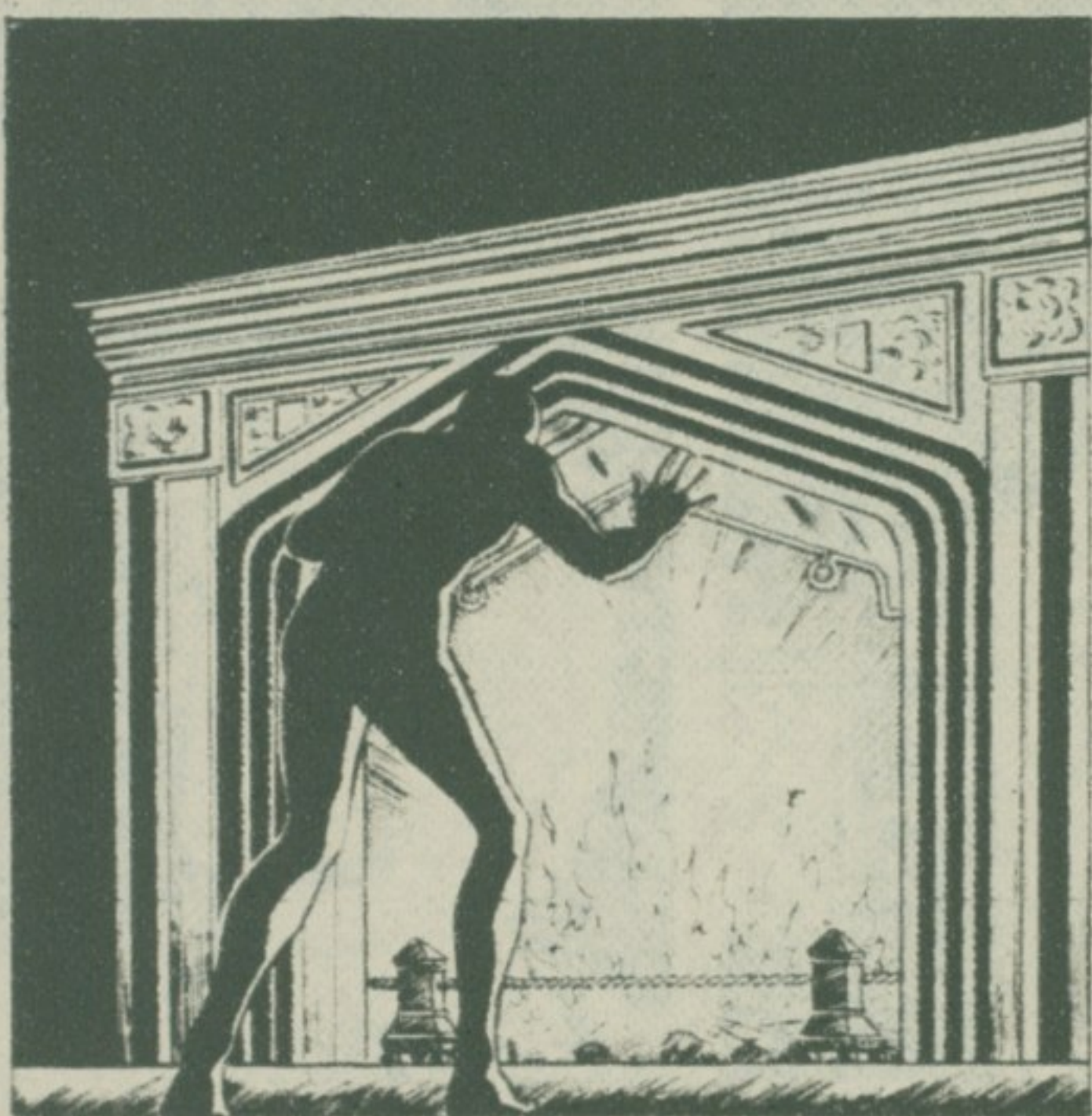
ГОСТИ СУ СЕ
КАСНИЈЕ РАЗИШ-
ЛИ ПО СВОЈИМ
СОБАМА...

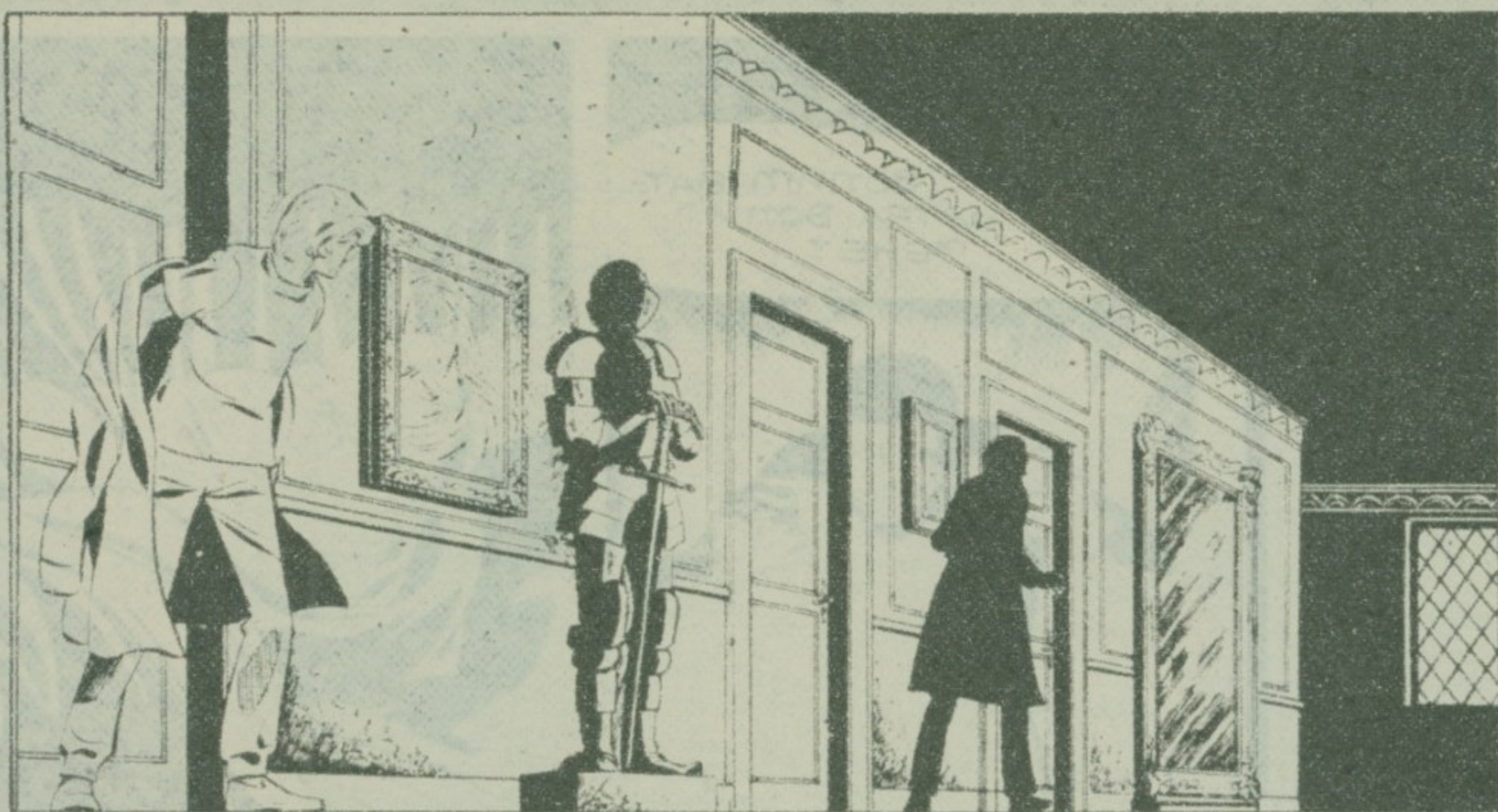
ЉОРД ОСТИН НИЈЕ
МИ ЈОШ ОБЈАСНИО ЗАШ-
ТО МИСЛИ ДА ЋЕ СЕ ДО-
ГАБАЈ ОД ПРЕ СТО ГО-
ДИНА ПОНОВИТИ...

ЗАНИМЉИВ
СЛУЧАЈ, ЗАР
НЕ?

ГЛЕ, АЛИСТЕР...
НИЈЕ, ВАЉДА, ОН!

КАД ПРОБЕ ПОРЕД ОГЛЕ-
ДАЛА, БАШ МЕ ЗАНИМА
ДА ЛИ ЋЕ СЕ ОГЛЕДАТИ...

ЕХ, САД И МОЈА МАШТА
ПРЕТЕРУЈЕ...

ШТА СЕ ДЕСИЛО?

НЕКО МЕ
ЈЕ... НАПАО...

ХЕЈ! СПИРИТЕ
СЕ!

ТАКО ДАКЛЕ, ПАКЛЕНИ ГАДЕ?!

ЈЕ ЛИ ВАМ ЗЛО?!
ПОВРЕДИТЕ СЕ?

ШТА, НАШЛИ СТЕ? ДЕДА ЈЕ ЧУО ЗА ТАЈ ДОКУМЕНТ, АЛИ ГА НИЈЕ НАШАО?

ЕВО ПОТПИСА - ЛОРД ЏОН ЧЕПМЕН!

ПА ДА, МОЈ ПРАДЕДАУ ДАЈТЕ ДА ВИДИМ!

САМО ИЗВОДИТЕ!

ФАНТАСТИЧНО? И ТЕБЕ БЕ, АЛИСТЕР, ЗАНИМАТИ?

ШТА, ЈОШ ЈЕДАН МОЈ ПРЕДАК УМЕШАН У...

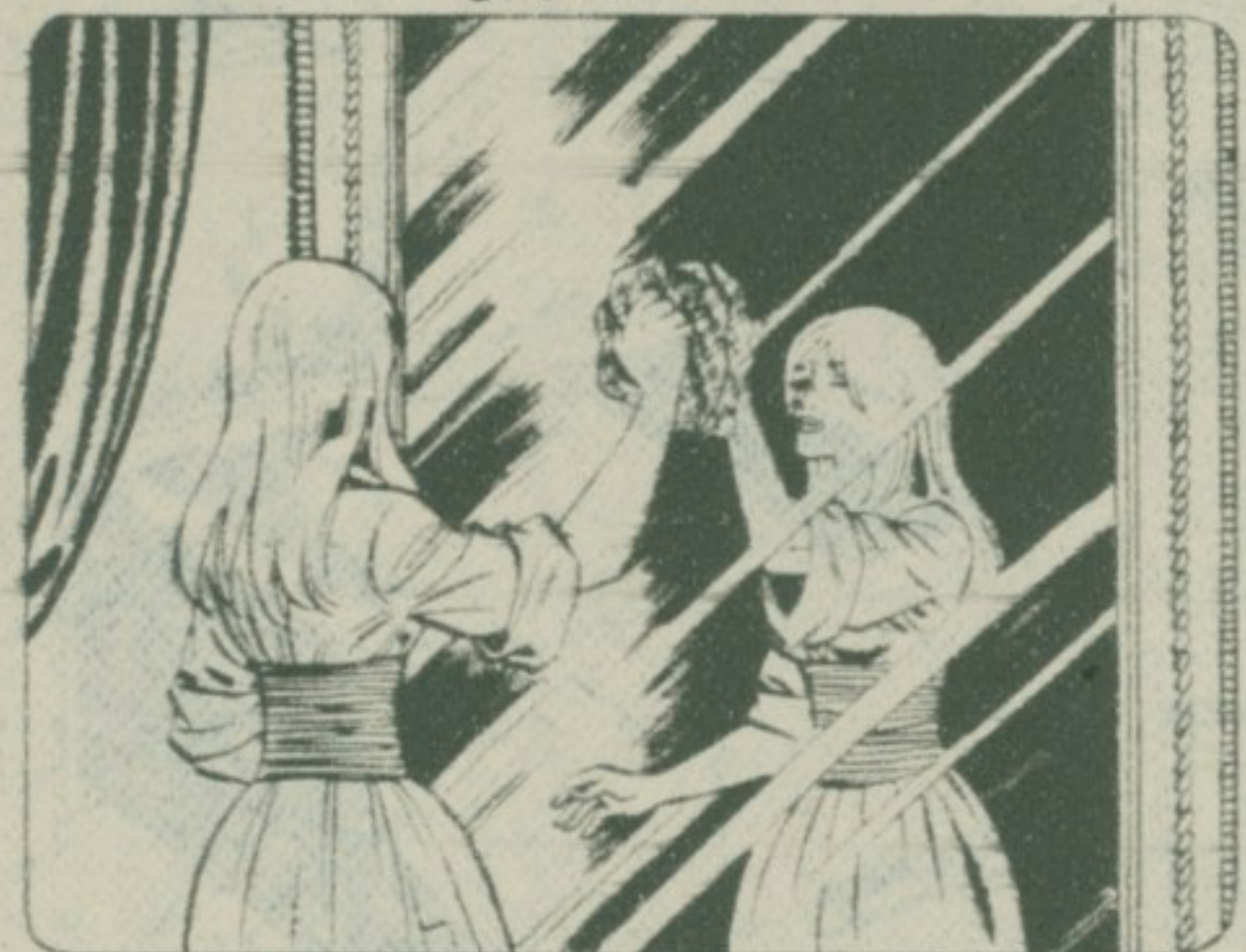
У БИБЛИОТЕЦИ БЕМО ЗАЈЕДНО ЧИТАТИ... БЕЗ СВЕДОКА?

СТАЖЕМ СЕ!

СЛУШАЈ, АЛИСТЕР, И ТВОЈ РОБАК ФЕРТУС ДЕВИЛ ЈЕ У НОГИ ПРВОГ МАЈА ХИЉАДУ СЕДМСТО ОСАМДЕСЕТЕ УЧИНИО ИСТО? ВИДЕКЕШ...

ЈЕДНА СОБАРИЦА БРИСАЛА ЈЕ ОГЛЕДАЛО НА ГАЛЕРИЈИ ЗАТКА...

КАКО СЕ ЗОВЕШ, ЛЕПОТИЦЕ?

ОХ! ПА ВИ СЕ НЕ ВИДИТЕ У ОГЛЕДАЛУ? ВИ СТЕ...

БУТИ, ГУСКО МАЛА!

утом...

КАСНИЈЕ СУ ДЕВОЈКУ ПРО-
НАШТИ ТЕШКО РАЊЕНУ И
БРАТ...

ФЕРУС ЈЕ НЕСТАО,
А ПРАДЕДА ДАНАШ-
ЊЕГ БРУСА ГА ЈЕ
ТРАЖИО ПО
ШУТИ...

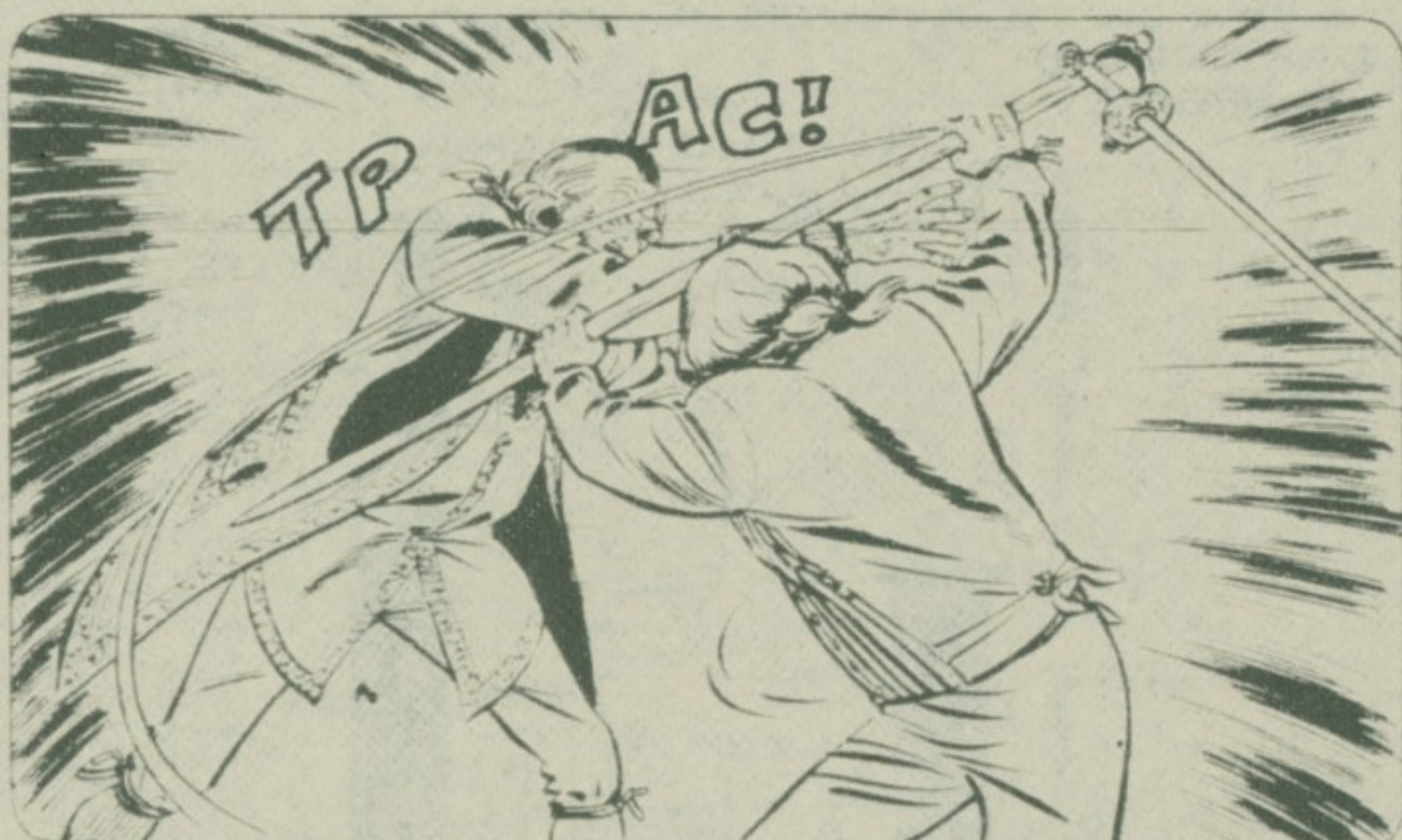

УЖАС!

ГДЕ СИ СЕ САК-
РИО, ГАДЕ?

ОВДЕ
САМ!

ААААХ!

ПРЕТПОСТАВЉАМ
ДА ЈЕ САХРАЊЕН
ДОЛЕ У ГРОБНИ-
ЦИ?

ТАЧНО!

И КАД СУ САНДУК ОТ-
ВОРИТИ ПОСЛЕ ДУЖЕГ
ВРЕМЕНА, МРТВАЦ ЈЕ ИЗ-
ГЛЕДАО КАО ДА СПА-
ВА?

ДА...А КАСНИЈЕ
ЈЕ НЕСТАО...

САД СХВАТАТЕ ЗАШТО
САМ ВАС ЗВАО?

СТРАШНО? СВАКИХ
СТО ГОДИНА СЕ ПО-
НАВЈДА ИСТА ГРОБ-
НА ПРИЧА?

А ЈА САМ ПОСЛЕДЊИ
ДЕВИТ? ТО ЈЕ ПРОКЛЕТ-
СТВО!

ЗАТО У ПОЗОРИШТУ
ИГРАТЕ ДРАКУЛУ?

ПОЈМА НЕМАМ? СТРАШ-
НО САМ СЕ МАЛОЧАС УПЛА-
ШИО ОД ОГЛЕДАЛА...

ЧУДНО ДА СЕ
ОГЛЕДАЛО РАЗБИЛО
КАД ЈЕ ТРЕБАЛО ДА
ОДРАЗИ ВАШ ЛИК...

ШТА ВИ МИСЛИТЕ?

НИШТА? А САД
ДА ЧУЈЕТЕ ШТА СЕ
ДЕСИЛО У МОЈОЈ
СОБИ...

КАСНИЈЕ...

ВАТРА И НЕ-
КО БИЉЕ У КА-
МИНУ?!

ТАЈНИ ПРОЛАЗ
КРОЗ ДИМЊАК?!

А САД НА СПАВАЊЕ?
СУТРА БЕМО ДА НАСТА-
ВИМО РАЗГОВОР?

А ШТА СИ ТИ, АЛИСТЕРЕ, РАДИО
ВАН СОБЕ У
ТО ВРЕМЕ?

ОДЛИЧНО ПИТАЊЕ?

ПАТИМ ОД НЕСА-
НИЦЕ... БОЈАО САМ
СЕ...

ПОКУШАЈ-
ТЕ САД ДА
ЗАСПИТЕ?

МОРАМ САМ ПРОУЧИТИ
ТАЈ ПРОЛАЗ...

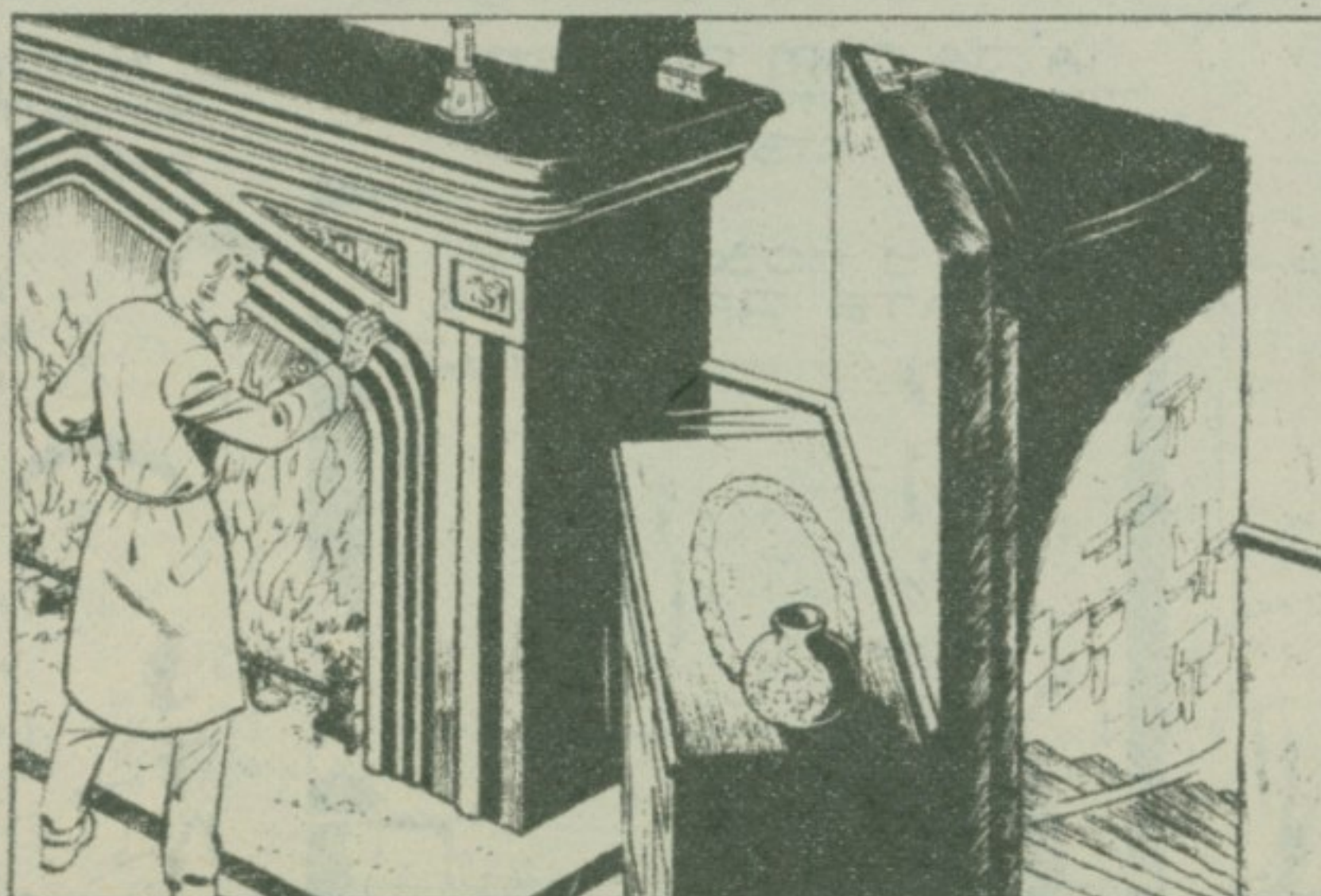
ОХ?

ГЛЕ, СЛОВО Д... СИГУРАН
САМ ДА ГА НИЈЕ БИЛО...

НЕКО МЕ НА НЕШТО УПО-
ЗОРАВА... АЛИ НА ШТА?

ГЛЕ, ТО ЈЕ МЕХАНИ-
ЗАМ ЗА ТАЈНИ ПРОЛАЗ...

НАСТАВАК У
СЛЕДЕЋЕМ
БРОЈУ

DIK
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

У ЛОНДОНУ ЈЕ БИЛО СУПЕР,
У РИМУ ФАНТАСТИЧНО... АЛИ...

... НЕ ПОСТОЈИ ЛЕПШЕ МЕ-
СТО ОД МОГ РОДНОГ ДОМА!

ЗДРАВО,
ДРАГА!
ЈА
СТИГ'О!

МАЈ

ПА ЈЕ Л' ИМА
НЕКИХ
НОВОСТИ
КОД КУКЕ?

5-15

Аутомобил је тандркао по лошем путу. Кад је зашао у село Каменост, усташки логорник је одахнуо. Погледао је шофера.

— Хоћемо ли да сврати-мо код Мирка Патрља, има добар пршт и вино!

Возач је климнуо главом и усмерио аутомобил у центар села где се налази-ла Патрљева кућа. Обоји-ца су познавали сељаке и они њих. Италијани су у об-лижњем граду Имотском држали гарнизон са неко-лико стотина војника, док је усташа било мање, али су се зато по околним се-лима ослањали на одане наоружане „редарствене“ снаге.

Чим је зауставио ауто-мобил, возач је са задњег седишта узео пушкомитра-љез увијен у платно. Није хтео да га оставља у коли-ма, знао је да партизанима треба оружје и да се њи-хови симпатизери труде да на сваки начин до њега дођу. Упртио је пушкомит-раљез на раме и кренуо за официром.

Била је половина марта 1942.

Јединствена прилика

Мирко Патрљ је живео сам са мајком. Није се женио, рат га је предухит-рио. чуо је кад су зашкри-пале кочнице аутомобила и отворио улазна врата.

— Домаћине, радујеш ли се гостима?! — насмејао се логорник и раширио руке.

Патрљ је одглумио до-бродошлицу. Гадови не-што желе, помислио је. У то се уверио чим је логор-

ПИСМО ЗА ПУКОВНИКА

ИЗ СЛАВНИХ ДАНА НОБ

Перо Трутин данас

ник сео за сто. Уз пут је по-хвалио домаћинovu ра-дишност и умешност и су-шењу мяса и справљању вина. Није се имало куд: Патрљ је мајци дао знак очима и убрзо су се уста-ше бациле на гошћење. Док је заливао залогаје ви-

ном, логорник се трудио да буде духовит.

Патрљ је неколико пута излазио напоље и увек ба-цао поглед на оружје које је возач прислонио уза зид у предсобљу. Како га се домоћи? Усташе стрељају и за нестанак пиштоља. Ипак, оваква прилика се не указује сваки дан. Јави-ће презимењаку Јури и Пери Трутину па нека они одлуче.

Искористивши заокуп-љеност усташа јелом и пи-ћем, Патрљ је отрчао до Јуре који је држао водени-цу 200 метара даље. Тамо

**ДВОЈИЦА УСТАША
СВРАТИЛИ СУ У
СЕОСКУ КУЋУ НА
ВИНО И ПРШУТ. КАД
СУ ПОШЛИ, ОД
ПУШКОМИТРАЉЕЗА,
КОЈИ СУ ОСТАВИЛИ У
ПРЕДСОБЉУ, НИ
ТРАГА. АЛИ ТО ЈЕ БИО
САМО ПОЧЕТАК
НЕОБИЧНИХ
ЗБИВАЊА.**

је затекао и једног мешта-нина, старог комунисту. Он је похитао до Трутинове куће.

Чувши о чему се ради, Перо је одмах потрчао у воденицу. Морало се од-лучивати брзо, али и муд-ро. Ако Мирку Патрљу од-лети глава — то ће бити це-на пушкомитраљеза! Једи-но... Зашто не би двојицу усташа „направили лудим“, потребно је само да Мир-ко остане упоран у изјави да логорник и возач нису донели пушкомитраљез са собом. Не наседну ли уста-ше у Имотском на тако на-

иван трик, Мирко ће отићи у партизане и све ће бити у реду. Његова мајка неће бити зостављана јер је све време дворила логорника и самим тим није умешана у нестанак оружја.

Мирко је вешто глумио

Трутину није мањкала храброст. Кад је започео рат имао је 28 година, кућицу у Каменмосту, жену и троје деце. Завршио је малу матуру, у то време прилично вредну школу и живео од писања молби, жалби и тужби својим сељанима. За Партију је радио од 1939. а кад је почео рат сав се предао помагању народноослободилачког покрета. Држао је очи и уши отворене и до одласка у партизане стајао на челу групе људи који су сакупљали обавештења за покрет. Усташе никада нису сумњале у њега, чак је и њима писао молбе и жалбе.

Седећи на џаковима у Јуриној воденици, Трутин је грозничаво размишљао. Најзад је подигао поглед.

— Јуре, идемо да узмемо тај пушкомитраљез!

Жустро је устао, а воденичар га је пратио у стопу. Ускоро су се раздвојили. Перо је заобишао кућу Мирка Патрља и сакрио се иза камене оgrade, док је Јуре мирно ушао у двориште. Мирко је отворио врата. Изнутра се чуо будни логорник Марјановић.

Иако је било подне, у близини се није видела ни

жива душа. Мирко је брзо ушао у кућу и изнео пушкомитраљез увијен у платно. Предао га је Јури, а овај пренео преко дворишта до камене оgrade. Трутин је брзо преузео оружје и преко вртача пожурио до оближње шуме где га је сакрио испод камења.

Кад су се добро најели и напили, логорник и возач су устали. Официр је тапшао домаћина по рамену. Возач је посегнуо за пушкомитраљезом али од њега ни трага. Окренувши се на петама гледао је по свим угловима предсобља.

— Оружје! — промуцао је. — Нема га!

Логорник је стао као укопан. Крв му је ударила у лице. Зурио је у Патрља.

— Где је пушкомитраљез?! — засиктао је. — Говори, убићу те!

Мирко Патрљ је добро одглумио чуђење. Какав пушкомитраљез, није он видео никакво оружје, нису они донели пушкомитраљез, шта то измишљају.

Изгледало је да ће га логорник згрозити. Драо се, претио стрељањем, а онда као суманут јурнуо према колима. Аутомобил је замицао, а Патрљ још стајао у дворишту.

Очекивало се да ће се усташе из Имотског појавити истог дана у селу и започети истрагу. Тако се и догодило.

Спасоносна идеја

Ствари се нису одвијале како је Трутин замислио. При одласку из села логорник је застао и распитивао се да ли се неко мувао у близини док су се они гостили. Било је очигледно да је Мирко Патрљ додао сараднику оружје. Нашла се једна припроста жена која је изјавила да је видела „човека у оделу белом од брашна“: то је могао да буде само воденичар Јуре Патрљ.

Срећом, Перо Трутин је сазнао шта је логорник открио: Мирко и Јуре нису смели да сачекају усташе из Имотског. На брзину су спаковали мало веша и кренули у суседно село Криводол где је требало да им се обезбеди веза с партизанима. Тамо су стигли пресрећни што су извукли живу главу. Међутим, веза није успостављена. У Мирка се увукла зебња. Није слутило на добро. Исто је мислио и воденичар Јуре. Чекали су и чекали, али узалуд.

Мирко и Јуре су се нашли у шкрипцу: нису могли напред, али ни назад — у селу су их чекале усташе и стрељање. Где да се склопе? Перо их је обилазио свако вече и тражио решење. За успостављање нове

везе с партизанима на Бикокову било је потребно време. Неочекивано, пала му је на памет необична идеја: зашто се Италијани и усташе не би закрвили и тако Мирко и Јуре извукли! Како извести ствар? Писмо, написати писмо команданту италијанског гарнизона у Имотском, пуковнику Дестину!

Мирко и Јуре су се сложили. Они ће бити потписници писма. Перо је диктирао, а Мирко писао. „Поштовани господине пуковниче...“ почињао је текст. Затим је следио опис нестанка усташког митраљеза. Нису га узели Мирко и Јуре Патрљ, то је логорник измислио. Зећ је у другом грму: усташе склањају оружје на скривена места и чекају час да га употребе против Италијана. Они то чак и јавно причају. Као доказ Патрљи наводе случај са италијанским камионом који је неколико дана раније скренуо са пута изван села и остао нагнут у јарку. Италијани су намеравали да га другим возилом одвуку, али их је предухитрио логорников возач — демонтирао је са њега много делова, чак и точкове. Патрљи пишу пуковнику Дестину да за усташе спремне на пљачку имовине италијанске армије, не значи ништа један пушкомитраљез. Своје одсуство правдају страхом од усташке одмазде.

Садржина писма је деловала убедљиво. Трутин је био сигуран да ће Дестино загристи мамац.

— Като, хајде у Имотски и предај писмо Дестину у руке! — рекао је воденичаревој жени.

Када је Дестино прочитао писмо, спопао га је бес. Пљачка камиона га је навукла на танак лед. Поверовао је да су у нестанку пушкомитраљеза умешани прсти усташа. Наредио је да се логорник Марјановић стави у једномесечни кућни притвор, а његов возач ухапси.

Видећи да се ствар добро одвија, Јуре и Мирко Патрљ су се вратили кући и „пристали“ на хапшење. Италијани су их три месеца испитивали, али су они остали при својој причи. Пуштени су. За логорника је интервенисао сам Павелић и кућни притвор је укинут. Његов возач је провео у затвору девет месеци. У затвор је ушао црне, а из њега изашао потпуно седе косе.

Мирко и Јуре Патрљ ипак су отишли у партизане. Мирко данас живи у Сплиту, док је Јуре умро педесетих година. Перо Трутин је за време и после рата радио у служби безбедности. Сада је пензионер у Београду.

Миленко Тодоровић

ЛУЦКАСТИ ДИЗАЈНЕРИ

ЧЕКИТ К'О БРОШ, ШРАФ К'О МИЊУШЕ

Дизајнери широм света труде се да своје креације учине што необичнијим, посебно кад треба привући пажњу ексцентричних купаца са дубоким џепом. Тако је Немац Карл Лагерфелд недавно створио колекцију заиста необичног накита. За идеје је скокнуо до најближе радионице и тамо сав алат на који је наишао „преточио“ у скице а потом га и реализовао у злату, платини, драгом камењу. Највећини комад стаје око осам милиона старих динара, а вреднији примерци достижу фантастичне цифре од неколико десетина милиона. Не жели да оне врата носи златна клешта, мињуше у облику шрафа или славине само не изволи. Једина невоља је што је накит прилично тежак. Да не помињемо то што је недоступан многим због чега Карл Лагерфелд обећава да ће све комаде направити од пластике и створити бижутерију коју ће моћи свако да купи. Наравно, уколико му се уопште допада идеја да се „уалати“.

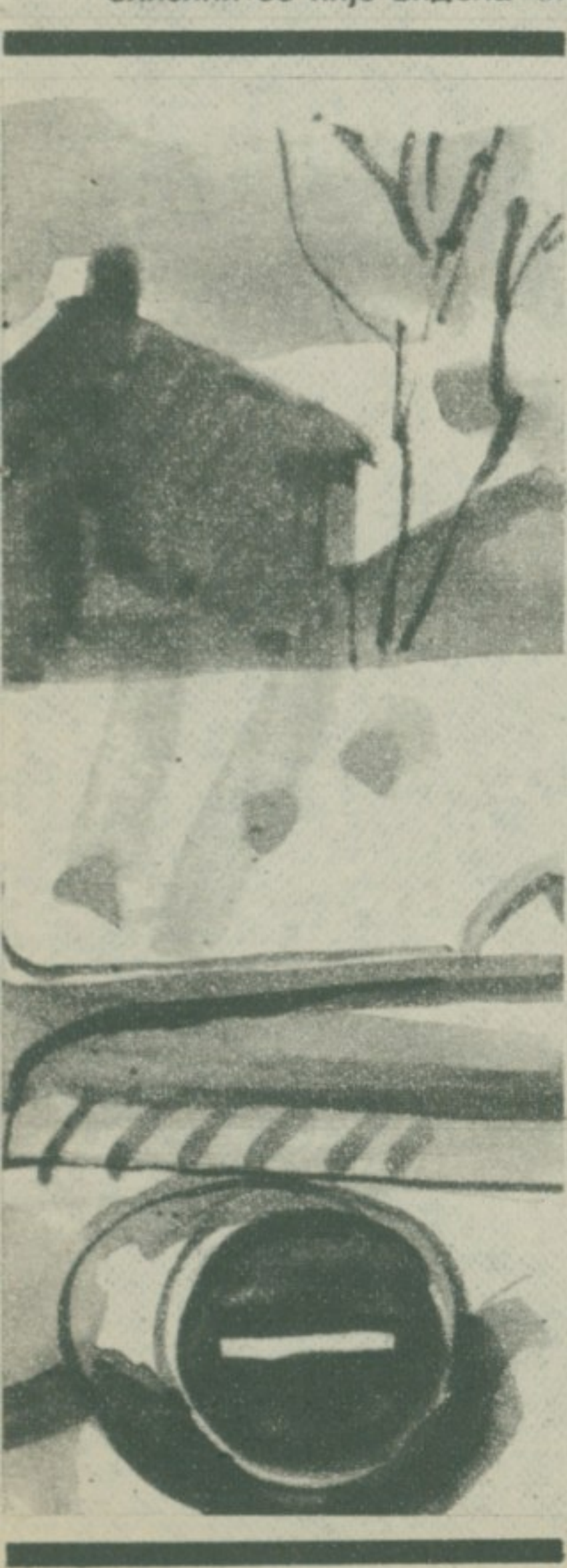
НЕОБИЧНЕ КОЛЕКЦИЈЕ

ПОШТАНСКО САНДУЧЕ У СОБИ

Педесет шестогодишњи Рон Веверфилд већ више од две деценије сакупља поштанске сандучиће из разних епоха. Највреднији му је један из викторијанског периода процењен на око 16 милиона старих динара. Поред тога он у колекцији има још око двеста сандучића разних облика и величина. Веће држи у дворишту, испред куће у енглеском градићу Вотфорд. Шта мислите где је Рон запослен? Није тешко погодити, радио је дуги низ година

као поштар а сада је поштански инспектор.

Али, то ни издалека није све оно што сакупља брачни пар Кристин и Рон Веверфилд. Поред сандучића он има и колекцију разгледница, око две хиљаде из свих делова света, ту су и марке у педесетак албума сакупљене током 27 година. Његова супруга заузела је све могуће полице у кући фигуринама мањим од порцелана (има их око 200), поносна је и на своју збирку ћупова. Веверфилдовима очигледно није досадно у животу, ако ништа — треба обрисати праšину са свих тих предмета!

МАЈМУН
ИЛИ
НЕШТО
ДРУГО?

ЗАО ДУХ СА ФИЛИПИНА

ОВО СИЋУШНО
СТВОРЕЊЕ ИМА
НАЈВЕЋЕ ОЧИ У
ЖИВОТИЊСКОМ
СВЕТУ КОЈЕ КАД
ПАДНЕ НОЋ СВЕТЛЕ И
ДЕЛУЈУ ЗАИСТА
ЗАСТРАШУЈУЋЕ. НА
ЗЕМЉИ СКАЧЕ ПОПУТ
КЕНГУРА А С ДРВЕТА
НА ДРВО – КАО
ВЕВЕРИЦА. БИОЛОГ
ВУД ЏОНС ТВРДИ ДА
СМО МИ ЊЕГОВИ
ДИРЕКТНИ ПОТОМЦИ.

Све чешће га зову И-Ти – према фантастичном ванземаљцу из истоименог филма који је већ обишао и „попалио“ свет. Невероватно му је сличан, са том својом неправилном главом и огромним, на изглед глупим очима. Само ово што видите није никакво измишљено биће већ женка једне врсте лемура познатог под застрашујућим именом АВЕТ.

Пре извесног времена, у зоолошком врту у Стокхолму, на свет је донела младунче величине само пет центиметара и тешко двадесет и три грама. Уз помоћ управника врта лично, односно бочице са цуцлом и веома течне „папице“ од овсеног брашна, из дана у дан повећава тежину за око један грам. Мајка се о својој вампирчету уопште не брине, збуњена је и све посматра са стране, као да хоће да каже: „Први пут сам мама, помозите ми!“

Испоставило се да ни људи у зоолошком врту не знају баш много о томе како се ове животиње, пореклом из Индонезије, негују. У свету их је мало, прети им изумирање, а у зоо-вртovima је само неколико парова – шест у Стокхолму и један пар у Франкфурту.

Једини начин да се спасу од истребљења јесте да

Малезијски тарсијер: узис може да сисочи читав метар и по, а у даљину и цела три метра.

Две фотографије И-Ти-ја рођеног у зоолошком врту у Стокхолму. Мама се држи по страни, управник врта лично брине се о вампирчету.

Ноћни живот: хране се инсектима и ситним животињама цијучући при том грозоморно. Домороци се подједнако плаше и њихове цике колико и огромних очију које светле у мраку.

им се омогући размножавање у заточеништву. Али, научнике не подстичу само еколошки разлози на то да се забаве овом врстом. Испоставило се да ове необичне зверчице представљају веома важну карику у процесу еволуције.

Селотејп шапе

Није претерано ако се каже да имају фантастично велике очи, јер су оне збиља у односу на тело највеће у животињском свету. Кад би човек имао исте пропорције, свако би му око имало пречник тридесет центиметара. Код њих су савршено округлог облика, и кад се на дневној светлости зенице претворе у тачку, блеште као злато, док ноћу личе на фосфорцентне прстенове који заиста уливају страх. И још нешто: веће су и од самог мозга ове животиње, али нису изражајне и потпуно су непокретне! Да би погледала у страну авет мора да окрене главу! То јој не пада тешко јер има веома еластичне вратне пршљенове који јој омогућују окретање и за 180 степени. Пошто је, ипак, ноћна животиња, да би што лакше одредила из ког правца, кроз мрак, до ње допиру ноћни звуци, користи своја два велика увета, танка као папир и способна да се крећу у свим правцима независно једно од другог.

Латинско име ове животиње „Тарсиус“, што у анатомији означава средину задњег дела стопала, односно његов корен, такође је оправдано: овај део шапе код њих је јако из-

дужен тако да су му стопала веома велика. Такве су им и предње шапе, са својим лепљивим јастучићима на врху сваког прста, уз чију помоћ могу да се задрже и на површинама које су савршено глатке.

Ови веома раздражљиви патуљци, кад одрасту достижу дужину од свега 12 до 15 центиметара (без репа). На земљи се крећу као кенгури, а с дрвета на дрво прелазе такође у скоковима и тада личе на мала торпеда – шапе држе припијене уз тело а реп користе као кормило. У стању су да скоче по метар и по увис, а више од три метра удаљ! Кад приземљују рашире све удове и реп држе сасвим усправно.

Није чудо што ове животиње међу домороцима у областима где иначе живе (Борнео, Јава, Суматра, Целебес и Филипини) изазивају страх. Људима у мраку њихове огромне светлуцаве очи делују нестварно па их зато сматрају духовима и то злим.

Стари 70 милиона година

Постоје три различите врсте ових животиња. То су једини преживели потомци велике породице која је пре око седамдесет милиона година наставила Европу и Северну Америку и имала бројне подврсте. Судбина им је у овом тренутку прилично неизвесна. Њихова природна станишта мењају се вртоглавом брзином; из дана у дан нестају шуме, земљиште се све више користи за пољопривреду. Ако се у таквом амбијенту

задржи понеки примерак вампира, никад се не зна хоће ли се до краја прилагодити новим условима.

Хране се углавном гуштерима, инсектима, малим рибама и рачићима. Навикнути на топлоту и влажност тропских шума, они већ на осамнаест степени Целзијуса почињу да дрхте од зиме. Велики су чистунци, па се непрестано умивају, баш као мачке: лижу длаку, а лице чисте тако што га трљају о лишће, попут већине мајмуна.

Авети не би биле толико страшне кад не би имале и специјалан начин споразумевања: чим почне да се смркава, они се грозоморним цијукањем међусобно буде и спремају за ноћни живот. Кад почне љубавна сезона, мужјаци постају још бучнији. Малишани кад се изгубе цвиле, као права деца. Мајке су мирније.

Највећи број стручњака убраја тарсијере у полумајмуне, иако резултати имунолошке анализе њихове крви говоре да су ипак мајмуни. И то прави. Биолог Вуд Џонс чак иде толико далеко да тврди да је човек директан потомак вампира, односно, да се генеалошко стабло примата веома рано поцепало и да су тако настали лемури, авети и мајмуни. Међутим, и даље остаје неразјашено зашто су ово искључиво ноћне животиње ако се зна да то мајмуни углавном нису. Остаје само претпоставка да су временом попримили одлике ноћних створења. Ако се то докаже, онда ће и Вуд вероватно бити у праву: човек постао од вампира!?

Д. В.

„ЗАБАВНИКОВА“ ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

ТРАВА ОД СРДОБОЉЕ

Potentilla erecta (L.)
Räuschel), Rosaceae
Трава од срдобоље

НАРОДНА ИМЕНА: срчењак, орчењача, ситни срчаник, бризовача, грижница, корен, против пролива, крвомок, петопрстка, седмопрст, срчана китица, срчаница, срчењачица, стежа, стежник, трава од змије, трава од срца.

Опис биљке

Вишегодишња зељаста биљка висине од 15 до 40 см са вишеглавим водоравним, црвеномрким ризомом. Стабљике су танке, праве или полегле, према врху разгранате са кратким длакама. Доњи приземни листови су са дугим дршкама, пето или троделни, скоро суви. Листови на стабљници су седећи, троделни, са два крупна лисна залиска због којих изгледају петопрсти. Цветови су појединачни на дугачким танким дршкама. Чашица је двострука. Сваки круг од 4 чашична листића. Цвета до јесени.

Налазишта

Расте на ливадама и пашњацима, шумским пропланцима и ивицама четинарских и листопадних шума, по луговима дуж река и шибљацима јове и врбе.

Берба

Ризом с корењем вади се преко лета за време цветања биљке, опере водом и

одмах суши на сунцу или у сушници. Корење је танко и сушењем отпадне, тако да остаје само квргав и неправилан ризом. Свеже искпан ризом кад се пресеке ножем брзо мења боју од светло до тамноцрвене јер настају промене оксидацијом танина у танинска црвенила.

Употреба

Од овог ризома израђује се у апотеци тинктура за испирање уста и јачање десни јер стеже слузницу. Ризом улази и у састав чајева који делују против пролива. Од ризома се прави уз помоћ црног вина један тоникум који служи за јачање. Чај од ризома понекад заједно с другим лековитим биљкама, служи за испирање рана, заустављање крварења из носа, болова у бешици и појаве крви у урину. Назив *potentilla* долази од *potentia* моћ јер се трава веома цени.

Проф. др Момчило
Горуновић

ОНИ КОЈИ ДОЛАЗЕ

ГРИВА

ширем плану. Међутим, да свако правилно има изузетака доказ је Грива.

Прва новосадска тешкометална атракција из дана у дан стиче све већи број поклоница

Главни град Војводине познат је, када је домаћа поп музика у питању или по једној романтичној (Балашевић, Балкан) или, пак, по модернијој тенденцији (Лаботорија, Пекиншка патка, Боје...). Одатле никада није дошла нека тешкометална група која би заинтриговала на

Група је постала позната практично преко ноћи. Тек што је Лепе Брене отпевала „Ситније Циле ситније“ они су, неколико дана касније, лансирали своју верзију исте песме „Ситније, сестро, ситније“ и захваљујући атрактивном видео-споту постали познати. Нешто кас-

није та њихова тешкометална варијанта Ковачево-Туцаковићеве песме нашла се на поклон плочи у једном стрипском издању и постала „златна“ јер је штампана у 102.000 примерака! То је заинтересовало највећег домаћег дискографског издавача – загребачки „Југотон“ – тако да се недавно појавио први албум Гриве насловљен „Ког сам ђавола тражио у теби“. Поред незаобилазне верзије хита Лепе Брене ту се налази још девет композиција самих чланова групе од којих су неке већ постале радо слушане на радио таласима („Ти си лија, ти си змија“ и „Свега ће бити, ал' нас никад више“).

За шест месеци постојања Грива (састав: Ђука-бас, Лајош-клавијатуре, Јанош-бубњеви, Златко-глас, и Јоца-гитаре) још у потпуности није нашла свој

идентитет али је непрестаном концертном активношћу изборила поприличну наклоност публике широм Војводине. Њихова верзија хеви-метала подразумева све врлине и мане овог фаха али да овај квинтет искусних музичара (раније свирали по разним новосадским групама) добро „праши“ – то им нико не може оспорити. Можда би, бар текстуално, могли да се растерете утицаја Рибље чорбе јер то није тапија за будућност и веће домете што им је очигледно заједничка амбиција.

У свету се осећа слабљење тешкометалног притиска али то никако не значи да Грива ради ђорав посао у овој средини. Уз Метро и Поморанцу, Новосађани су најистакнутије нове снаге на које „њено величанство бука“ најозбиљније рачуна.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

„СВЕГА ЋЕ БИТИ,
АЛ' НАС НИКАД ВИШЕ“

Музика: Јосип Сабо
Текст: Златко Каравла
Извођач: Грива

Плакала си дуго...
После кише
Желео сам да ти руку
пружим
Ал' рекла си да не треба ти
више
И да не желиш да те љубим

Схватићеш једном
Да пролазе дани
Да је глупо ал' не вреди
И пожелећеш да останемо
сами
У нашој срећи, паклу ил' беди

Ти као да немаш више снаге
Да се бориш јер тешко се
дише
И увек исто кажеш
Свега ће бити
Ал' нас никад више

ДИСКОГРАФИЈА ДИСКОГРАФИЈА

ROD STEWART

Рођен је 10. јануара 1945. године. Прославио се као члан састава Jeff Beck Group и Faces, да би потом успешно наставио солистичку каријеру. Приложена дискографија обухвата искључиво самостална издања.

„The Rod Stewart Album/An Old Raincoat Won't Ever Let You Down“ (1969)

„Gasoline Alley“ (1970)
„Every Picture Tells A Story“ (1971)

„Never A Dull Moment“ (1972)

„Smiler“ (1974)

„Atlantic Crossing“ (1975)

„A Night On The Town“ (1976)

„Footloose And Fancy Free“ (1977)

„Blondes Have More Fun“ (1978)

„Foolish Behaviour“ (1980)

„Tonight I'm Yours“ (1981)

„Absolutely Live“ (1982)

„Body Wishes“ (1983)

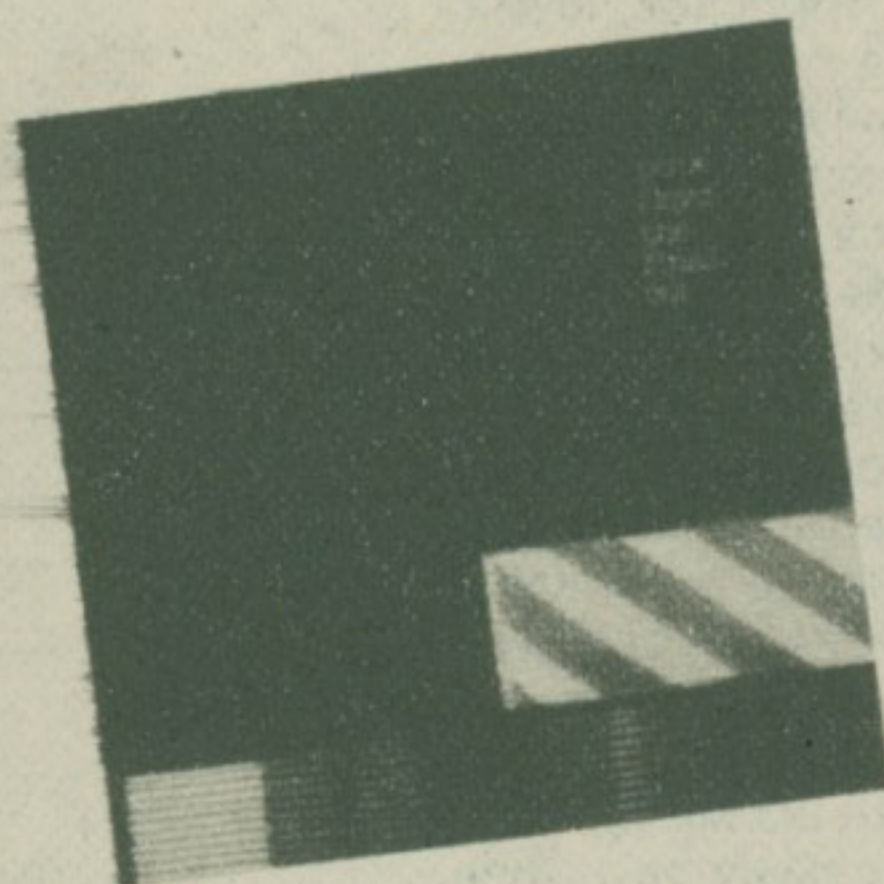
Композиције:

„Sing It Again, Rod“ (1973)

„Greatest Hits“ (1979)

НОВА ПЛОЧА

И НЕ ТАКО БЛИСТАВО ФИНАЛЕ

Посредством „Југотона“, сада и наша рок публика има прилику да се упозна са (вероватно) последњим остварењем једног од највећих састава свих времена, групом Пинк Флорд (Pink Floyd). Плоча „Завршни рез/Реквијем за послератни сан“ („The Final Cut/A Requiem For The Post War Dream“) замишљена је и реализована заправо као соло албум вође састава Роџера Вотерса (Roger Waters) јер, објективно, тешко је претпоставити да је било ко од преостале двојице чланова могао да пронађе макар делић себе у овим често претенциозним Вотерсовим преокупацијама.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ДА ЛИ ПОЗНАЈЕТЕ ELTONA JONNA?

1. Право име Елтона Џона гласи:
а) Роберт Цимерман
б) Региналд Двејт
в) Елтон Двејт
2. Име Елтон Џон узео је по:
а) музичарима из свог састава Bluesology
б) познатом енглеском књижевнику
в) једној својој композицији
3. Знате ли назив његовог првог сингла?
а) „Daniel“
б) „Goodbye Yellow Brick Road“
в) „Lady Samantha“

4. Елтон Џон одлично свира:
а) гитару
б) клавијатуре
в) саксофон
5. Успешно се окушао и као глумац у филму:
а) „Томи“
б) „Прокујало с вихором“
в) „Песма остаје истом“
6. Његова велика љубав је фудбал. Знате ли име његовог клуба?
а) Ливерпул
б) Ватфорд
в) Свонси
7. Осим по хитовима, Елтон Џон је чувен и по:
а) перикама
б) костимима
в) наочарима
8. Један је од ретких врхунских рок-уметника са запада који је гостовао у СССР:
а) тачно
б) нетачно

9. На прво место енглеске топ-листе доспео је тек 1976. године са песмом „Don't Go Breaking My Heart“ у дуету са једном познатом певачицом. Знате ли којом?
а) Меги Бел
б) Тини Тарнер
в) Кики Ди
10. Последњи албум Елтона Џона зове се:
а) „Song For Guy“
б) „Blue Eyes“
в) „Too Low For Zero“

ФОТО-ПРИЧА

JAPAN

Група Џепен (Japan) недавно је престала да постоји. Оставили су нам неколико добрих албума и низ одличних фотографија, међу којима су се највише тражиле оне са певачем Дејвидом Силвијеном (David Sylvian). Дејвиду, који важи за најлепшег мушкарца света, смеши се успешна солистичка каријера.

КАКО
ДА
ИМ
ПИШЕМ

LEONARD COHEN
c/o CBS, Bleichstr. 64, 6 Frankfurt/M, Deutschland

MANFRED MANN
c/o HMM, 490 Kent Road, London SE 1, England

АЕРОДРОМ
Јурица Паћен, Видрићева 31, 41000 Загреб

НЕ ОСВРЋИ СЕ НА
ПРОШЛОСТ

Никад нећеш имати боље
сутра ако све време раз-
мишљаш о јуче

Devo

ЗАНА НИМАНИ

— Први пут сам пропевала у обданишту, на једној приредби, када сам имала четири године. С обзиром да је то било стварно јако давно, више се не сећам шта сам певала, али је то свакако била нека дечија песмица типа „Лептирићу шаренићу...“ Трему нисам имала јер сам, заправо, била срећна што ће неко најзад да ме слуша...

Онда сам уписала музичку школу и завршила најпре нижу

па средњу, одсек клавир, тако да сад у групи за нужду могу да свирам клавијатуре. Зана је моја прва и последња група, само што смо се пре осам го-

дина звали Сутон. Међутим, мој први наступ с њима био је под називом Авала јер смо за Нову 1976. свирали у Словенији и било је важно да се из имена закључи да смо из Београда. Певала сам „Killing Me Softly“ од Роберте Флек (Roberta Flack), „Yesterday“ од Битлса (The Beatles), чак и једну полку... Пре но што смо почели да свирамо била сам страшно уплашена, али је сав страх нестао када сам запевала. После је било и више него весело...

У мене је љубав

БИЈЕЛО ДУГМЕ

У почетку, 1973. године, популарна сарајевска група звала се Јутро; то име наденуо јој је оснивач, бивши ритам-гитариста Индекса Исмет Арнауталић. Када је Горан Бреговић одлучио да га „отпусти“, Исмет се наљутио што је састав задржао „његово“ име и без њега у постави, па је чак успео да им издајствује и забрану снимања на радију. Пошто је песма „Кад би“ био бијело дугме“ већ била хит локалних размера, група је одлучила да ново име буде баш Бијело дугме.

РОК ДАТУМ

26. август 1970.

Почео фестивал на острву Вајт. Мало парче копна које се налази јужно од Енглеске, позната туристичка област Британије, ушло је у све енциклопедије као место одржавања „последњег великог рок догађаја“. Разуме се, касније је било и већих и још много „последњих великих рок догађаја“ али је Вајт фестивал ипак остао непоновљив. Више од 400.000 младих из целе Европе похрлило је да током 4 дана и ноћи види и чује изузетан скуп рок музичара. Звезде програма су били: Џими Хендрикс, Дорс, Ху, Тен јирс афтер, Џетро Тал, Џони Мичел, Тејст, Фри, Мелани, Слај и Фемили стоун, Супер-тремп...

РОК

ПОЈМОВНИК

Бони Тајлер (Bonnie Tyler)

Веома популарна у другој половини седамдесетих са великим хитом „It's A Heartache“, Бони је потом нестала у правцу анонимности. Почетком ове године уследио је (изгледа дефинитиван) повратак на сцену: и сингл „Total Eclipse Of The Heart“ и албум „Faster Than The Speed Of Night“ забележили су врло високе позиције на светским топ-листама. Тврди се: ко се једном подигне из „мртвих“, остаје међу бесмртнима!

Ток Ток (Talk Talk)

Енглеска поп група основана 1981. године. Чине је Пол Веб (Paul Webb), Ли Харис (Lee Harris), Сајмон Бренер (Simon Brenner) и Марк Холис (Mark Hollis). Први успех имали су већ првим синглом „Mirror Man“ (1982). Актуелан албум: „The Party's Over“.

Тото (Toto)

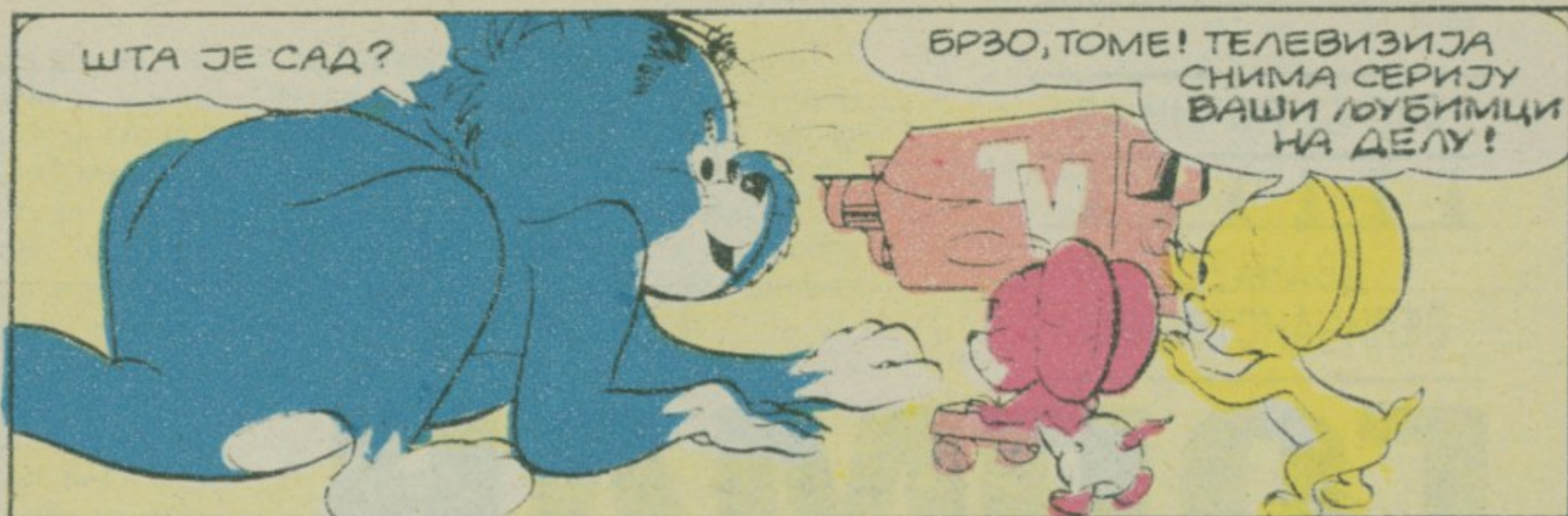
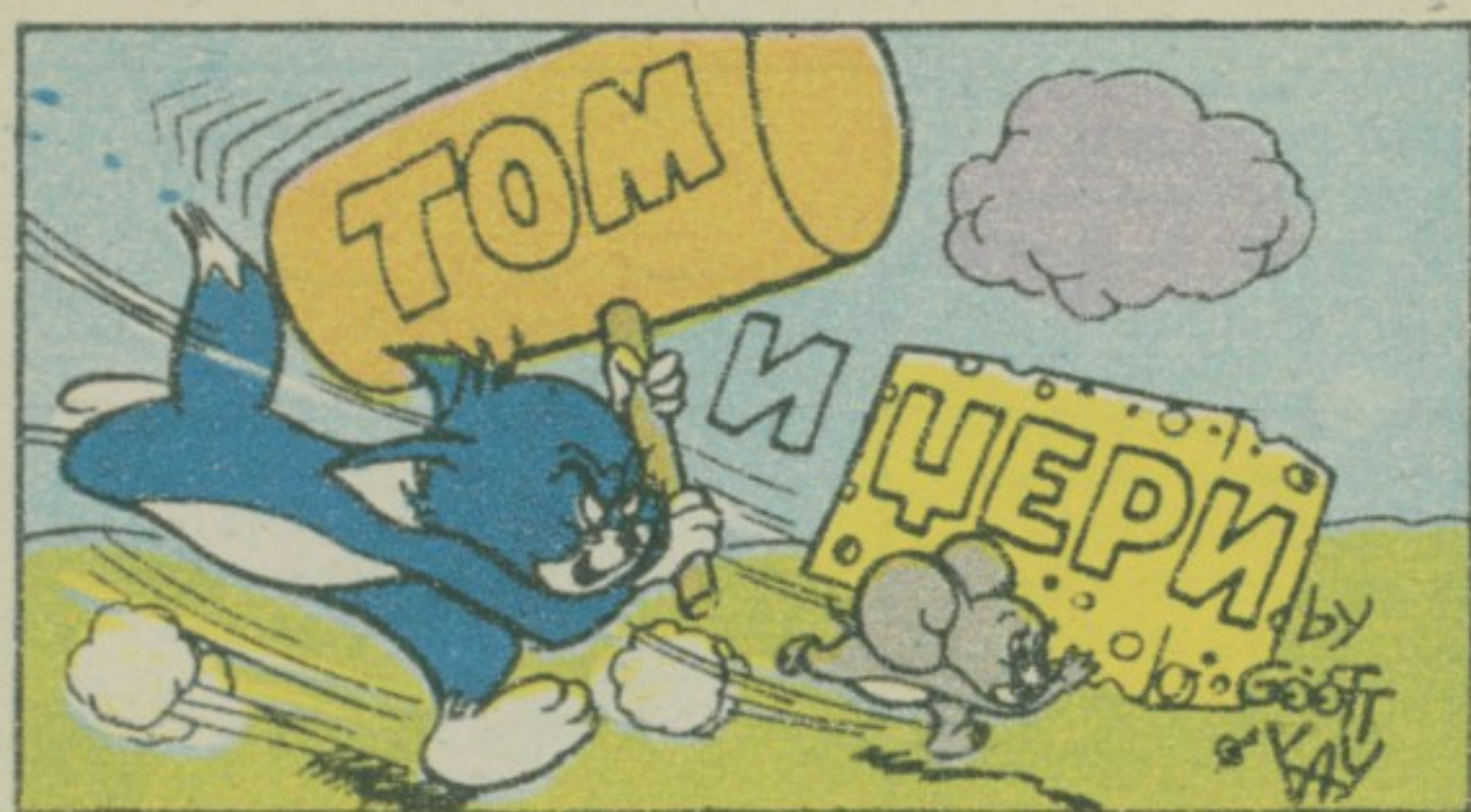
Ову групу чине најбољи сешн музичари Калифорније — кад су одлучили да се удруже у сопствени посао, јасно је да то није нимало безазлена ствар. Чланови — Стив Лукатер (Steve Lukather), гитара, вокал, Џеф Поркаро (Jeff Porcaro), бубњери, Боби Кимбол (Bobby Kimball), вокал, Стив Поркаро (Steve Porcaro), клавијатуре, Дејвид Пеич (David Paich), клавијатуре и вокал (он пева „Африку“!) и Дејвид Хангејт (David Hungate), бас — осим по „Африци“ („Africa“) памтимо и по прелепој „Росани“ („Rosanna“) и сјајном албуму „Toto IV“, с којим су поборили аплаузе и критике и публике.

Твајстид Систер (Twisted Sister)

Предвођен певачем Дијем Снајдером (Dee Snider), овај састав кроз његов помало „женствени“ имиџ покушава да понуди нешто ново на хеви-метал сцени. Актуелан албум: „Under The Blade“.

Код **РЕЗ**-а је увек нешто ново!

Ако радо узимаш **РЕЗ** бомбоне
и играш се **РЕЗ** фи урицама,
пошаљи нам 5 омотница
РЕЗ бомбона, а ми ћемо
ти послати лепо **РЕЗ** књижицу.
Као пријатељ **РЕЗ**-а користићеш
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај свакој деци
на овом месту о новостима
за пријатеље **РЕЗ**-а.

Омотнице шаљи на адресу:
„РЕЗ ПРИЈАТЕЉ“, 61111 — ЛУБЉАНА, п. п. 8 заједно са твојим
подацима. (име и презиме, улица, кућни број, место и поштански број)

ХП КОЛИНСКА
ЛУБЉАНА

КАКО СУ ПОЧИЊАЛИ

ДВАНАЕСТ
ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

ГОЛМАН НА 64 ПОЉА

– КАКВА ТЕ БРИГА, ДЕЧАЧЕ, НАТЕРАЛА
ДА ДОЛАЗИШ У ОВО ВРЕМЕ – НЕРВОЗ-
НО ЈЕ УПИТАО ВРАТАР. – ЈА САМ МИХА-
ИЛ ТАЉ И ДОШАО САМ ДА ИГРАМ СА
ПРВАКОМ СВЕТА БОТВНИКОМ – ОДГ-
ВОРИО ЈЕ МАЛИША САМОУВЕРЕНО.

За коју годину шаховски свет прославиће стогодишњицу борбе за титулу светског првака. У том периоду на шаховском трону смењивало се дванаест играча, изузетне снаге и челичне воље. Сваки од њих је на свој начин пле- нио хиљаде срца поклоника ове древне игре. Па ипак, један одска- че мада је на престолу остао вео- ма кратко, као и Смеслов само го- дину дана, али је међу милионима оних који играју шах остао вечно.

Тешко је у дугој историји шаха пронаћи величину, а било их је за- иста много с којом би се могао да упореди Михаил Таљ, шампион о коме је реч. Блеснуо је попут Морфија, али се није угасио тако рано као несрећни Американац. И Таљ је изазивао неверицу својим начином игре као и Ласкер, али није као стари шампион био изгуб- љен у свакој другој партији већ, по сопственом „признању“ – баш у свакој. То што је већину тих пар- тија добио, злбници су приписи- вали оном старом веровању, да срећа прати храбре, а Таљ је био више него храбар.

Зовите ме Јашин

Родио се у Риги почетком но- вембра 1936, тачно сто година по- сле првог званичног шампиона у историји шаха у кући за коју би се тешко могло рећи да се ту волео и играо шах. Мали Миша је већ у трећој години запањено родитеље, рођаке, суседе и све оне са који- ма је долазио у контакт: не само да је научио сва слова и да је теч- но читао већ је напамет знао да понови целу страницу коју је про- читао.

– Ти ћеш, малиша, право у тре- ћи разред – рекао је после само неколико дана наставе учитељ из- ненађеном Миши. – Овде ти нема шта да научиш.

Тако је Михаил Таљ почео ос- новну школу од трећег разреда. И ту је имао са новим учитељем „проблеме“. Једног дана педагог је озбиљним и строгим гласом упозорио малишане да оловка и свеска нису ту да би биле декор

овај је наредио Миши да пође са њим у дечију собу да га упозна са једном игром... Много година кас- није сам Таљ ће се сетити дана и када је пружао отпор тој „досад- ној игри“. Научио је потезе, како се фигуре крећу, како једу једна другу и како се добијају матови. Тих првих дана дружења са ша- хом био је једноставно „топовска храна“ за старијег брата. И управо ти стални порази пробудили су у њему понос. Погађали су га много више него што је то показивао. Увече дуго није могао да заспи размишљајући шта да уради, како да доскочи брату и победи га. И онда се сетио. Следећег дана, по- сле завршене наставе, није остао у школском дворишту иако је била договорена фудбалска утакмица

Михаил Таљ је рођен 9. XI 1936. године у Риги. Титулу је освојио побеђивши Ботвини- ка у Москви 1960. године са 12,5:8,5. Идуће године, у ис- том граду, Ботвиник је по- вратио титулу у реванш мечу постигавши победу од 13:8.

упоредити са човеком који је не- где на улици прогутао вирус реци- мо хонгконгског грипа. Хола тако човек по улици, безбрижан и спо- којан јер још не зна да је у ствари болестан. Он је весео и одлично се осећа, а у њему микроб ради свој посао. Тако нас и шах, полако али сигурно, у сваком случају не- приметно, увлачи у свој челични загрљај из кога се касније не можемо извући.

Само после неколико месеци брат је положио оружје. Миша ни- је осетио ону радост победника за којом је толико жудео и коју је та- ко дуго чекао. Видео је да брат уосталом игра слабо. Таквог про- тивника и није тешко победити. А и није имао никакву жељу да са њим игра јер му није пружао оз- биљнији отпор.

Губи се, он спава!

Миша се више не одваја од ша- ха. Увече мајка мора да му узима књиге из руку да би дечак могао да спава. Таљ је од малих ногу био склон маштању. Замислио је себе као шампиона Риге. У школи је више пута био опоменут што за време часа испод клупе чита ша- ховске часописе. Али, тешко га је било казнити јер је био одличан ђак. Средњу школу је завршио са петнаест година и имао је велике проблеме да се упише на факул- тет.

Његов дечачки шаховски идол био је првак света и имењак Ми- ша Ботвиник. Данима је маштао о сусрету са шампионом и када је чуо да је велики Ботвиник у Риги, узео је шах и запутио се право у одмаралиште на периферији града у коме је овај боравио.

– Каква те је брига натерала, де- чаче, да у ово време долазиш – упитао га је вратар.

– Ја сам Михаил Таљ и дошао сам да играм са прваком света Ботвиником.

– На жалост, не могу те пустити унутра. Ботвиник се сада одмара, не смем га узнемиравати.

– Али ја вас преклињем да ме пустите, сам ћу све остало среди- ти.

– Хајде, губи се, он сада спава. Дечак се тужно окренуо и оти- шао кући.

Десетак година касније, оства- риће му се сан. У свом првом сус- рету победиће свог идола и по- стаће најмлађи шампион света, најмлађи у целој историји те бор- бе. Када годину дана доцније буде изгубио титулу, туговаће заједно са њим цела родна Рига. Вратив- ши се из Москве са реванш-меча узвикнуће забринутој мајци на кућном прагу:

– Не секирај се, мама, сада сам најмлађи екс-шампион у историји шаха.

Б. М. – М. Б.

већ да се користе. Мали Таљ је, наине, све математичке задатке решавао напамет. Код куће се мајка чудила зашто дечак ништа не пише у свескама. Али оцне су биле веома добре, све саме пети- це.

Мишу, док је био дечак, шах уопште није привлачио. Маштао је да постане фудбалер. Био је доста нежног здравља и слабашне те- лесне конструкције па је у разред- ном тиму био голман.

– Побогу, сине, опет си раскрва- вио колена и лактове. Какве су то глупе игре и ко те тера да се баца- каш по земљи – по ко зна који пут упитала би га мајка када би дошао из школе сав прашњав и одран.

– Мама, био сам фантастичан. Спасао сам наш тим пораза. Нате- рају другове да ме од сутра зову Јашин.

– Који ти је сад тај Јашин? Боље је да играш нешто мање опасно.

Микроб из Хонгконга

Неколико дана касније мајка је позвала старијег сина и озбиљно га упозорила да се позабави Ми- шом јер се уплашила за његово здравље. Ако већ не зна неку другу игру или спорт, треба да га научи, старији је. И немајући куд,

његовог разреда. Није отишао ни кући, већ у рејонски Дворац пио- нира.

– Чико, да ли ми можете рећи где је овде шаховска секција – упитао је човека који је пред вра- тима чекао своје дете. Овај га је упутуио на портира.

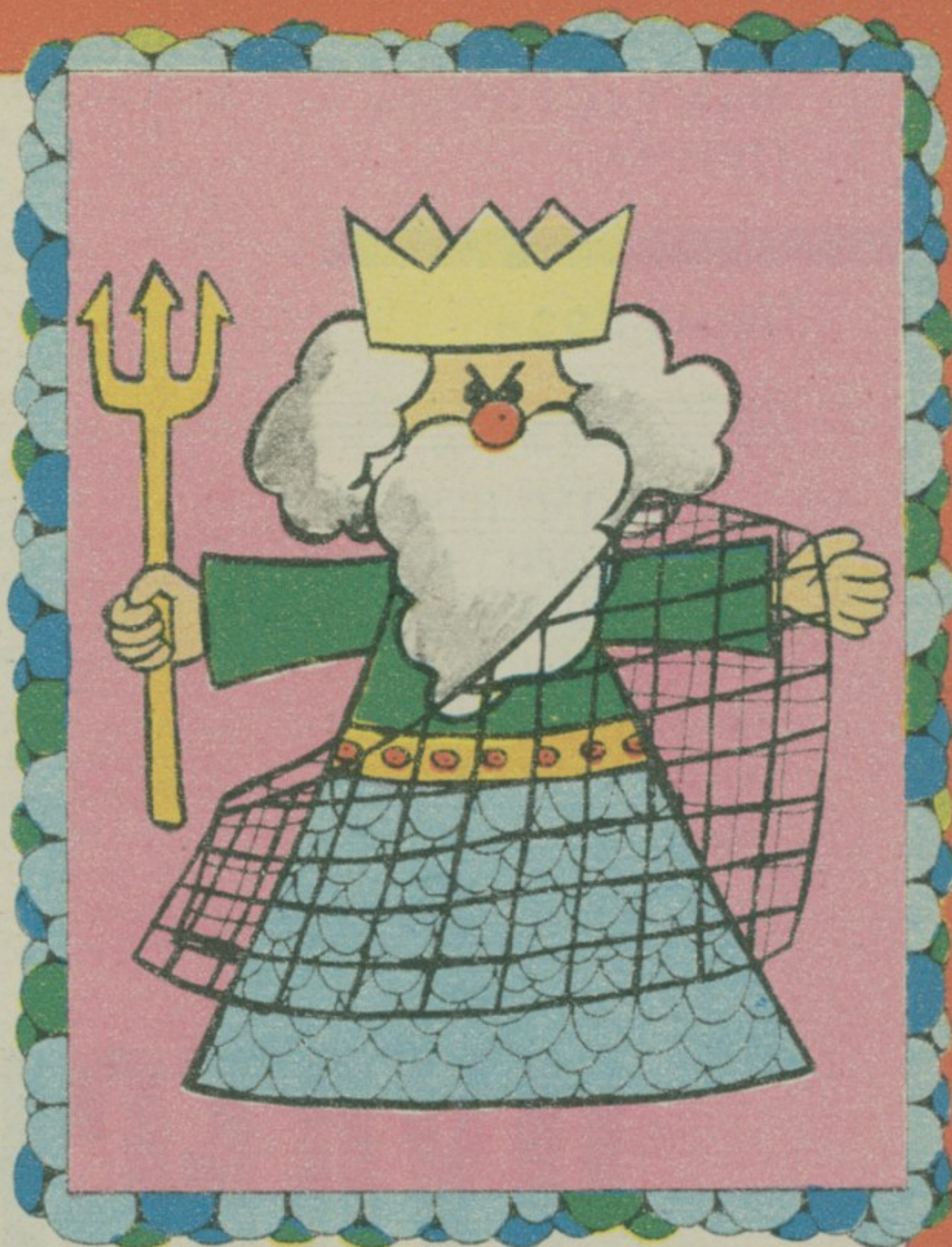
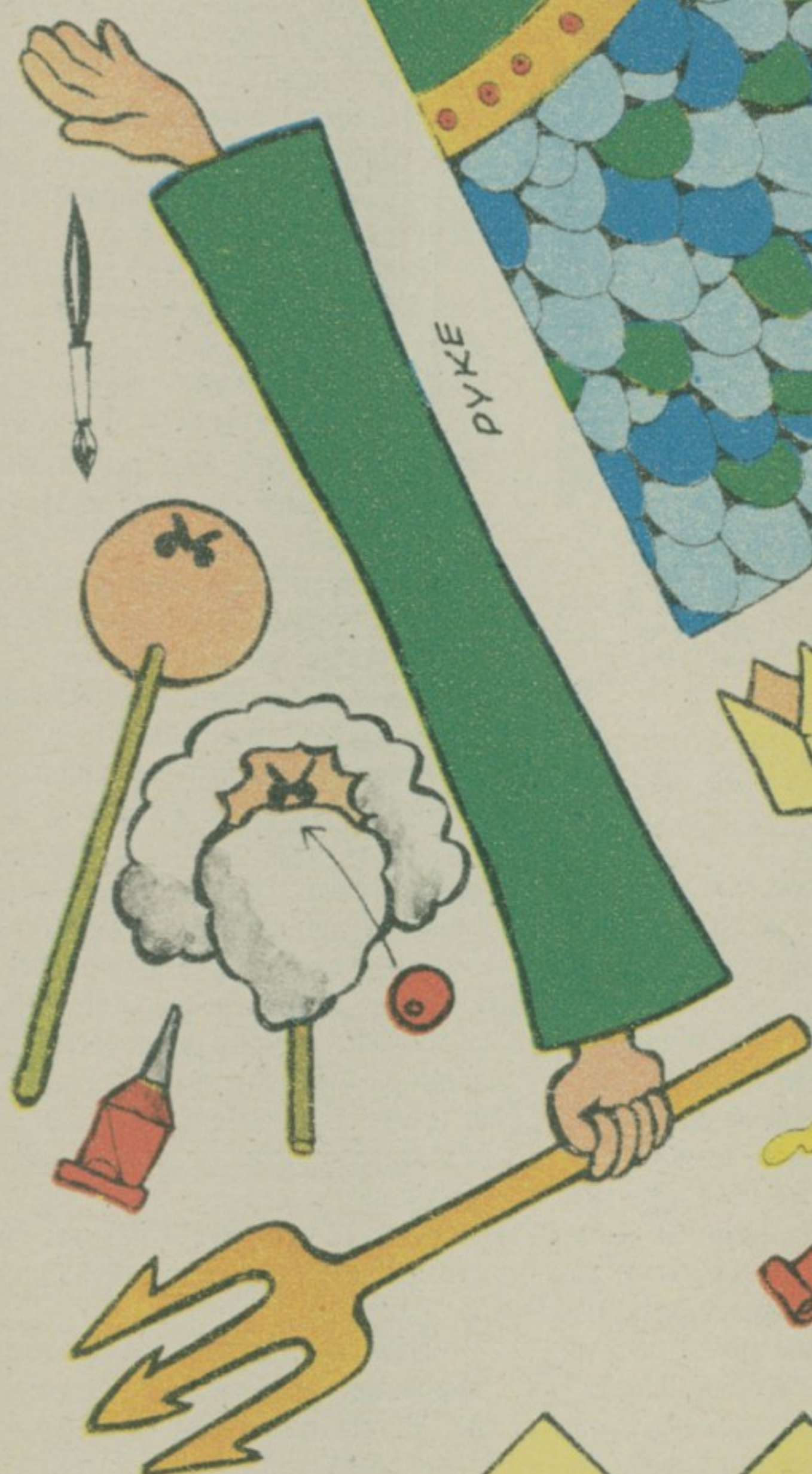
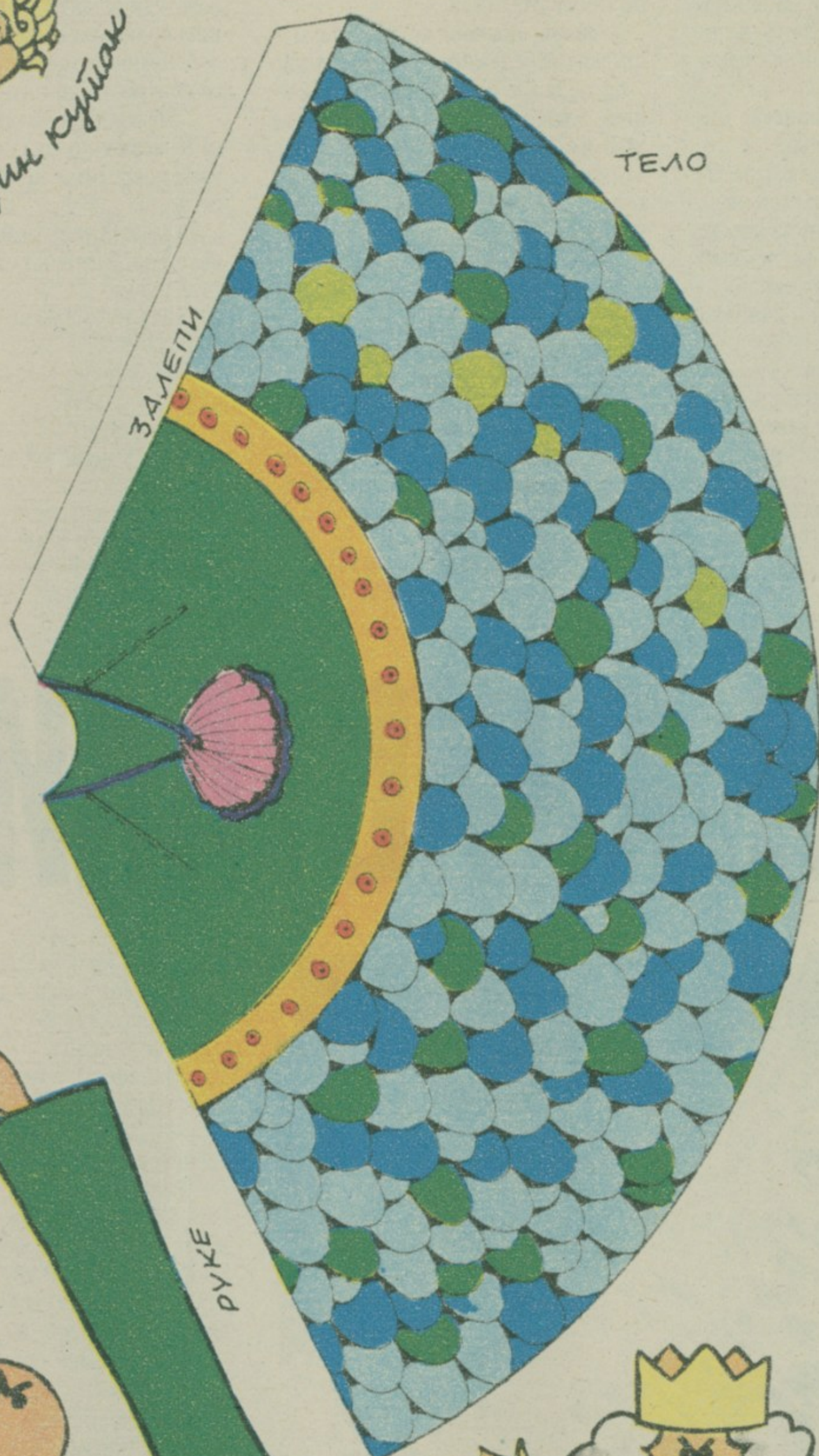
– Ти дакле желиш да те ми овде научимо да играш шах да би мо- гао да победиш старијег брата. А колико он има више година од те- бе – упитао је Мишу руководиоца шаховске секције Јанис Крузкоп.

– Само две године – одговорио је дечак.

– У реду, дођи сутра са неким старијим да те прво учлане у сек- цију. А да ли ћеш побеђивати бра- та, зависи од тебе.

Следећег дана Михаил Таљ је постао један од слушаца шахов- ског курса. Чинило му се, бар оних првих дана, да није научио ништа ново. Нико му није одмах, онако из рукава, показао шта да одигра, па да брат буде побеђен. Али није одустао, редовно је до- лазио на наставу и полако осећао да се шах увлачи у њега.

У књизи „У огњу напада“ Таљ овако описује своје прве контакте са шахом: „А моја прва партија... Када било ко од нас први пут до- ђе у додир са шахом, може се

Најправније НЕПТУНА

Данас вам предлагемо да направите Нептуна, римског бога мора који по веровању обитава у златној палати на дну мора и својим трозупцем узбулжава га и смирује, изазива потресе, по-тапа стене и острва... На цртежима су дати тело, руке и круна Нептуна, а још вам је потребна и једна пинг-понг лоптица, дрвце или чачкалица и мало не много тврдог картона. Спремите такође и мало вате (може и вуница) за косу и браду. Тело и руке Нептуна залепите на картон и исеците. Круну залепите на папир или сасвим танак картон па исеците. Пинг-понг лоптицу пробушите са једне стране и увуците чачкалицу па лоптицу обојите са розе темпером. Најпре умочите четкицу у сапун, иначе се боја неће прихватити на лоптицу... Затим нацртајте љуто лице као на слици. Онда залепите вату као браду и косу, на крају црвену перлу као нос. Нос можете направити и од црвеног пластелина. Затим круну залепите по месту где је означено, па је залепите на главу. Сада залепите тело по месту означеном „залепи“, жилетом исеците по цртицама где ће се провући руке и на крају ставите штапић са пинг-понг лоптицом, која представља главу. Од мрежице које се користе за амбалажу земички или поврћа направити огртач-рибарску мрежу, којом ћете увити лутку Нептуна. Готову лутку видите на слици у раму, у горњем десном углу.

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Џејмс Кози

**– ГОСПОЂО, НЕРВНИ
МОДУЛАТОРИ У ВАШИМ
РУКАМА ИСТО СУ КАО
КАД БИСМО
НЕАНДЕРТАЛЦУ ДАЛИ
АТОМСКЕ РАЗАРАЧЕ! –
РЕЧЕ МАЈОР МИРНО.**

IV. – Извадио је нотес и наставио:

– Не знам зашто, али сви ми залупе врата иако се тврди да је Класа IV веома љубазна и да су њени припадници увек спремни за смех и разговор.

– Па, понекад јесу, а понекад нису. Зависи од расположења.

– Чудно, мислио сам да имате уграђене модулаторе расположења... али, ко ће све запамтити за све те различите Класе. А ово? – показао је прстом на телевизијски екран.

– Да... сад је искључен – одврати Мелинда.

– Шта? – запрепашћено узвикну човечуљак. – Па, ви примењујете слободу Класе VI! То је невероватно! Ништа се не зна засигурно док се не обиђе терен, то сам увек тврдио – почео је нешто да бележи у свој нотес. – А имате атомску енергију?

– Па имамо, свакако.

коме живе пристојни људи! Уједно, ја нисам на суду пред поротом! – љутну се Мелинда.

– Значи, обичаји су табу тема – студент је бележио. – Баш ми је жао – погледао је на сат. – Ух, што касним! Ево, сад ћу вам показати све што имам... Желите ли антигравитационе сандале? Соларни мини-конвертор? Жао ми је што селекција није нарочита, али на Каполи су ми казали...

Мелинда је узела једну малу зелену епрувету.

– Ах, то је само регенеративна течност. Међутим, не видим да имате рана, посекотина или модрица.

– Хм – рече Мелинда сумњичаво – ово мора да лечи бубуљице, ране, рак на кожи, чини да вам коса порасте и све остало.

– Тачно. Види се да имате моћ скеновања – рече Портеус озбиљно.

вао и одушевљено климао главом.

– Значи – рече он искрено запањен – ви живите у овим примитивним колибама својом вољом?

– Извините ово је блок ГИ, који се сматра луксузним...

– Невероватно... Нисам знао да се Класа IV понекад враћа лавнашњим покретима за повратак у природу...

Тада се Хари јуниор пробудио и почео да кмечи. Студент се укочио и узвикнуо:

– Шта је то?! Алармни уређаји за безбедност?

– Не, мој син – одврати Мелинда и оде до колевке.

– Тек рођен?

– Не, 18 месеци. Сад му излазе зубићи.

Протеус се згрози: – Каква штета. Очигледни атавизам. Зар га нису примили... Ви га одгајате и чувате? Јадник.

ЧУДЕСНИ КРИСТАЛИ

Да је продавац дошао само пола часа раније док је мали Хари вриштао у колевци, Мелинда би му залупила врата пред носом. Међутим, када је zazвонио, беба је мирно спавала. Мелинда је рашчешљала косу, обукла нову кућну хаљину и листала свој омиљени модни часопис.

На вратима је стајао човечуљак обријане главе са торбом у рукама и љубазним осмехом на лицу:

– Диван дан, госпођо! Имам ствари за продају.

– Није ми ништа потребно.

– Молим вас! То ми сви кажу, а ја немам много времена! Морам се вратити на факултет до подне.

– А ви студирате?

– Да. – Лице му се озари. – Антропологију страних бића.

Мелинда је омекшала. Шта све не раде са овим јадним младићима и девојкама данас на факултетима, помислила је. Брију им главе, терају их да носе одређена одела. То је прави криминал!

– Добро, уђите – рече Мелинда. – А шта имате у торби?

– Флангере, осцилоскопе, тежинске мини-генераторе, нервне модулаторе...

Мелиндино лице показивало је потпуно неразумевање. Човечуљак се намршило:

– Ви то свакако све употребљавате? Ово је културна Класа број IV, зар не?

Мелинда неприметно слегну раменима. Тада студент угледа телевизијски апарат.

– Ах! Монитор... Добро је. За тренутак сам помислио да сам погрешио... Али, да се упознамо. Ја сам Портеус. Знате, радим дисертацију о припадницима Културне класе

– Свемирска путовања?

– Па – поче Мелинда гледајући у телевизор – имају „Свемирску патролу“, „Васионског кадета“, „Приче сутрашњице“...

– Одлично! Ракетни бродови или поља силе?

Мелинда затрепта и не одговори ништа.

– А ваш муж, има ли он један?

Мелинда одмахну главом беспомоћно.

– А какав је ваш економски статус?

– Слушајте, младићу, каква су то питања? Шта се све то вас тиче...

– Извините, госпођо, нисам знао да је то табу тема... Ево показујем вам и ствари које продајем али, да вам искрено кажем, ово је јединствена прилика да сазнам нешто више о вашим дивним примитивним формама, вашим обичајима...

– Чекајте, ово је пристојан крај у

– Чеге?

– Па, скеновања.

Какве све речи ова младеж данас не употребљава, помисли Мелинда.

– Али, видите, могу вам демонстрирати дејство...

– Важи. Ајде, нека вам порасте коса – одврати Мелинда са зловним смешком. Студент отвори епрувету, намаза мало течности на ручни зглоб и после неколико тренутака појави се прамичак косе. Мелинда замало није пала у несвест. Нешто овде није у реду, помислила је, али није могла да одоли а да не упита: – Колико кошта?

– Пола часа вашег времена за одговоре на постављена питања.

– У реду, али ништа лично.

Почео је одушевљено са питањима која је Мелинда оценила као претежно наивна, понека као глупа, а нека сасвим неразумљива. Међутим, студент је бесомучно записи-

вао и одушевљено климао главом. – Јадна сам ја! Покушавам да убедим свог мужа Харија да узмемо дадиљу, али он увек каже да за то немамо новца.

– Манифестује несигурност – настави Портеус гледајући бебу. – Показује дефинитивне параноидне тенденције.

– Родио се две недеље пре времена – љубазно настави Мелинда – па је ваљда зато врло осетљив.

– Ха! Имам ПРАВУ ствар за њега! – узвикну студент. – То је нервни модулатор. Употребљавамо га на Ригелу Два за заостале. Може вам помоћи.

Мелинда погледа дивне кристале у облику призме. Хари јуниор их је такође посматрао напетом.

– Само кад би био мање кењкав, мање плакао – промрмља Мелинда.

– Кристали поспешују неуралгични ток – објашњавао је Портеус поносно. – Помажу да се заустави неупотребљених 80%. Пресимптоматична меморија није угрожена због аутоматског церебралног пропуста у случају преоптерећења. Плашим се да неће помоћи више осим да иницира и развије његов садашњи интелектуални потенцијал... али, један интелигентан идиот, иако је ипак идиот...

– Како се усуђујете! Срам вас било... Напоље! – побеснела је Мелинда.

– Извините, госпођо, нисам хтео да вређам. То је логичан закључак, ако је дете остављено са мајком... Опростите!

– А сад ми је стварно доста! Све причате нешто што не разумем. Купићу овај кристал и онда се губите!

– Ух, не би требало да вам наплаћим, али једна ваша новчаница ће бити тако диван додатак мом по-

глављу о злоћудним примитивним народима... Која вам је јединица плаћања?

– Је ли вам долар доста?

Портеус се дивео слици Џорџа Вашингтона и превртао новчаницу а затим се учтиво наклонио, захвалио и отишао.

Мелинда је ставила мало течности на трепавице и била веома задовољна резултатом. Дала је кристалну призму Харију да се игра. Цело поподне Хари није ни зуцнуо. Мелинда је била пресрећна. Гледала је програм на миру.

Онда се јавио њен муж са уобичајеним извињењем да мора остати дуже у лабораторијама јер се његов пројекат приводи крају. Мелинда је одговарала резигнирано, разочарано и бесно, као и сваке вечери током последње две године откад је Хари почео да ради на макети експерименталног свемирског брода за далека путовања у васиону. Опет сама, опет телевизија...

Тачно у пет по подне неко зазвони на вратима. Мелинда је занемела: човек који је стајао пред њом био је слика и прилика Портеуса само је носио метално одело и црну тунуку.

– Госпођа Мелинда Адамс? – чак је и глас био крут и застрашујући.

– Длаа... зашто?

– Ја сам мајор Норд из Галактичке Безбедности – поклонили се. – Рано јутрос вас је посетио извесни Портеус – долао је са презиром. – Оставио је овде нервни модулатор. Тачно?

Мелинда је улашено климнула главом и пустила мајора да уђе. Приметио је њен страх: – Госпођо, дугујемо вам извињење због ове несрећне забуне. Портеус је погрешно закључио да сте ви Културна Класа IV, а ви сте у ствари Културна класа VII. Изволите – пружио јој је новчаницу од једног долара – то је ваша новчаница. Можете проверити серијски број. Молим вас, предајте ми модулатор.

– Ја... ништа не разумем... Је ли он крадљивац?

– Не, он је био благо речено немаран у одређивању својих свемирских координата. Међутим, исправили смо га. А сада, молим, где је?

– Знате шта, господине, ја сам тај... како се зове... купила и поште-но га платила. Мали Хари је миран цело поподне... Уједно то није моја грешка, а... а... уједно, имате ли ви налог за претрес?

– Госпођо – рече мајор мирно – да ли вам морам објашњавати последице и дејство ових кристала на примитивне културе? То би било исто као кад бисмо дали неандерталцу атомске разараче. Где бисте тада сви ви били? Без сумње би се љубали на дрвећу. Шта би било да је Хитлер поседовао знање о пољима силе? – Уздахнуо је. – Где вам је син?

Увела га је у дечју собу. Хари се играо својим нотесима. Срећом, кристална призма лежала је бачена у ћошку собе.

Мајор Норд ју је подигао, пажљиво, прострелио малог Харија

па се обратио меким гласом Мелинди:

– Рекли сте да се играо овим цело по подне?

Вероватно је матерински инстинкт прорадио у Мелинди, па је одречно одмахнула главом. Мајор Норд је и даље посматрао Харија. Мелинда осети да су животи њен и њеног детета угрожени, па из страха повика:

– Зар је то посао!? Трчите околу по тим вашим галаксијама и плашите жене и децу! Узмите тај ваш стари... модулатор, или како га већ зовете и губите ми се с очију! Оставите поштен свет на миру!

Мајор Норд се намрштио. Кад би само могао бити сигуран. Пи.џио је упорно у Харија јуниора, па најзад промрмљао: – Очигледна егоманија. Изгледа да није имао утицаја на њега. Чудно.

– Хоћете ли да зовем у помоћ?

Мајор Норд уздахну, поклон се, па додирну малу полуку на својој туници и нестале.

– Неки се људи стварно понашају немогуће – рече Мелинда малом Харију. – Само кад је отишао... ух, и није ми одузео зелену течност! Хм! Ипак сам га преварила.

Хари је имао такође израз олакшања. Из сасвим другачијих разлога.

Велики Хари, отац и муж, вратио се кући несигурног корака касно увече. Мелинда га је чекала.

– Хари, па ти си попио! – Запањила се јер то није био обичај познатог научника.

– Драга моја, удала си се за пропагатор научника... Један део моје експерименталне макете је нестало... Пуфф! Нема га, испарио се! На папиру је све изгледало завршено.

Мелинда га замоли да погледа да ли је мали покривен. Хари уђе у синовљеву собу, покри дете и сруши се на столицу поред колевке: – Јадно моје дете – рече гласно. – Твој стари је пропао неуспешан научник. Мислио је да може постати човека међу звезде помоћу низа хелијумових нуклеуса... Ох! Био је сувише паметан, на све је мислио: помоћни цетови да одбију негативни потисак, па један фини удар позитивних алфа честица... – Заронио лице у шаке.

– Матори, зар ти никад није пало на памет да убациш неколико молекула ваздуха у циљу растерећења тока? Покушај вакуум, човече!

Велики Хари скочи на ноге: – Јеси ли ти то нешто казао, сине?

– Глу... глу... ммм.

Велики Хари груну у трпезарију, зграби хартију са писаћег стола и одједном сасвим трезан поче да пише низове формула. После два сата позва такси и одлете у лабораторију. Мелинда је опет остала сама.

Мали Хари је почео горко да плаче. Био је очајан. Чак и у најповољнијим условима требаће му ДЕВЕТНАЕСТ ГОДИНА ДА ПОСТАНЕ ГОСПОДАР СВЕТА. А то је стварно читава вечност, тако је страшно чекати!

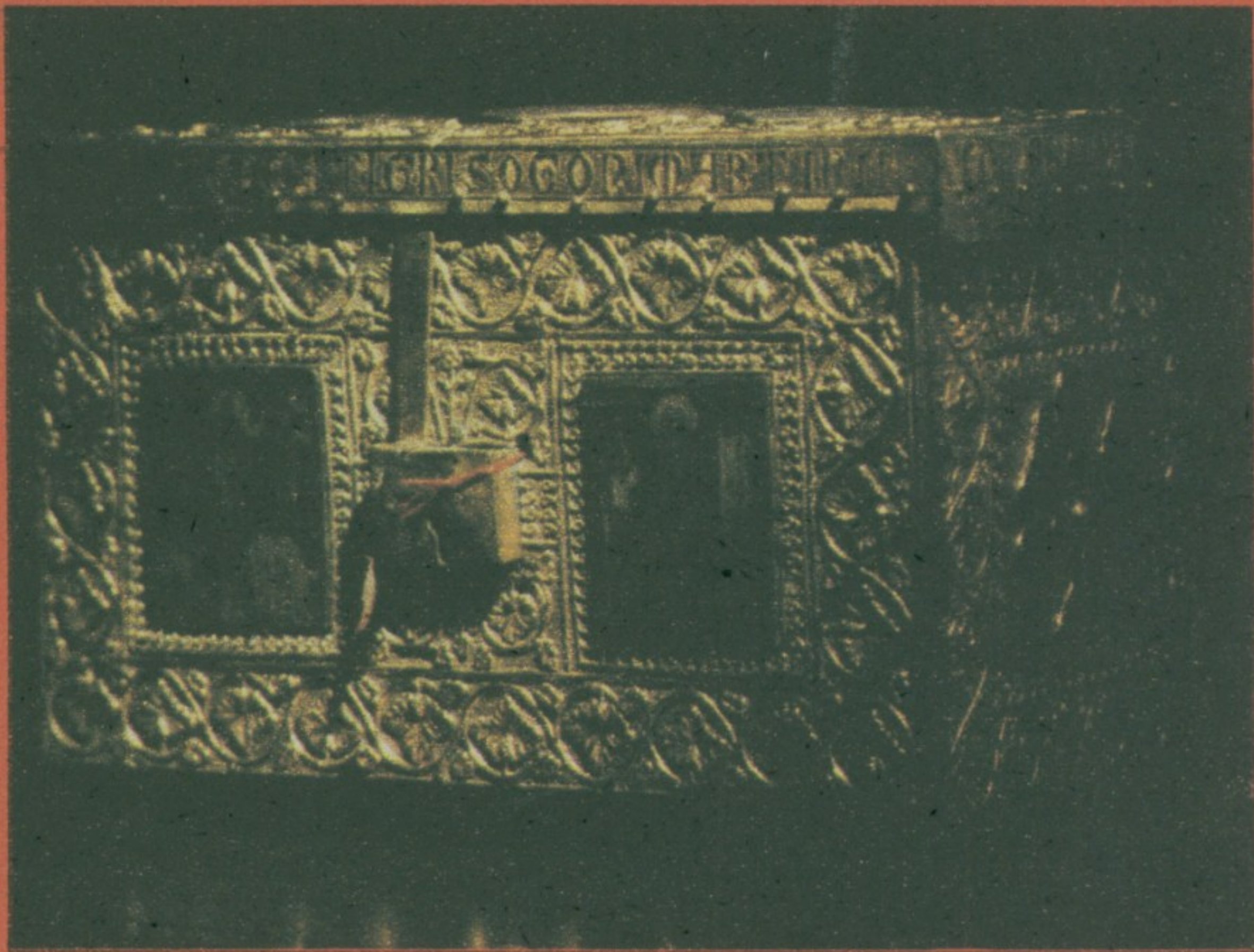
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	САС- ВИП, ПОТПУ- НО	ОНО ЧИ- МЕ ЈЕ НЕШТО ОБЛОЖЕ- НО	НАПОР ПРИ ВР- ШЕЊУ РАДА	БЕЧАТИ, ТАНДР- КАТИ	ИСПА- РИВАЧ (ПЛАТ.)	КОРПА ОД ПРУ- ГА	КИСЕ- ЛОСТ, ЉУТИ- НА (ПЛАТ.)
ПОТРЕБ- НА СТВАР							
МЕСТО У ДАТ- ПЛАЦИ- ЈИ							
РАЗБИ- ТИ У КОМА- ДЕ							
СТАП, БУК							
ЕРНЕС- ТО РЕВА- РА			РЕЖИСЕР ЈАНКО- ВИЋ ХОЛАНД- СЛИКАР				
ИЗЛОЖ- БЕНИ ПРЕД- МЕТ	РОМАН ПАЗО- ША ЗИ- ЛАКИ- ЈА						
"ЕАСТ"		ГРИКО СЛОВО ОВРУКА- ТИ				ПУСТИ- ЊАК, ИСПОС- НИК	
ОРГАН ЈАВНЕ СЛУЖБЕ ОДБОР							
ИСТОРИЈ- СКО ПЕС- ТО У ТИЦИ				ЗЛАТО (ФР.) НАША СЛИКАР- КА			ПИСАНА САДР- ЖИНА ГОВО- РА
ЦЕПНИ НО- ЖИЧ							
СРЕД- ЊОВЕ- КОВНИ ГРАД У ХРВАТС.					АВТО ОЗНАКА ПАНКАР- СКЕ		
ИМЕ ПЕВАЧИ- ЦЕ СПИ- РОВЕ					"IN PAR- TIBUS" ЗБИ- ТКА		
ОСОБЕ КОЈЕ ПЕВАЈУ АЛТ							
ЛИЧНА ЗАПЕ- НИ- НА			"ВИРО- ВИТИЦА" "РУБИ- ДИЈАМ"			ИМЕ ПЕВА- ЧА МАТИ- КА	
НЕСЛО- ГА, СУ- КОВ ТРЕБЕ- ЊЕ	БОГАТ ТРАВНО, ТРАВ- НАТ						
ВЕШТАЧ- КО ЈЕЗЕ- РО ЗА ПРОБЕ РИБЕ							
ПРВО СЛОВО АЗБУ- КЕ		ЛИСТО ПАДНО ДРВО, ШИБ	АЗИЈ- СКА ДРЖА- ВА				
БОРАН ВУЈО- ВИЧ			Ц.Н. РУТ- ЉАЧ			ПОТПУН, ЦЕЛО- КУ- ПАН	ТОНЕ ЧУ- ФАР
ДРЗАК ПОСТУ- ПАК							
БРИ- САЧ ЗА НОГЕ							
ВРСТА ТРИС- КАРА				ЗНАК ЗА ТИТОВ ВЕЛЕС			ПОЛИ- ТИКИ ЗАБАВ- НИК

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: подбуло, излезак, крајеви, начитан, Ичићи, А, циц, ув, Италија, и, ме, со, стадо, сателит, онарина, Баранин, адут, та, Еду, ик, Емира, кијанит, Ока, ему, л, омен, обалити, зодијак, ид, бака.

ЗАДАР ЗЛАТА ВРЕДАН ГРАД

ТАЈНА ЈЕ

ИТАЛИЈАНИ СУ
ТРАЖИЛИ ДА СЕ
БЛАГО САМОСТАНА
СВ. МАРИЈЕ ПРЕДА
ЊИМА, А ОНИ ЋЕ ГА
ОДНЕТИ НА СИГУРНО,
У ИТАЛИЈУ.
ИСКУШЕНИЦЕ СУ
ЗАПРЕТИЛЕ ДА ДО
ЊЕГА МОГУ ДОЋИ
САМО ПРЕКО ЊИХ
МРТВИХ...

Мало је наших градова имало тако бурну прошлост као Задар. Нападале су га, освајале и разарале многе војске: Млечани, крсташи, Французи, Аустријанци, Италијани, Немци. Само у 12. веку Млечани су тачно једанаест пута покушавали да га освоје. Узалуд. А онда га је угарско-хрватски краљ Андрија II Арпад 1214. једноставно продао Венецији за 140 хиљада златних круна. Али, Задрани и поред краљевског указа нису прихватили ни разумели беспарицу Његовог величанства, па су се побунили. Борба је настављена и касније кад год су војници у туђим униформама били у граду. На разне начине.

Један од њих било је и – златарство!

У предговору едицији „Злато и сребро Задра и Нина“ Мирослав Крлежа је записао: „Златарски обрт у Задру развијао се у тристагодишњем ратовању, а он је код нас већ у средњем вијеку био масовна појава... Та поезија од најскупоцјенијег метала рађала се у бдијењима пуним страве, у копренама пожара, када се запаљени град димио као стара слупана фуруна. Прислушкујући ноћни, злослутни лавез-паса, очекујући рани глас првих пијетлова – ти су нам златарски мајстори оставили за познавање оног драматског периода неизмјерно више података

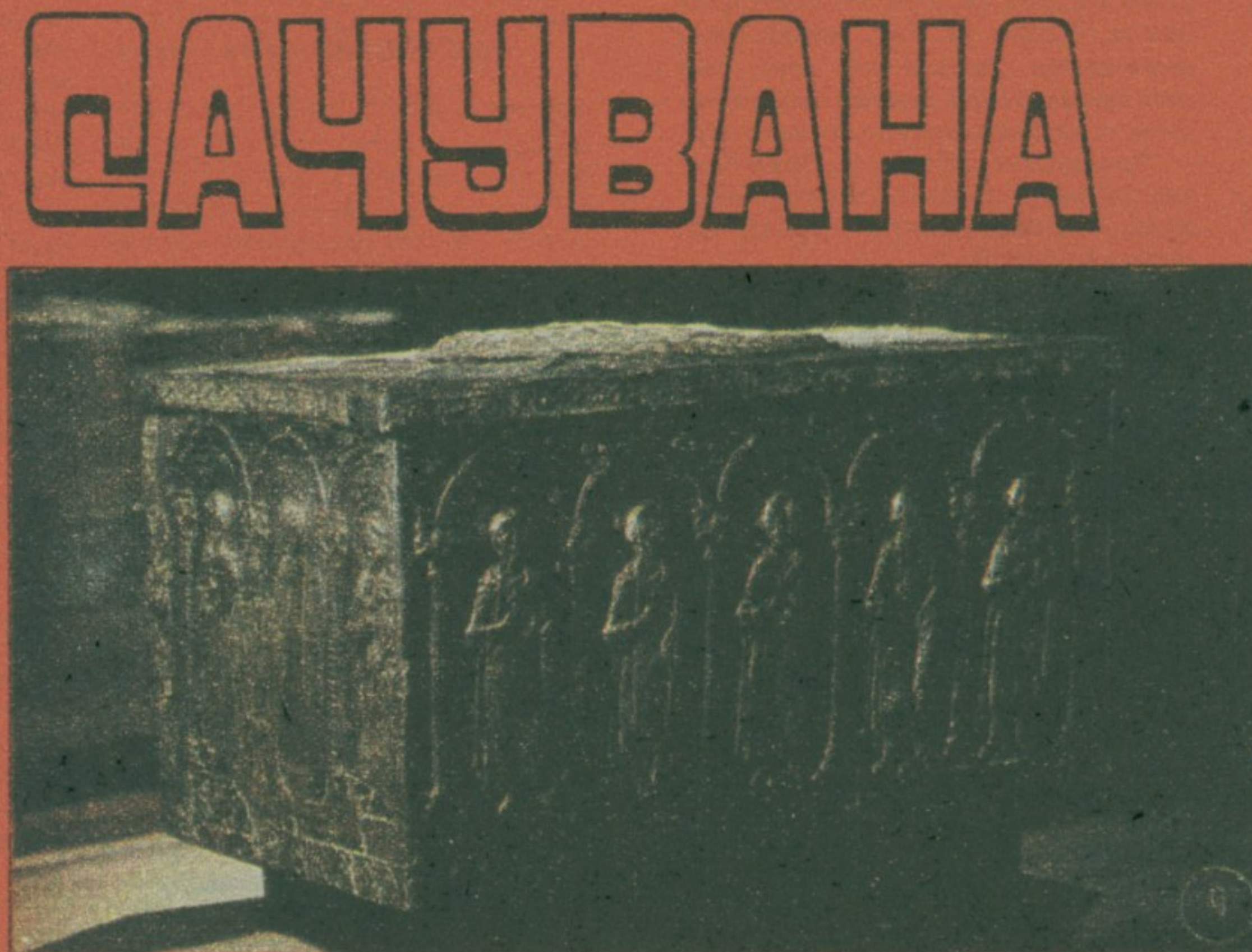
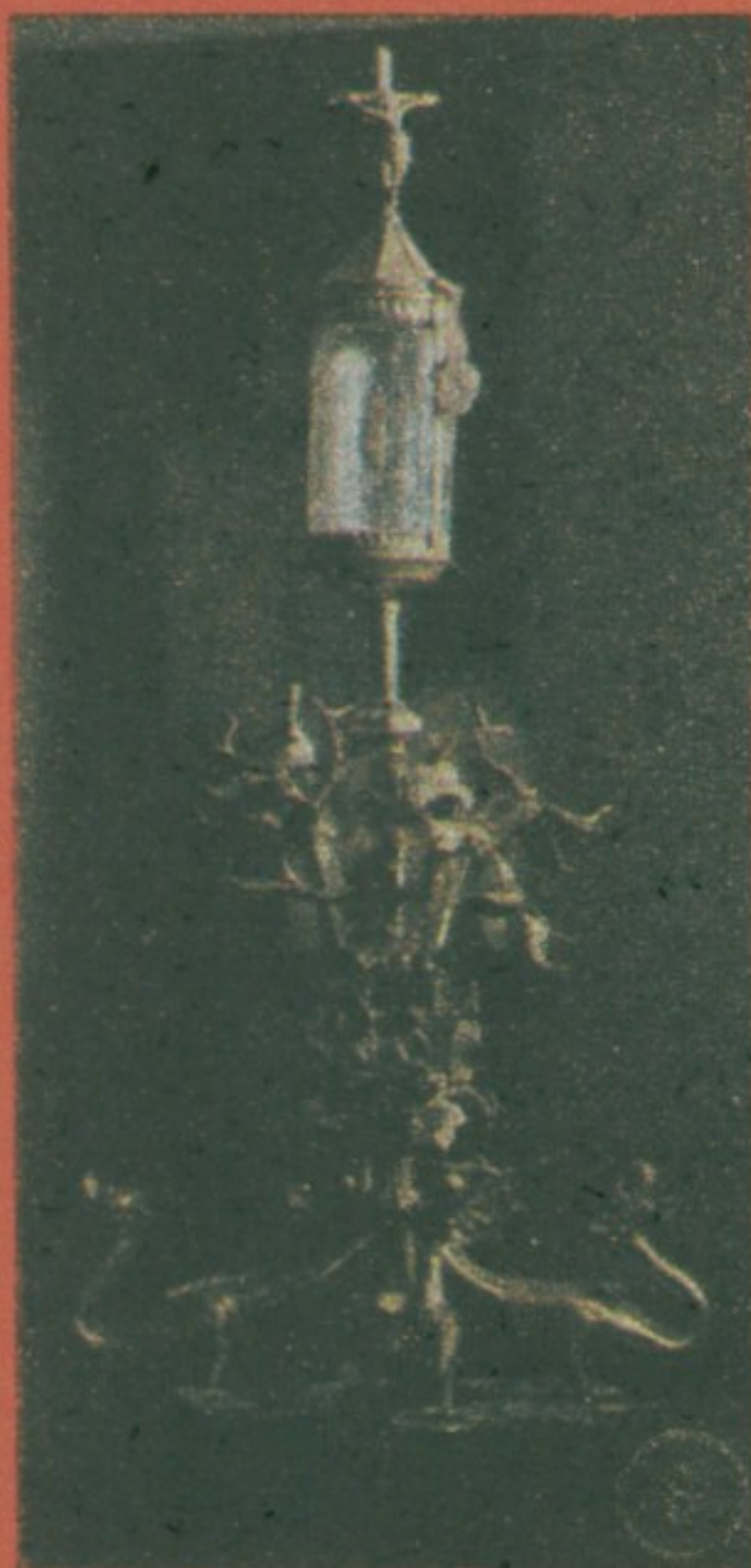
него што их има записаних по сагњилим хартијама нотарских књига или тзв. дипломатске кореспонденције...“

Задар је у средњем веку био прави центар златара. Овде се налазило чак седамдесетак златарских радионица, па је постојала и „самостална златарска школа“. У једном документу из 1274. помиње се и Златарска улица. Захваљујући разним писаним изворима упамћена су и многа позната имена златарске уметности у Задру. Помиње се чак и братовштина златара, имена Матеје, Аристодија, Анђеа Стоишина, те Блажа из Загреба, Которана Радослава и Мелше.

Наравно, у том времену најчешће су израђивани црквени предмети, а један од најзначајнијих до данас сачуваних је свакако ковчег св. Шимуна. Њега је 1377. од златара Фрање наручила краљица Јелисавета, жена угарско-хрватског краља Лудовика I, и то је задовољство коштало око 245 килограма сребра. Изгледа да је краљица, иначе кћи босанског владара Стјепана Котроманића, хтела да умилогласи свог заштитника да јој подари мушки пород: имала је већ три кћери а за продужетак династије чекао се дечак. Изгледа да краљица није успела да умилогласи свог свеца јер је убијена а да није родила

сина.

За свеца који није имао „милости“ према краљици везана је и једна занимљива легенда. Наиме, његово мумифицирано тело је из Сирије у Венецију преносио један трговац, али је његов брод близу Задра захватила олуја и морао је да се склони у луку. Трговац је са ковчегом потражио уточиште у једном задарском самостану и изненада умро. Редовници су, захваљујући списима које су нашли код преминулог, сазнали да је у ковчегу тело св. Шимуна. Али, трговац га је претходно закопао у дворишту самостана, па су га једва пронашли и то највише захваљујући тројици фратара који су

САЧУВАНА

„сањали“ да их је светац походио и изразио жељу да остане у Задру...

Задарски златари међутим, нису своје умеће користили само за израду црквених предмета. Мада ти световни предмети нису сачувани, документи говоре да су израђиване чаше, зделе и остали прибор за свакодневну употребу. Наравно, ту су привилегију себи могли да приуште само богати племићи. А да би мач, сабља, нож или штит били што блиставији и издалека говорили ко је ко, многи племићи су своје оружје после оружара носили златару на украшавање.

Ово благо било је нормално, велики изазов за

све туђинске војске па су га Задрани бранили често и по цену сопственог живота. Најновији подвиг забележен је за последњег рата на нашем тлу. Редовнице самостана Св. Марије знале су да ће туђинци посегнути за благом које је вековима љубоморно чувано и одлучиле да не седе скрштених руку. И заиста, убрзо су се појавиле италијанске власти са захтевом да се предмети од злата и сребра предају њима, а они ће их однети на сигурно, у Италију. (Да подсетимо, Задар су од 1920. до другог светског рата анектирали наши први суседи!) Лепо је то било смишљено, али редовнице самостана Св.

Марије знале су, ако га однесу, никад га неће вратити. Зато се најстарија сестра успротивила запретивши да до блага могу доћи само преко њих мртвих.

Улажући огромне напоре успели су да испод звоника направе специјалан бункер и ту похране благо. Тајна је остала сачувана између зидова самостана све до 1945. до ослобођења. Неке од учесница овог храброг чина и данас су живе, али је до њих, на жалост, немогуће доћи из простог разлога, што, по завету, до смрти не могу да изађу из самостана, а самим тим ни да дођу у додир са спољним светом. Штета! Прича о том

догађају била би, сигурно, занимљива.

Највећи део златних и сребрних предмета Задра изложен је у бенедиктинском самостану Св. Марије, на „Сталној изложби црквене умјетности“, али се многи од њих чувају у ризницама Задарске катедрале, цркве Св. Шимона, самостана Св. Фране... На нашим фотографијама само су неки од предмета ремек-дела средњовековног задарског златарства.

П. Милатовић

1.

Од 70-тих година 13. века у Задру се чува КОВЧЕГ Св. ШИМУНА са мумифицираним телом. Златар Франо је пуне три године радио на изради овог сребрног саркофага са позлаћеним лимом који је тежак 343 кг и данас се налази у цркви Св. Шимона. У унутрашњости ковчега чува се неколико вредних предмета од текстила, поред осталих ту је и појас извезен бисерима, дар Бугара Бранковића.

2.

ШКРИЊИЦА Св. КРШЕВАНА из ризнице Задарске катедрале сматра се ремек-делом задарског златарског умећа из прве половине 14. века.

3.

Извесна Јелена из Сиска је, стоји у натпису, почетком 15. века наручила од задарских златара ову реликвију – РУКУ Св. АГАПИТА и они су је начинили од позлаћеног сребрног лима. Данас је власништво самостана Св. Марије.

4.

ПОПРСЈЕ Св. СИЛВЕСТЕРА папе из ризнице Задарске катедрале, израђено од позлаћеног сребрног лима, тешко је око 2500 г, много више него што су, бар тако стоји у једном документу датираном 14. јула 1367, Которани Мелша и Радослав добили сребра од извесног Николе Колана да би израдили ову реликвију. Откуд вишак? Неки историчари претпостављају да су которски златари само извршили неке веће поправке, а да је попрсје настало много раније, чак у 13. веку.

5.

У самостану Св. Марије чува се овај изванредан ПУТИР СА ОСАМ МЕДАЉСНА чије је подножје направљено у облику цвета са осам латица, у свакој лatici по један медаљон.

6.

Ове РУКЕ ЗАДАРСКИХ ЗАШТИТНИКА дар су Катарине, жене босанског владара Сандаља Хранића, и настале су с краја 14. и почетка 15. века.

7.

У ризници Задарске катедрале чува се и стопало Св. КРШЕВАНА, позлаћени сребрни лим опточен драгим камењем у облику бискупске ципеле.

8.

Веште руке задарских златара направиле су од позлаћеног сребра и кристала и овај тзв. МОЊНИК С ОСТАЦИМА Св. КРИЖА И СПУЖВЕ, реликвију која се данас чува у самостану Св. Марије.

9.

У богатој ризници Задарске катедрале чува се и ова ШКРИЊИЦА ДВАНАЕСТОРО БРАЋЕ ИЛИ Св. АРОНЦИЈА. На жалост, она није сачувана у првобитном облику (11. и 12. век), али и ова привлачи пажњу својом лепотом.

7000 КУМОВА

✉ Коју школу би требало да завршим па да радим на нашем месту тј. да одговарам на писма читалаца? Мени је тај посао јако лијепо. Вољела бих и да ми одговорите како је „Забавник“ добио име и да ли је могуће да почнете да објављујете постере наших и страних група и текстове њихових хитова?

СПОМЕНКА
Челина

Почећемо од тога што ћемо се сложити с тобом да је одговарати читаоцима и леп и занимљив, па чак и, рекли бисмо, изазован посао. Јер, на нашу адресу понекад стижу писма са питањима на које је готово немогуће дати одговор, бар на први поглед. Сада почиње трагање које понекад уме да потраје неколико дана па и недеља.

Што се тиче школе коју треба имати да би се радило на овој рубрици, одговор је прилично неодређен. Нека специјална не постоји, па су тако све добродошле. Међу новинарима који раде „Малу пошту“ на питања из општег образовања одговарају они који су завршили филолошки факултет тј. студирали стране језике или књижевност, јер користе књиге на многим језицима а на уско стручна питања лекари, психолози, историчари, електроничари, кибернетичари, разне занатлије, биолози, одгајивачи животиња итд.

А сада твоје друго питање: у кумовању нашем листу учествовало је 34988 особа! У јесен 1938. године у редакцији „Политике“ сазрела је идеја о новом листу који је требало да се покрене. Пошто је било рашчишћено шта ће све садржати, прешло се на тражење

имена, па је последњег календарског дана те године расписан конкурс којим су читаоци позвани да сами одлуче како ће се нови лист звати. Одзив је био изнад свих очекивања, јавило се како смо већ рекли 34988 кумова, једна педина њих предложила је исто име – „Политикин забавник“. Први број нашег листа појавио се само неколико недеља касније, тачније 28. фебруара 1939.

И најзад, одговор на твоје треће питање: с обзиром на несташицу папира, поготову квалитетног, „Забавник“ засад не размисља о постерима, али то не значи да је од њих одустао. Кад буде бољег папира биће и постера.

АЕРОБИК

✉ Да ли се популарни аеробик смије радити и у тринаестој години? Шта значи моје име?

ТАТЈАНА
Бања Лука

С аеробиком смеш да почнеш и са 13 година, више ти само од користи.

Татјана је грчко светачко име које води порекло од римског Та-циуса (Tatius). Велику популарност стекло је преко руског језика.

КРОАЦИЈА, АЛИ КОЈА?

✉ Знам да примаш много писама, али молио бих те да на моје одговориш: интересује ме адреса „Кроације“ из Загреба?

ЧИТАЛАЦ из Лознице

Радо бисмо ти помогли али у Загребу постоји неколико радних организација са именом „Croatia“. Ако си можда мислио на фабрику батерија и светиљки, она се налази на Котурашкој цести 69. Уколико је у питању нека друга организација, адресу ћеш врло лако сазнати ако одеш до поште и завериш у телефонски именик СР Хрватске.

ХАЉИНА СА ЕКРАНА

✉ Недавно је у оквиру Школског програма приказана емисија о плесу у којој су ученици плесне школе показали кораке тан-

Висина недеље

ДА СИ МАЛО НИЖА, БИЛА БИ МИ БЛИЖА

✉ Имам један велики проблем за који мислим да интересује и многе моје вршњаке. Четрнаест ми је година а висока сам 164 цм. Добро сам грађена, али сам несрећна што сам ниска. Родитељи су ми средње висине али у широј фамилији има и оних који се убрајају у високе. Мајка ме често омаловажава и каже да сам никаква: стално ми говори да треба више да једем, слушајем је али резултата нема. Да ми је да још макар мало порастем! Молим те да ми помогнеш.

ЧИТАТЕЉКА из Београда

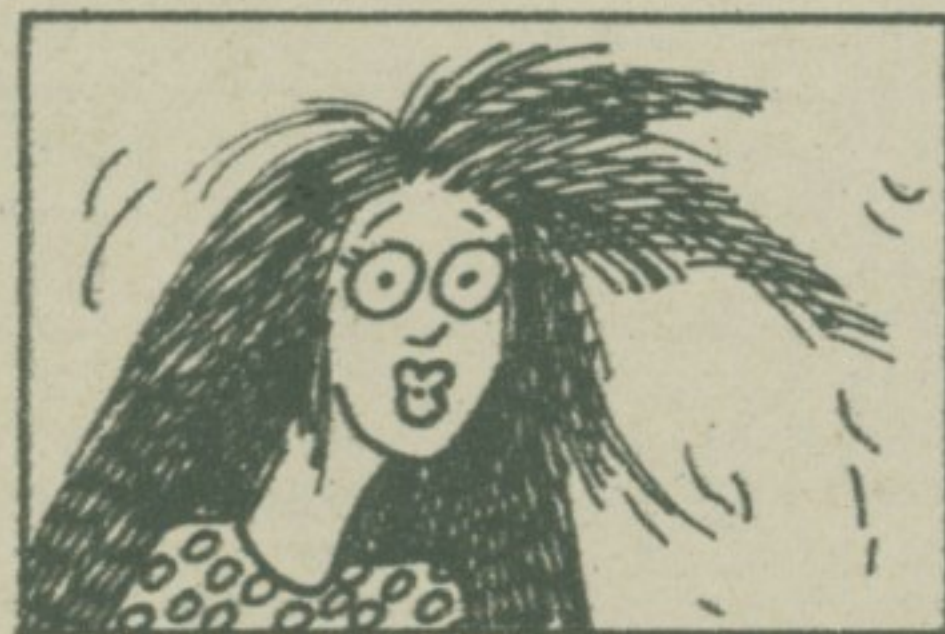
✉ Надам се да ће моје писмо стићи до тебе и да ћеш га отворити и прочитати јер си ми последња нада. Идем у седми разред, а најнижи сам у одељењу. Лекари су ми рекли да ћу остати низак: покушавали су да ме лече али без успеха. Знаш ли ти неког ко би ми помогао? Ако ми спаса нема, преостаје ми још само да певам „О, моја Сања, да си мало мања!“

ЧИТАЛАЦ из Светозарева

га, валцера, ча-ча-ча. Посебну пажњу привукле су ми хаљине плесачица: хтјела бих и ја једну да набавим али не знам где.

НАТАША ВЛАХОВИЋ
Стјепана Радића 76 Ф
Мостар

Хаљине које си видела су највероватније израђене у радионици школе којој ученици припадају али постоји и могућност да су рађене специјално за емисију. Према томе, сличну не можеш да купиш у радњи, али зато можеш да замолиш неку кројачицу да ти је сашин-је.

НИШТА БЕЗ ШИШАЊА

✉ Имам дугу косу која се расцветала, па сад изгледа ружно. Другарице ми саветују да је скратим, али ми се то не допада јер би ми онда била доста краћа а и овако ми споро расте. Да ли постоји неко средство против цветања косе?

НАТАША
Зрењанин

Стално то питање висине! Једни се жале да су сувише високи, други да су сувише ниски. И шта онда да се ради? Да је висина нешто што се наслеђује, већ смо писали више пута. Истина, постоје и поремећаји који доводе до тога да деца буду или много виша или много нижа од родитеља, наравно, овакви случајеви су ретки. Они који се сматрају ниским препоручује се активно бављење физкултуром или неким спортом и здрава исхрана која подразумева што више беланчевина и витамина. Међутим, постоји нешто што је много важније а то је начин како неко „опажа“ себе и како самог себе прихвата. Пре свега, не треба очекивати да можемо да будемо оно што нисмо, па нам тако преостају две могућности: да будемо несрећни и мучимо сами себе или да живимо нормално прихватајући себе онаквим какви већ јесмо. Јасно, ова друга могућност улива више наде, радости, жеље да се у животу постигну значајне ствари. За разлику од ње, прва води у чамотињу, туговање а да се у суштини тиме ништа не да промени. Зато охрабрује оптимизам читаоца који се решава да потражи своју Сању, већу или мању од њега – није важно. Са њом ће свакако лакше освојити свет.

Једини начин да унеколико смањим цветање, што је, све у свему, природна ствар, јесте да поведеш више рачуна о исхрани и нези косе а то значи переш је одговарајућим шампоном, користиш регенераторе, лосионе за побољшање циркулације, масираш кожу главе и по потреби мажеш хранљивим кремом. Уза све то, не би било лоше да сваких шест до седам недеља одеш фризеру да ти мало скрати крајеве.

АКО НИШТА ДРУГО, ПИШИТЕ!

✉ Један сам од твојих многих читалаца и с пажњом читам сваки број. Родом сам из Баковице и потичем из породице која није баш у завидној материјалној ситуацији јер нас у кући има поприличан број а мало је запослених. Извесно време провео сам у Швајцарској на привременом раду и сада бих волео да опет одем тамо, али то није изводљиво без гаранције за посао. Зато бих преко „Мале поште“ хтео да замолим све Југословене привремено запослене у Швајцарској да ми помогну ако могу тј. да ми пошаљу гарантно писмо да ми је посао обезбеђен. Не бирам шта ћу радити: важно је да радим. А ако баш нико не може да ми помогне, волео бих да ми се бар неко јави писмом.

АСАН ЛЕКА
Асим Вокши 130
38320 Баковица

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Драгојевић Наташа, село Горјани, 31205 Сегојно – има 14 година, сакупља значке и хемијске оловке, воли забавну музику и спорт, навија за Црвену звезду.

Аница Медвед, Тотове 75а, 42300 Чаковец – има 15 година, одговара свима.

Јованка Реповић, Новосадска X-16 ст. 2, 26000 Панчево – има 13 година, одговара на свако писмо.

Драгана Врањешевећ, Мариборска 63, 35000 Светозарево – воли музику и сакупља писма, одговара свима.

Светлана Цукров, Бориса Кидрича 79а, 59000 Шибеник – има 13 година, воли добру музику, тенис и све што воле млади.

Бобана Марић, 19210 Брестовац Бор – има 13 година, воли музику и спорт, сакупља постере и значке.

БОЈЕ ЗА ТЕКСТИЛ

Хтела бих да исликам мајицу од чистог памука, па ме интересује чиме да то урадим, тушем или начим другим?

ДРАГАНА Раља

У продавници „Уметник“ (Васе Чарапића 5) у Београду тренутно имају „Нобу текстил“, специјалне боје намењене сликању синтетичких тканина. Мада нису намењене памуку, покушај са њима. Паковање са 12 боја стаје 68 динара. Како пише у упутству, „Нобу текстил“ је врло постојан на прање и пеглање уколико се користе полиестерске тканине.

ОПЕТ – ИСТО!

Молим те да ми одговориш да ли „адидас“ патике могу да се наруче од фабрике и ако могу на коју адресу?

Ј. А. Нови Београд

1. Акорди — Теорија — Мелодије 2. Нотално свирање 3. Модерна музика, хитови, рок — I и II део. Сваки приручник по 220 дин. Попуст 70 дин. за сваки следећи наручени приручник. Плаћате поштару. Васиљевић Милун пострестант 11101 Београд

Не бисмо ти препоручили да се обраћаш директно фабрици јер она све што се не изведе шаље продавницама. Адресу „Планике“ смо објавили пре неколико бројева, али да је поновимо: Савска лока 21, Крањ.

ЕКСПЛОЗИВНО ОСТРВО

Од другова сам чула да је Авала некад била вулкан и да је избацивала смртоносну лаву. Исто тако, чула сам и да је на месту на којем се данас налази Београд било море које се повукло. Да ли је све то тачно?

ЛУЦИА ЛАЗИЋ Џона Кенедија 5 Нови Београд

Авала је заиста некада, пре 10 до 30 милиона година, била активан вулкан. С обзиром да се свуда око ње налазило Панонско море, није била, као данас, брдо већ острво. А море се није повукло, већ истекло кроз Бердап.

ДОБРОВОЉКЕ

Имам 16 година и идем у други разред средњег усмереног образовања. Интересује ме да ли ћу морати да служим војни рок?

ВЕСНА Титоград

По важећем закону о регулисању војне обавезе девојке НЕ МОРАЈУ да служе војни рок али оне које то желе, а имају од 19–27 година, могу. У ком трајању – зависи од њих. За „обичног“ војника рок је три месеца, а за оне амбициозније које желе да постану резервни официри – шест месеци.

РАЖАНИ ХЛЕБ ЗА ДОБАР ТЕН

У једном часопису сам прочитала да је ражани хлеб добар за тен и бубуљице. Тражила сам га свуда у граду, али нисам успела да га нађем, па те молим да ми помогнеш.

МАРИЈАНА Нови Београд

Ражани хлеб у Београду ипак није реткост: добија га свака боље снабдевена самоупслуга у граду. Свакодневно стиже, распитали смо се, и у самоупслугу Робне куће „Београд“ у Улици париске комуна 18. Прошетај се до ње ујутру и твој тен ће бити спасен. Узгред, од користи ће му бити и шетња.

СВЕ О КУНГ ФУУ

КОМПЛЕТНЕ ИЛУСТРОВАНЕ И ПРАКТИЧНЕ КЊИГЕ – ПРИРУЧНИЦИ О КУНГ ФУУ НА СРПСКОХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ

1. KUNG FU WU SHU, књига аутора С. Трунтића – Б. Кулеша припремљена је за почетнике, самоуке и тренере. Има 200 страна са преко 800 слика у акцији, које ће помоћи читаоцу да самостално овлада сваком техником, да је разуме и успешно примени у свакој ситуацији.

Цена 300 дин.

2. KUNG FU WING TSUN KUEN, „мамут“ енциклопедија кунг фуа, ремек-дело Леунг Тинга у свету признатог као водећег стручњака за кунг фу. Специјална је и једина књига која описује све тајне оригиналног Wing Tsun кунг фуа, стила с којим је Bruce Lee у маху освојио свет. Има 323 стране (суперформат) и преко 1300 фотографија.

Цена 500 дин.

3. 116 WING TSUN ТЕХНИКА ДРВЕНЕ ЛУТКЕ аутора Yip Chu-na – Leung Tinga је комплетан приручник, једини који показује комплетну серију правих 116 техника дрвене лутке и њихову борбену примену. Технике демонстрира лично Yip Man, легендарни кунг фу мајстор и Bruce Lee-ов учитељ, који открива тајну како ћете брзо напредовати у примени борбених техника вежбајући на „дрвеном човеку“, баш онако како је то чинио и Bruce Lee. Књига има 156 страна и преко 350 слика, те велики постер Yip Mana и Bruce Lee-а.

Цена 400 дин.

Књиге још данас можете наручити поузећем (плаћање поштару) на адресу: KUNG FU KWON – поштански фах 17, 41410 ВЕЛИКА ГОРИЦА

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА“ Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Раде Шошкић

Одговорни уредник Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаци, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љуби-сав Лилић, Каћа Милетић, Брани-слава Митровић, Мирјана Моравче-вић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ђеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Милић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за куптуру СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 276,00 динара, полугодишња 552,00 динара, годишња 1.104,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 552,00 динара, полугодишња 1.104,00 динара, годишња 2.208,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:	САД	DM	35 –
СР НЕМАЧКА	DM	88 –	
ШВАЈЦАРСКА	Str	75 –	
ФРАНЦУСКА	Ffr	248 –	
ШВЕДСКА	Skr	255 –	

Уплате из иностранства слати на де-визни рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТ БАНКЕ“ – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

